

ACTIVE ART -YHTEISÖÄ LUOMASSA - Projektin verkkosivujen toteutus

Koskinen, Kati

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

**Active art -yhteisöä luomassa
-Projektin verkkosivujen toteutus**

Kati Koskinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2009

Koskinen Kati

Active art -yhteisöä luomassa - Projektin verkkosivujen toteutus

Vuosi 2009

Sivumäärä 83

Opinnäytetyöni aihe on lähtenyt liikkeellä omasta kokemuksestani ollessani Active art- projektin pilottiryhmässä opiskelijana. Kuvallisen ilmaisun työtapa Active art kouluttaa ohjaajia, jotka noin kymmenen koulutuskerran jälkeen lähtevät työpareina toteuttamaan menetelmää sosiaalialan kentälle vanhustyöhön. Työparit muodostuvat Vantaan kaupungin vanhuspalveluiden työntekijöistä sekä Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijoista. Kun yhteinen työparityöskentelytoiminta loppuu, työntekijä jää yksin työyksikkönsä ja työtavan ylläpitäminen on jatkossa hänestä kiinni. Toisissa työyksiköissä saattaa olla tosin kaksikin osallistuvaa työntekijää. Jotta työtapa säilyisi yksikössä sekä opiskelijoiden mielissä heidän siirtyessään työelämään, koin että tarvitaan yhteisöllisyyttä ja ryhmän tukea. Koska ryhmän on vaikeaa tavata fyysisesti kovin usein, näin ratkaisuna lähteä kehittelemään Active artille verkkosivuja (www.active.net/activeart), jotka sisältäisivät rakenteellisesti niitä kokonaisuuksia joita yhteisö tarvitsisi.

Päällimmäisenä tavoitteenani oli siis Active art työtavan aktivoiminen, jonka pyrin saavuttamaan yhteisillä tapaamisilla ja yhteisen verkkosivun avulla. Työpajojen tarkoituksena on myöskin ollut ryhmän yhteen tuominen ja yhteisön synnyn edistäminen tätä kautta. Lisäksi koen, että Active art on niin ohjaajille kuin asiakkaillekin hyvinvointia edistävää toimintaa. Näin ollen työpajapäivien yksi tavoitteista oli edistää työhyvinvointia ja toimia työnohjauksellisenä areenana.

Tiedonkeruuta tein toiminnallisten työpajapäivien muodossa. Niiden aikana kyselyn ja yleisen keskustelun kautta pyrin keräämään niitä ideoita joita yhteisöllä oli verkkosivujen suhteen ja mitä verkkosivuilta ylipäätään odotettiin. Pilottikoulutusjaksoja oli ollut kaksi ja niissä olleet ohjaajat kutsuttiin kaikki työpajoihin. Työpajoja järjestettiin yhteensä kolme, joista kahdessa ensimmäisessä olivat pilottiryhmät erikseen ja kolmannessa kaikki yhteisessä työpajassa. Viimeisen työpajan aikana osallistuneille suoritettiin kysely, joka käsitteli tulevia verkkosivuja ja niiden sisältöä. Kysely lähetettiin myös sähköisesti niille, jotka kuuluivat Active art -yhteisöön, mutta jotka eivät osallistuneet työpajoihin. Toinen kysely lähetettiin vielä sähköisesti kaikille, jossa esiteltiin uudet verkkosivut ja ne tulivat kahdeksi viikoksi koekäyttöön.

Teoreettinen viitekehys pohjautuu opinnäytetyössäni sosiokulttuuriseen innostamiseen pedagogiikkaan, joka on kulkenut prosessin ajan mukana suunnittelusta arviointiin. Lisäksi olen valinnut teoriaksi työhyvinvoinnillisen näkökulman ja vielä spesifimmin taidelähtöisen työskentelyn. Kolmas osa teoreettisesta viitekehyksestä pohjautuu tietoverkkoihin ja niiden mahdollisuuksiin nykypäivänä.

Opinnäytetyöni perustuu toimintatutkimukselliseen työotteeseen, jonka arviointimenetelminä toimivat laadullisen tutkimuksen keinot. Arviointimenetelminä opinnäytetyössäni ovat kaksi kyselyä, jotka tein Active art -yhteisön jäsenille. Nämä kyselyt koskivat verkkosivuja niiden sisältöä ja rakennetta. Läpi opinnäytetyöni olen pitänyt oppimispäiväkirjaa, josta muodostui havainnoinnin lisäksi yksi tärkeimmistä arviointimenetelmistäni.

Asiasanat: sosiokulttuurinen innostaminen, verkkoviestintä, työhyvinvointi, kuvallinen ilmaisu, yhteisöllisyys, www-sivut, toiminnallisuus, Active art, verkkoyhteisöt, yhteisö, osallisuus

Koskinen Kati

Creating Active Art community by creating a website for the project

Year 2009

Pages 83

The idea for this thesis is based on my personal experiences as I participated in Active Art training as a student. Active Art is a visual arts method and the training period contains approximately ten times introduction to the subject after which the trainees, as pairs, enter the field of social work and use the method with the elderly. Each pair includes one employee of Vantaa city and one student from Laurea University of Applied Sciences. When the period of pair work is completed, it is up to the employee of Vantaa city to further use the Active Art method. In some units, however, there can be more than one employee familiar with this method. Yet, to keep Active Art actively going on in the units and to activate students to use it when entering working life, there was a need for the group to come together again and to support each other. Because it is not so easy to arrange regular group meetings, a solution was to create a website (www.active.net/activeart) for the community and to make it as an arena to serve the group in the best possible way.

The main purpose of this thesis was to reactivate the Active Art method in the community. The way to achieve that was to invite the group together and, based on their needs, to create a website. The group was invited to participate in workshops the purpose of which was to create a community and to come closer as a group. Also, the Active Art method promotes employees' mental wellness, so it is a perfect tool for work wellbeing. Thus, the workshops also provided some work counselling and coaching.

During the workshops, research data was gathered with one questionnaire and with some general discussions to find out the group's needs concerning the website and its contents. There had earlier been two Active Art trainee periods and all the participants were invited to the workshops. There were all together three different workshops, the first two were for the two different pilot groups separately and the last one was joined by everybody. The questionnaire was presented at the last workshop and it was also emailed to all those who did not participate in the workshops.

The theoretical frame of the thesis was based on sociocultural animation, which was the basis of the thesis process from planning to evaluation. The theory section also included work wellbeing and especially the possibilities of visual arts as a work method. The third part of the theory included networks and their possibilities in our contemporary world.

The thesis approach included action research and the evaluation methods were based on about the website and its contents and structure. Also, throughout the process a process diary was kept and it turned out to be one of the most important evaluation tools in addition to observation.

Keywords: sociocultural animation, network communication, work wellbeing, visual expression, sense of community, website, creative methods, Active art, websociety, community, involvement

SISÄLLYS

1 Johdanto	6
2 Toiminnan tavoitteet.....	7
3 Lähtötilanteesta toimintatutkimukselliseen työotteeseen.....	10
3.1 Arviointimenetelmät	13
4 Teoreettinen viitekehys	14
4.1. Sosiokulttuurinen innostaminen pohjana tekemiselle	16
4.1.1 Tavoitteena itsenäinen, sosiaalinen ryhmä ilman johtajaa	16
4.1.2 Sosiaalinen muutos syntyy osallisuudesta	17
4.1.3 Yhteisöllisyys pohjana onnistuneelle, yhteiselle toiminnalle.....	18
4.2 Active art -työtavasta apua työssä jaksamiseen	19
4.2.1 Toiminnallisuus ja taide työhyvinvoinnin tukena.....	20
4.2.2 Ryhmästä voimaa työhön.....	21
4.2.3 Muuttunut työnkuva ja itsensä kehittäminen	21
4.3. Teknologian kehittymisen etuja.....	23
4.3.1 Verkkoyhteisön ja www-sivujen mahdollisuudet	24
4.3.2 Vuorovaikutus verkossa	24
5 Työn toteutus	26
5.1 Asiakaslähtöinen suunnittelu	26
5.2 Toiminnallisten päivien suunnittelu	28
5.3 Toiminnalliset päivät ja niiden prosessikuvaus	29
5.4 Verkkosivujen luominen	35
5.5 Verkkosivujen koekäyttö ja palautteen pohjalta luodut valmiit sivut	38
6 Tavoitteiden saavuttaminen ja arviointi	38
6.1 Toiminnan ja oman oppimisen arviointi.....	40
6.2 Yhteenveto tavoitteiden saavuttamisesta	59
7 Opinnäytetyön eettisyys	62
8 Pohdinta.....	64
Lähteet	70
Liitteet.....	72

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe keskittyy Active art - projektin ympärille, johon tutustuin ensimmäisen kerran vuoden 2007 keväällä kuvallisen ilmaisun syventävän kurssin tiimoilta. Projektin ydin on taidelähtöinen työskentely vanhustyön kentällä ja se pohjautuu japanilaisen Clinical art - hankkeeseen. Osallistuin projektin pilottikoulutukseen, johon osallistui Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijoita sekä Vantaan kaupungin vanhustyön työntekijöitä. Opiskelijat ja työntekijät muodostivat työpareja, joiden kanssa opetusjaksolta saatu oppi vietiin sosiaalialan kentälle. Vanhusten kanssa toteutettiin ryhmäkertoja, joiden aiheena olivat erilaiset kuvallisen ilmaisun harjoitukset, jotka koettiin Active art - menetelmää tukeviksi. Tapaamisten rakenne kulki aina saman kaavan mukaan, joka onkin yksi menetelmän oleellisista peruspilareista. En ole opinnäytetyössäni avannut Active art -työtavan sisältöä ja rakennetta kovinkaan tarkasti teoriapohjasta lähtöisin, sillä oman työni pääpaino ei ole Active artin alkupohjassa. Olen kertonut hyvin pintapuolisesti mitä Active art on ja mitä sillä tavoitellaan. Koen, että oma työni pyrkii kehittämään jo olemassa olevaa Active art -kokonaisuutta ja siksi olen keskittynyt enemmän sen kehittämistä koskeviin teemoihin.

Pilotin loputtua ja jo sen aikana järjestetyissä työnohjauksissa keskusteltiin huolesta, joka koski projektin jälkeistä aikaa. Ohjaajat olivat huolissaan siitä miten menetelmä tulisi jatkumaan varsinaisen parityöskentelyn päätyttyä. Ideaalinen tilanne tulisi olemaan se, jossa jo kertaalleen opittuja harjoituksia ylläpidettäisiin sekä menetelmää kehitettäisiin jatkuvasti. Olisi tavoiteltavaa, että menetelmää voisi mahdollisesti laajentaa yhä suuremman asiakasryhmän käytettäväksi. Organisaatioiden resurssipula ja työyhteisöjen mahdollinen vastustus koettiin uhkana kuvallisen ilmaisun ryhmien ylläpitämiselle. Projektin ollessa tällöin vasta alkutekijöissään, keskittyminen näihin kysymyksiin oli kuitenkin liian haastavaa. Kysymys jatkuvuudesta oli oleellinen, mutta se jäi selkeästi Pilotti I - jakson aikana muiden tärkeämpien asioiden jalkoihin. Active art - projekti sai kuitenkin jatkoa seuraavana keväänä, jolloin alkoi Pilotti II - jakso ja nyt lisää on tulossa myös Pilotti III - jakson muodossa kevään ja syksyn 2009 aikana. Kokonaisuudessaan Active art -yhteisö koostuu siis ohjaajista, jotka ovat olleet mukana kahdessa ensimmäisessä pilotissa. Yhteisöön kuuluu myös jo nyt Pilotti III -jakson ohjaajat, koulutusjakson kouluttajat ja työntekijöiden esimiehet. Vaikka jälkimmäiset kolme ryhmää ovat osa yhteisöä, heidän liittyminen omaan opinnäytetyöhöni on väljempää. Pilotti III osalta koulutus alkoi vasta samoihin aikoihin, kuin oma opinnäytetyöni, joten he eivät ole ehtineet mukaan varsinaiseen prosessiini käytännön tasolla. Menetelmän käyttäjiä on siis yhä laajempi joukko, joka näyttää kasvavan tasaiseen tahtiin.

Projektin ympärillä olevat kouluttajat ja Laurean lehtorit olivat ymmärtäneet kehitystarpeet ja lähteneet ideoimaan miten Active artin kanssa olisi hyvä edetä. Havaintojen perusteella, heille oli herännyt idea verkkosivuista, joiden kautta projekti voisi päästä kehittymään. Itse yhtenä yhteisön jäsenenä pidin ideaa hyvänä ja näin ollen tartuin ajatukseen verkkosivujen

luomisesta. Koin, että vastauksena työtavan ylläpitämiseen olisi yhteisön yhteen tuominen. Näin, että ryhmästä olisi mahdollista saada voimaa ja tukea itsenäiseen työhön omissa yksioisissä. Verkkosivujen muodossa syntyvä yhteinen foorumi, antaisi mahdollisuuden käsitellä Active artia ja siihen liittyviä asioita, kehittää menetelmää ja omia taitoja sen ympärillä. Koska ryhmäläisten on vaikea löytää aikaa konkreettisille tapaamisille, antaisi verkkosivut (www.active.net/activeart) mahdollisuuden areenalle, jonne jokainen voisi omalla ajallaan mennä ja jonka sisältöihin voisi osallistua silloin kun siihen kokee tarvetta. Yhteisen foorumin luominen ja sen sisällön kerääminen verkkosivuja varten on opinnäytetyöni päämäärä. Verkkosivun muodossa syntyvän yhteisön tarkoituksena on muun muassa antaa uusia harjoitusideoita, informaatiota projektista ja keskustelumahdollisuuden sitä tarvitseville. Verkkosivujen kautta pyrin luomaan areenaa, jossa vuorovaikuttamalla voi saada muilta projektin jäseniltä tukea menetelmän ylläpitämiseen omalla työpaikalla sekä apuja esimerkiksi ongelmatilanteisiin. Samalla sivut toimivat informaationa muille, jotka eivät vielä tiedä projektista. Niiden kautta on mahdollista avata Active art -menetelmän käsitteitä ja konkretiaa myös muille työyhteisön jäsenille. Verkkosivut antavat mahdollisuuden myös muiden kuin vanhustyöntekijöille toimivien mieltä mahdollisuuksiaan tuoda Active art -menetelmää omaan työhönsä. Verkostoitumisen mahdollisuus ja yhteistyötahojen yhdistäminen onnistuu nykypäivänä nettisivujen kautta mutkattomasti ja tuntuukin, että verkkosivut ovat näinä aikoina lähes välttämätön pakko näkyvyydelle. Niiden avulla on mahdollista saavuttaa aktiivista yhdessä oloa, ilman yhteisen ajan löytämisen ongelmallisuutta.

Verkkosivujen sisällön kerääminen tapahtui tutkimalla jo tehtyjä raportteja, tutustumalla aiheesta kirjoitettuun aineistoon sekä tekemällä kaksi kyselyä. Verkkosivujen sisältö rakennettiin ensisijaisesti projektissa jo mukana olevia varten, joten heidän tarpeensa toimi lähtökohdaksi. Kolmen toiminnallisen päivän aikana järjestin Pilotti I ja II -koulutusjaksoissa kuuluville mahdollisuuden tuoda esiin halunsa ja tarpeensa, koskien Active artin verkkosivuja sekä yleisestikin käydä läpi ajatuksia projektista. Päivien aikana kerätty aineisto sisällön rakenteesta otettiin huomioon verkkosivuja tehtäessä, se toimi pohjana luomisprosessissa. Samalla päivät toimivat aktivoivana momenttina yhteisölle ja varsinkin niille, jotka eivät ole menetelmää enää työssään koulutusjakson jälkeen käyttäneet. Yhteisöllisyyden kautta pyrin herättämään eloon ajatuksia, joita Active art on aikoinaan heissä nostanut pinnalle ja muistuttaa hetkistä joita he olivat toiminnan kautta saaneet kokea.

Active art -projekti on siirtymävaiheessa monessa suhteessa. Sen eteen on tehtävä päätöksiä niin rakenteellisesti kuin myös yhteistyökumppaneiden osalta. Millaisessa muodossa projekti tulee jatkumaan, on vielä auki. Yhdistämällä siinä olevat toimijat ja ottamalla huomioon myös heidän mielipiteensä on mahdollista löytää tarpeellisia ratkaisuideoita jatkoa ajatellen. Jotta kehitystä voisi tapahtua, on koettu projektin ympärillä olevien ihmisten keskustelujen perusteella, että yhteinen foorumi toimijoille on yksi edellytys menetelmän ylläpitämiselle ja sen näkyvyydelle. Tähän asti menetelmää on käytetty ainoastaan vanhustyössä, mutta mah-

dollisuuksien mukaan sitä pyritään vähitellen levittämään myös muiden asiakasryhmien käyttöön. Jotta näiden ryhmien kanssa työskentelystä tulisi helpompaa, on hyvä, että valmiina on nettisivusto, josta on mahdollista lukea hankkeen ja projektin historiaa sekä sen työmalleja. Kehitystarpeet nousevat yhteisöstä ja tässä tapauksessa lähtökohtana on muutamien työntekijöiden ilmaisema tarve aktivoida uudelleen Active art -menetelmät. Työntekijät ovat ilmaisseet halunsa kehittyä, mutta tällaiselle yhteisökeskeiselle oppimiselle ei ole aina aikaa oman työajan puitteissa. Näin ollen foorumi, jossa on mahdollista käydä itselleen sopivalla ajalla, sekä viettää siellä aikaa itselleen sopivan määrän, edesauttaa motivaation pysymistä.

2 TOIMINNAN TAVOITTEET

Opinnäytetyöni päätavoite oli aktivoida Active art -menetelmän käyttöä vanhuspalvelujen työyksiköissä, jotka ovat olleet projektissa mukana sekä samalla kehittää työmuodon ylläpitämistä mahdollistava rakenne. Näiden tavoitteiden saavuttaminen vaatii, että jo projektissa mukana olevia yksilöitä yhteisöllistetään, toisin sanoen luodaan jo olemassa olevasta ryhmästä aktiivinen. Nyt Active art -koulutus on ollut yhden kevään mittainen, jonka jälkeen ohjaajat ovat menneet takaisin omiin työyksiköihinsä ja joko jatkaneet tai olleet jatkamatta menetelmän käyttöä omassa työssään. Menetelmän ylläpitäminen vaatii, että sen tekijöille luodaan avoin ympäristö keskustella ja vaihtaa ajatuksia omasta työstään ja Active artin toteuttamisesta siinä. Oli selvää, että tarvetta vertaistuelle oli olemassa. Tarvittiin myös uusia kehittymismahdollisuuksia ja ideoita, jotta ohjaajat voisivat motivoitua menetelmän parissa yhä uudelleen.

Koska Active art -yhteisö koostuu monista eri työympäristöissä toimivista yksilöistä, oli luonnollisin tapa toteuttaa yhteinen foorumi verkkoyhteisön muodossa. Menetelmälle oli luotava omat kotisivut. Niiden kautta tavoitteenani oli tarjota yhteisölle heidän kaipaama interaktiivinen foorumi, joka tarjoaisi sitä mikä yhteisön tarve olisi. Sivuille luotiin yhteisöstä itsestä käsin sisältö, jonka tarkoituksena oli auttaa heitä motivoitumiaan ja aktivoitumaan Active artin käytössä. Verkkosivujen luominen toimii siis välillisenä tavoitteena saavuttaa yhteisöllisyyttä, joka taas toimii pohjana aktivoitumiselle. Sivujen luominen ei missään nimessä voi jäädä ainoaksi keinoksi yhteisöllisyyden luomiselle, mutta ne tulevat tukevana elementtinä ainakin aluksi ennen kuin jatkuva rakenne selkiytyy. Sivujen tarkoitus on siis toimia yhtenä keinona yhteisön aktiivisuuden luomisessa. Toki siitä eteenpäin vielä jatkossakin, mutta tulevaisuudessa merkittävää on, että toiminnalle luodaan verkkosivujen lisäksi muita muotoja. Yhteisön vuorovaikutus ei voi toimia pelkkien verkkosivujen varassa.

Yhteisö toimii tässä tapauksessa tukena voimaantumiselle ja itselle tärkeiden menetelmien ylläpitämiselle. Tämänkaltaisen yhteisön luominen on työhyvinvoinnin kannalta merkittävä, sil-

lä mukana olevista yhteistyötahoista ei välttämättä ole koulutuksessa mukana kuin yksi työntekijä. Näin ollen muilta työpaikan työntekijöiltä tuen saaminen voi olla paikoin vaikeaa. Kontakti jo olemassa olevaan yhteisöön muodostuu näin tärkeäksi. Active art -menetelmän ympärillä oleva joukko kasvaa ja koulutuksen saaneita on yhä enemmän. Yhteistä tietoa ja kokemuksia jakamalla on mahdollista laajentaa omaa oppimista sekä edesauttaa omaa kehitystä. Osallistamisen ja muiden vertaistuen avulla oma tekeminen on mahdollista pitää aktiivisena. Opiskelijaohjaajille, jotka mahdollisesti ovat jo siirtyneet työelämään tai ovat siihen siirtymässä, muistutus Active art -menetelmän olemassa olosta on äärimmäisen oleellista. Tulevien työntekijöiden omista intresseistä syntyy se todellisuus, joka nykyajan sosiaalialan kentälle muodostuu. Tavoitteena oli, että työntekijöiden oman hyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kautta auttaa heitä tekemään työnsä entistä paremmin ja näin ollen asiakkaatkin voisivat voida paremmin.

Tulevaisuudessa ihanteellista olisi, että toiminta lähtisi itse yhteisöstä ja pyörisi ainoastaan yhteisön voimalla. Näin ollen tavoitteena on luoda ympäristö ja foorumi, jossa sosiokulttuurisen innostamisen periaatteiden mukaisesti yhteisö innostaa itsensä niin, ettei varsinaista ohjaajaa enää tarvita (Kurki 2006: 25). Alun lähtötilanteessa ohjaajan rooli on kuitenkin oleellinen ja liikkeelle työntävän voiman on oltava suuri. Tavoitteenani oli kolmen toiminnallisen puolen päivän aikana ilmaista yhteisölle heidän yhteinen mahdollisuutensa vaikuttaa menetelmän eteenpäin viemisessä. Samalla kahden eri pilotin ohjaajat tapasivat toisensa ensi kertaa ja näin ollen voisivat huomata kuinka pieni, mutta kasvava, joukko menetelmän tässä vaiheessa tuntee. Tulokset, joita pilottien aikana oli esitetty, eivät saisi unohtua ajan kuluessa, vaan niitä olisi tuotava yhä suuremman yleisön tietoisuuteen. Varsinkin nyt, kun menetelmä on murroksessa ja tulevaa muotoa tekemisen ympärillä etsitään.

Toiminnallisten päivien tavoitteena oli yhteisön jäsenten toisiinsa tutustuttamisen kautta toimia lähtöaskeleena pysyvän yhteisön luomiselle. Yhteisön syntymisen perustana on yhteisöllisyyden tuntu ja se uskoakseni muodostuu tässä tapauksessa ohjaajien ymmärtäessä, että menetelmän pioneereja on vasta hyvin pieni joukko. Tämän pienen yhteisön osasten näkeminen ehkä edesauttaa sitä, että yksilöt ymmärtävät olevansa osia isossa kokonaisuudessa, jonka muotoutuminen on heistä kiinni. Päivän aikana tavoitteenani oli kerätä kyselyn ja osallistavien tapojen kautta tarpeita, joita yhteisöllä on, jotta se voisi muodostua kiinteämmäksi ja aktiivisemmaksi. Osallistuminen jo tässä vaiheessa prosessia itse sisältöjen muodostumiseen tukee sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita ja näin ollen pitää minut tutkijana kiinni teoriapohjassa (Kinnunen, Penttilä, Salonen & Tervo:22).

Toiminnallisten päivien tavoitteena oli myös työhyvinvoinnin lisääminen. Omista työn rutineista ja itse ohjaajana olemisesta voi olla monella helpotus päästä itse ohjattavaksi. Toiminnalliset menetelmät sekä taidelähtöiset työtavat ovat tutkitusti olleet yksi hyvistä mahdollisuuksista edistää työhyvinvointia. Myös itse Active artia on mahdollista lähestyä työhyvinvoin-

nillisesta näkökulmasta. Vaikka menetelmä onkin luotu vanhustyön asiakkaita varten, on luonnollista, että sen toiminnallisella aspektilla on myös vaikuttavuutensa itse työntekijään.

Ammatillisen kasvun tavoitteena minulla olivat saada kokemusta ryhmien ohjaamisesta. Halusin kokea uudenlaisia mahdollisuuksia lähestyä ohjaajuutta ja sen tuomia haasteta. Prosessin aikana ohjaajuuteeni tuli uudenlainen näkökulma kaksoisroolissa. Olin yhteisön jäsen, jonka ohjaajana toimin saman aikaisesti. Tavoitteenani oli ymmärtää kaksoisroolin merkitystä ja saada kokemusta siitä miten roolissa on mahdollista olla tasavertaisena. Ohjaajakokemuksen kautta tavoitteenani oli saavuttaa ymmärrystä ihmisyydestä ja sen lainalaisuuksista. Ryhmän ohjaamisen kautta toivon ymmärtäväni itseäni paremmin ja omia tapojani ohjaajana. Toivon kehittyväni prosessin aikana paremmaksi toiminnallisten menetelmien suunnittelijaksi ja ohjaajaksi.

Halusin saada prosessini aikana kokemusta siitä millaista on suunnitella näin moniosaista prosessia. Tavoitteenani on pitää yhteisö tiukasti mukana käytännöissä suunnittelusta arviointiin. Yhteisön mukana kuljettaminen ja toiminnan eteenpäin vieminen yhteisöstä käsin tukee sosiokulttuurisen innostamisen prosessia, jota halusin omassa työssäni toteuttaa. Toivon innostajana edesauttavani ryhmän prosessia oma-apuisuuteen, jotta ryhmä ei jatkossa enää tarvitsisi varsinaista ohjaajaa vaan toimisi omista voimavaroistaan käsin. Pyrin avaamaan ryhmälle mahdollisimman hyvin sitä, miten prosessini etenee heidän toiveista käsin ja perustuu asiakslähtöisyyteen.

Sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikan tavoitteiden kautta halusin luoda puitteet sille, että ryhmä voisi saada alun yhteisöllistymiselleen. Yhteisön syntyminen on pitkä prosessi ja prosessin aloittamishetkellä koin, että Active art ryhmäläiset eivät edes tunnista itseään yhteisöksi tai ryhmäksi. Tavoitteenani oli voimaannuttaa heitä yhteisönä tajuamaan oman yhteisönsä ja sen mahdollisuudet sekä vastuun. Pyrin luomaan heille mielikuvan siitä ryhmästä joka Active artia tekee ja siinä olevien yksilöiden mahdollisuuksista auttaa ja tukea toisiaan.

Kokoavasti tavoitteenani olivat siis

Työhön liittyvät tavoitteet:

1. Toimia lähtöaskeleena yhteisön luomisessa ja sitä kautta aktivoida Active art -menetelmän käyttöä yksiköissä
2. Luoda Active art -verkkosivut keräten niiden sisältö yhteisöstä käsin
3. Edistää työhyvinvointia työpajapäivien avulla

Henkilökohtaiset tavoitteet:

4. Saada lisää kokemusta toiminnallisten ryhmien toiminnan suunnittelusta, ohjaamisesta ja arvioinnista
5. Toteuttaa innostajana käytännön tasolla sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikkaa

3 LÄHTÖTILANTEESTA TOIMINTATUTKIMUKSELLISEEN TYÖOTTEESEEN

Opinnäytetyöni pohja on Active art -projektissa, joka on toiminut Laurea ammattikorkeakoulussa jo vuodesta 2006. Projektin puitteissa on toteutettu kaksi pilottikokeilua, joissa yhteistyötä ovat tehneet vanhuspalveluiden työntekijät yhdessä opiskelijoiden kanssa. Keväällä 2009 lähti käyntiin Pilotti III, joka tarkoittaa, että projektissa oleva ryhmä kasvaa. Tähän asti Active artissa mukana olleet eivät ole enää prosessin jälkeen olleet yhteydessä toisiinsa ainaakaan yhteisen projektin tiimoilta. Aloittaessani opinnäytetyöni prosessia, toiminnan jatkuvuutta ei oltu tutkittu ja näin ollen sen olemassa olemisesta ei ollut varmuutta. Oli kuitenkin oikeutettua olettaa, että projektin aikana koetut onnistumisen tunteet ja menetelmään uskomisen hetket eivät oleet kadonneet mihinkään. Todennäköistä kuitenkin oli, että menetelmän ylläpitäminen työyhteisöissä oli saattanut olla vaikeaa ja tästä syystä sitä ei kenties olla osattu jatkaa suunnitelmista huolimatta. Aloittaessani opinnäytetyöni, minulla oli siis hyvin vähän kirjallista materiaalia mihin tukeutua ja mihin pohjata omaa ajatustani. Oman prosessini kanssa samaan aikaan aloitti kuitenkin kaksi harjoittelijaa Active art -projektissa ja he tutkivatkin muun muassa juuri sitä miten Active art on vaikuttanut työntekijöiden työssä jakamiseen, mitä Active art on heille antanut ja miten Active artia oli ylipäättään ylläpidetty yksiköissä. Raportti valmistui juuri ennen työpajapäiviäni ja sen perusteella sain lisää varmuutta opinnäytetyöni prosessiin. Raportista oli luettavissa miten tilausta suunnitelluille työpajapäiville ja verkkosivuille oli.

Olen valinnut opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi toimintatutkimuksen, joka antaa parhaan näkökulman tutkia opinnäytetyöni aihetta. Toimintatutkimuksella on monia erilaisia määritelmiä ja sen luonteesta ollaan hyvinkin eri mieltä. On kuitenkin mahdollista kerätä yhteen joitain toimintatutkimukselle olennaisia piirteitä. Hannu L. T. Heikkisen ja Jyrki Jyrkämän mukaan toimintatutkimuksen kriteerit täytyvät, jos toimitaan yhteisössä, jossa työtä reflektoidaan ja kehitetään, analysoidaan toiminnan historiallista taustaa, kehitetään vaihtoehtoja ongelmien ratkaisemiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tuotetaan toiminnasta uutta tietoa ja teorioita. Toimintatutkimus pyrkii siis muokkaamaan todellisuutta, eikä vain kuvaamaan sitä. (Heikkinen, Huttunen & Moilanen 1999: 25.)

Menetelmän valintaan on monia erilaisia syitä, mutta yksi tärkeimmistä on oman roolini tutkimisen mahdollisuus prosessissa. Olen kaksoisroolissa toiminnassa, sillä toimin ryhmän ohjaajana sekä olen ollut ja olen edelleen ohjaamani yhteisön jäsen. Toimintatutkimuksellinen työote on käytännönläheistä ja se mahdollistaa, että tutkija voi olla myös yhteisön jäsen. Tutkija saattaa olla jäsen, joka toiminnallaan haluaa kehittää yhteisön käytäntöjä. (Heikkinen ym. 1999: 40.) Tarkoituksena ei siis ole ulkopuolista itsestäni yhteisössä mahdollisesti tapahtuvaa muutosta, vaan olla osa sen luonnollista kulkua.

Vaikka toimintatutkimus antaa vapauden tutkijalle olla osa yhteisöä, eikä sen ulkopuolinen osa, on kuitenkin olemassa lainalaisuuksia, joita tutkijan olisi syytä työssään muistaa. Lähtökohtana on se, että tutkijan roolin kaksinaisuus on kaikille selvää ja siitä on keskusteltu avoimesti. Tutkija on tasapuolinen suhteessa muihin kentän toimijoihin ja tavoitteena onkin oman ohjaajan roolin tarpeettomaksi tekeminen. (Kuula 2001:120-121, 125.) Tässä kohden toimintatutkimuksellinen lähestymistapa tukee omaa teoreettista viitekehystäni, jonka yksi osista on sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikka. Sen yksi oleellisimmista päämääristä on ohjaajan roolin tarpeettomaksi tekeminen siten, että ryhmä itse aktivoituu toiminnassaan. (Kurki 2006: 83). Tällainen itsensä tarpeettomaksi tekeminen ei ole helppoa ja siihen on mahdollista päästä tietyin keinoin. Eräs virhe, jonka ohjaaja voi helposti tehdä on liiallisten neuvojen antaminen ja valmiiden mallien ojentaminen suoraan yhteisölle. Mallit ja neuvot on syytä synnyttää itse yhteisössä ja sitä kautta voimaantua omalle tekemiselle. (Kuula 2001: 125-126.) Työssäni kaksoisroolissa oleminen ei ollut helppoa, mutta kuten jo totesin olen pyrkinyt toimimaan kuten muutkin ryhmäläiset kehitysprosessissa tasapuolisena ryhmän jäsenenä.

Innostukseni opinnäytetyöni aiheeseen löysin hyvin henkilökohtaisten syiden kautta. Olin toiminut Active art -ohjaajana ja kokenut menetelmän erittäin toimivaksi ja tuloksia aikaansaavaksi. Huomasin kuitenkin, että oma aktiivisuuteni sen ylläpitämiseen työelämässä oli hiipumassa ja koin tarvetta saada yhteyttä muihin ohjaajiin ja löytää sieltä itselleni tukiverkosto, joka aktivoisi minua jatkamaan menetelmän käyttöä. Yhteisö oli passiivinen, eikä sen osat juurikaan tienneet toistensa tekemisistä. Koin, että halusin tehdä väliintulon, joka voisi aktivoita yhteisöä. Toimintatutkimuksessa pyritään vaikuttamaan juuri tällaisen intervention eli väliintulon kautta toimintaan ja luomaan siihen muutosta. Interventio tehdään, ja sen jälkeen sen tuloksia tarkastellaan. Toiminta on voinut muodostua sellaiseksi, että siihen ollaan ns. vain tyydytty. Vanhoja tapoja on vaikea muuttaa, vaikka ne eivät olisikaan enää mielekkäitä. Intervention tarkoitus on muutoksen kautta tuoda esiin jotain uusia piirteitä, joita yhteisössä on, mutta joita ei ole ennen ollut havaittavissa tai niitä ei olla ymmärretty. (Heikkinen ym. 1999: 44-45.) Tällaiseksi interventioksi voidaan työssäni kutsua sitä yhteisön yhteen tuomista, jonka avulla pyrin sen jäsenille avaamaan ymmärrystä muiden ryhmäläisten olemassa olosta. Yhteisöstä on mahdollista saada vertaistukea sekä uusien verkkosivujen kautta synnyttää uusia toimintakäytäntöjä.

Koko opinnäytetyöni tavoitteena oli synnyttää yhteisöllisyyttä. Toimintatutkimuksellinen työote on itse lähtökohdiltaan yhteisöllisyyteen tähtäävää, prosessi on itsessään yhteisöllinen. Yhdessä tekeminen on oppimisprosessi, joka mahdollistaa yksilöiden sitoutumisen toisiinsa ja uudistukseen. Tutkimuksen kautta asioita pyritään muuttamaan ja kehittämään toimintaa entisestään. (Heikkinen ym. 1999:15.) Prosessissa tutkija osallistuu tai on jo osallisena yhteisön toiminnassa ja pyrkii löytämään ratkaisuja olemassa oleviin ongelmakohtiin. Tämä tietenkin tarkoittaa sitä, että yhteisön on oltava valmis muutoksiin ja kehittymiseen. (Heikkinen ym.

1999:64-65.) Päättyessäni tutkimusaiheeseeni, en tietenkään voinut tietää tämänkaltaisesta halukkuudesta. Usko aiheen tarpeellisuuteen perustui siis omaan kokemukseeni yhteisön jäsenenä ja siihen luottamukseen, että muilla yhteisön jäsenillä olisi samankaltaisia kehittymistarpeita. Ennen varsinaisen toiminnan aloittamista tehdyillä tutustumiskäynneillä sain varmuutta intuition oikeellisuudesta ja koin vielä voimakkaammin, että olin toteuttamassa tarpeellista tutkimusta.

Yhteisöllisyyden prosessia tukee se, että toimintatutkimuksen eri vaiheisiin osallistuu yhteisö mahdollisimman paljon. Toimintatutkimuksen vaiheet ovat seuraavanlaiset:

1. suunnittelu → 2. toiminta → 3. havainnointi → 4. reflektointi

Reflektoinnista fokus siirtyy taas suunnitteluun, joten sen rakenne on syklinen (Heikkinen ym. 1999:67.) Kun tätä kuviota peilataan omaan opinnäytetyöhöni, on mahdollista nähdä, kuinka olen pyrkinyt pitämään yhteisön mukana prosessissa alusta asti uuden käytännön eli verkkosivujen sisällön luomisen suunnittelusta asti. Varsinainen idea sivuista ei ole yhteisössä syntynyt, mutta sen jäsenenä olen itse pohtinut vaihtoehtoja joista yhteisöllisyyden luomista olisi mahdollista aloittaa. Varsinainen uusi toimintamalli on siis olemassa, yhteisö lähtee mukaan heti sen suunnitteluprosessin alkuvaiheessa. Toimintatutkimus ei vaadikaan, että sen jokaiseen tasoon osallistuu myös yhteisö, vaan se voi olla myös hetkittäin tutkijan omaa pohdintaa ja ratkaisuja. (Kuusela, 2005:32.)

Opinnäytetyössäni toimintatutkimuksellinen malli kulkee mukana luvuissa 5 ja 6, joissa käyn läpi työn toteutusta ja tavoitteiden saavuttamista sekä arviointia. Tarkemmin sanottuna luvut 5.1 ja 5.2 ovat yllä olevan kaavan mukaan toimintatutkimuksessa **suunnittelua**, luvut 5.3 ja 5.4 **toimintaa**, luku 5.5 **limittään havainnointia ja reflektointia** sekä luku 6.2 **reflektointia**. Toimintatutkimuksen yhtenä osana on toiminnan arviointi. Omaa toimintaa ja uutta toimintamallia pyritään arvioimaan ja sen ympärillä olevaa pohdintaa suorittamaan koko yhteisön voimin. (Heikkinen ym. 1999:67.) Opinnäytetyössäni arviointia ja itsereflektointia suoritetaan varsinaisten luotujen verkkosivujen arvioinnissa. Niitä arvioidaan yhteisön näkökulmasta suhteessa siihen vastaavatko ne sitä mitä niiltä ollaan suunnitteluvaiheessa odotettu. Varsinaisten sivujen pysyvän yhteisön luomiseen tähtäävää aspektia oli vaikea omassa opinnäytetyössäni lähteä arvioimaan, sillä sen tutkimiseen tarvitaan pidempi aikajakso jota tämän opinnäytetyön puitteissa ei ollut mahdollista suorittaa. Tutkimukseni tarkoitus oli toimia alullepanevana voimana.

3.1 Arviointimenetelmät

Laadullisen tutkimuksen ja toimintatutkimuksen arviointitapoja ovat esimerkiksi kysely, havainnointi ja kirjallisen materiaalin tutkiminen (Tuomi & Sarajärvi 2002: 73). Nämä toimintatutkimuksen muodot esiintyvät opinnäytetyöni eri osissa. Lisäksi pyrin arvioinnissa kuten muussakin opinnäytetyöni osa-alueissa seuraamaan sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita. Tarkoitukseni oli pitää ryhmä tiukasti osana omaa opinnäytetyöni arviointia. Tein heille kyselyitä prosessin eri vaiheissa ja ennen varsinaista lopputulosta pyrin toteuttamaan yhteisöstä tulleet ehdotukset ja kehitystoivomukset. Prosessin kuluessa toivoin, että pystyn haastamaan yhteisön olemaan mahdollisimman arvioiva ja mielipiteensä esiintuova. Myös sosiokulttuurisen innostamisen luonteeseen, joka on teoriapohja työssäni, kuuluu laadullisen tutkimuksen periaatteet (Kinnunen ym. 2003: 33).

Toimin itse tutkijana opinnäytetyössäni, mutta samalla olin myös Active art -yhteisön jäsen. Näin ollen saan mahdollisuuden päästä lähelle käytäntöä ja olla osallistuvana tutkijana prosessissa. Tämänkaltainen tutkijan prosessin sisällä oleminen tukee voimakkaasti toimintatutkimuksen periaatteita ja sen käytännöistä saan tukea omalle tutkija -minälleni. Yhteisön jäsenenä taas koin, että muutokseen oli tarvetta ja kehitykselle monia mahdollisuuksia. Vaikka olen osa yhteisöä, minun oli silti pyrittävä työssäni tuomaan esiin sellaisia tuloksia, jotka ovat myös julkisesti arvioitavissa. (Heikkinen et al 1999: 40.)

Tavoitteenani oli sellaisten verkkosivujen luominen, jotka palvelisivat yhteisöä mahdollisimman hyvin ja niiden sisältö olisi muodostunut yhteisön omien halujen pohjalta. Tämän tavoitteen saavuttamisessa ja kokonaisuuden hahmottamisessa olen käyttänyt apunani **kyselyä** (LIITE 1). Kysely tehtiin päiviin osallistuville henkilöille viimeisen työpajapäivän toimintakeran lopussa. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa sitä miten ryhmän jäsenet ylipäätään käyttävät internetiä, mitä he haluaisivat sivuilla olevan ja miten niistä voitaisiin tehdä mahdollisimman helposti lähestyttävät. Näiden vastausten ja ehdotusten pohjalta pyrin löytämään tarpeellisen sisällön verkkosivuille ja luomaan niistä toimivan, tarpeellisen ja hyvin palvelevan kokonaisuuden.

Ennen valmiin tuotteen julkistamista, toimintakertojen kyselyn palautteen saannin jälkeen, kokosin yhdessä verkkosivujen tekijän kanssa suuntaa antavan kokonaisuuden siitä mitä sivuille olisi tulossa. Yhteistyökumppaninani tässä toimi graafikko Jenni Valo, joka tuotti sivut teknisesti. Sivut olivat muokattu sen mukaan mitä haluja yhteisöltä oli ilmennyt ja niiden muokkaamisessa oli jokaisella yhteisön jäsenellä mahdollisuus olla mukana. Sivusta muokattiin ehdotus koekäyttöön ja yhteisön jäsenille annettiin mahdollisuus tutustua siihen. Koekäyttöön

liittyen heille lähetettiin sähköisesti kysely (LIITE 2), jonka tarkoituksena oli hahmottaa sitä miten tavoitteisiin oltiin päästy eli miten toiveisiin oltiin vastattu. Kyselyn tarkoituksena oli myös tarjota yhteisölle mahdollisuus antaa vielä muokkausideoita ulkoasun ja muun suhteen, mikäli heillä sellaisia olisi. Tämän kyselyn pohjalta sain mahdollisuuden peilata sitä mitä minulta oltiin vaadittu ja miten olin osannut tähän vastata. Tutkiskelin asiakaslähtöisyyden tavoitettani tämän kyselyn jälkeen ja sen perusteella.

Tavoitteenani oli myös oman ohjaamisen kehittyminen. Oman oppimiseni arviointi perustui prosessin aikana kirjoitettuun **oppimispäiväkirjaan**. Oppimispäiväkirjassa pyrin kuvaamaan mahdollisimman tarkoin prosessiani lähtötilanteesta valmiiseen työhön. Toiminnallisia päiviä (LIITE 3) varten laadin erikseen strukturoidut kysymykset (LIITE 4), jotka tukivat oppimispäiväkirjaa. Työpajapäivien aikana tapahtunut itsearviointi muodostui oleelliseksi osaksi kokonaisuutta. Tätä arviointia olen käynyt läpi omassa oppimispäiväkirjassani. Käytin apunani myös **havainnointia**, jonka avulla tutkin yhteisön toimintaa ja sen vastaanottavuutta. Pyrin löytämään vastauksia oman toimintani merkityksellisyyteen ja tutkimaan omaa ohjaajuuttani. Viimeisen toimintakerran jälkeen pyysin myös suullista palautetta yhteisön jäseniltä omasta toiminnastani ja käytin näitä saatuja vastauksia oman henkilökohtaisten tavoitteideni arvioinnissa. Peilaan myös käyntejäni yksiköissä ja niissä käytyjä keskusteluja suhteessa siihen, mitä työntekijät haluaisivat toimintapäiviltä ja mitä lopulta pystyin heille tarjoamaan.

Suullisen palautteen kautta pystyin tutkimaan myös työhyvinvoinnillista tavoitettani ja sitä miten yhteisön jäsenet kokivat työpajapäivät työssä jaksamisen näkökulmasta. Pyysin heitä arvioimaan päiviä tästä näkökulmasta. Työhyvinvoinnin saavuttamisen tavoitetta tutkiessani käytin apunani myös havainnointia läpi toiminnallisten päivien, jonka satoa olen kirjannut ylös oppimispäiväkirjaani. Oppimispäiväkirjani on siis merkittävä osa myös tämän tavoitteen arviointia.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Opinnäytetyöni teoriapohja muodostuu osista, jotka koin tärkeimmiksi elementeiksi toiminnassani ja sen tavoitteiden arvioinnissa. Active art -työtavan aktivoinnin mahdollistamisessa oli pitkälti kyse kolmesta osasta, jotka ovat työhyvinvoinnin ja sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmat, sekä verkkoyhteisöjen mahdollisuudet. Niistä käsin tarkasteltuna Active art -yhteisön muodostuminen ja sen voimavarojen hyödyntäminen toimii perustana työni etenemiselle.

Teoreettinen pohja työssäni on pitkälti sosiokulttuurisen innostamisen ja sosiaalipedagogiikan teoreettisessa perinteessä. Sosiokulttuurinen innostaminen määritellään usein sosiaalipedagogiikan yhdeksi osa-alueeksi. (Kurki 2006: 44). Sosiaalipedagogiikka on kuitenkin tieteenalana laajempi ja sen sisällä on muitakin varteen otettavia osia. Vaikka olen luonut pohjani kokonaan sen teorian alle, on sen oleellisesti tutkimustani lähellä oleva alue juuri sosiokulttuurinen innostaminen. On kuitenkin mahdotonta sanoa, että se olisi ainoastaan innostamiseen pohjautuvaa. Sosiaalipedagogiikka toimii laajempänä pedagogisena pohjana työni teoreettiselle perustalle.

Opinnäytetyöni teoreettinen perusta on myös työhyvinvoinnissa. Active art -työskentely taidelähtöisenä metodina on ollut alusta asti paitsi uusi menetelmä työntekijöille, myös työhyvinvoinnin väline ammatillisen kehittymisen kautta. Työssä viihtymisellä on suora yhteys myös asiakkaiden hyvinvointiin. Työhyvinvointia tukevia menetelmiä on yhä enemmän ja niiden hyödyntäminen on modernisoituneessa ja yhä yksilökeskeisemmässä yhteiskunnassa erittäin tärkeää. (Lindström & Leppänen 2002: 36-37.) Työn tahti on nopeampaisempaa ja siinä jaksaminen vaatii suurempia ponnisteluja. Ryhmästä saatava tuki on elintärkeää monilla aloilla ja sosiaalialan kentällä, ihmistyön parissa, yksi turvallisuutta tuovista elementeistä. Näin ollen Active art -työskentelyllä on kaksitasoinen vaikutus. Sen tarkoituksena on parantaa asiakkaiden elämänlaatua, mutta siinä samalla tuoda muutosta työntekijän työarkeen. Taidelähtöinen toiminta ja toiminnallisuus ovat yksi elementeistä, joilla voidaan vaikuttaa työssä jaksamiseen. Omien taidelähtöisten opintojeni kautta ja luovien menetelmien opiskelijana, olen valinnut luonnollisesti toiminnalliset menetelmät toimintamuodoksi työpajoihin. Näin ollen taidelähtöisen työskentelyn mahdollisuudet tämänkaltaisessa työssä on perusideana opinnäytetyöni teoriapohjassa.

Modernin yhteiskunnan muuttuessa myös tavat vuorovaikutuksessa ovat muuttumassa. Verkko yhteisöjä perustetaan monilla eri saroilla ja niiden käyttäminen on aina vaan toimivampi mahdollisuus koota yhteen yksilöitä, joilla on samoja intressejä. On yhä vaikeampaa tuoda yhteen työelämän ihmisiä, aikaresurssien ollessa minimaaliset. Active artin kaltainen menetelmä vaatii yhteisön omaa aktiivisuutta suhteiden ylläpitämisessä. Koska on mahdotonta aina tarvittaessa koota joukkoa kokoon fyysisesti, voivat verkkosivut toimia aktiivisuutta ylläpitävänä elementtinä. Itselle sopivana ajankohtana on mahdollista tutustua ja liittyä verkkoyhteisöihin sekä osallistua esimerkiksi keskusteluryhmiin. Teoreettinen perusta löytyy siis verkkoyhteisöjen metodologiasta sille miksi tämänkaltaisen verkkoyhteisön muoto on tässä tapauksessa vallitseva.

4.1. Sosiokulttuurinen innostaminen pohjana tekemiselle

Sosiokulttuurinen innostaminen on alun perin Ranskassa toisen maailman sodan jälkeen syntynyt liike, jonka pohjana toimii halu demokraattisuuteen sotien jälkeisenä aikana. Tuolloin education populaire -nimellä tunnettu liike lähti työväestöstä ja sen vapaa-ajantoiminna nelvyttämistä käsin liikkeelle. Sittemmin ammatiksi sosiokulttuurinen innostaminen on muodostunut vasta 60-luvulla. Alusta asti innostamisessa on ollut kyse osallistamisesta, tiedostamisesta ja luovuuden liikkeestä. (Kurki 2006: 11-14.)

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitetta pidetään kaksitasoisena. Sen avulla pyritään saavuttamaan tasavertaiset mahdollisuudet kulttuuriin jokaiselle yksilölle. Tämä tarkoittaa mahdollisuuksia nauttia, kuluttaa ja käyttää kulttuuritoimintaa halunsa mukaisesti. Tavoitteesta vielä syvemmälle menee toiminta, jonka tarkoituksena on osallistumisen lisääminen yksilön omassa elämässä, niin arjen asioissa, kuin itse kulttuurin tuottajana. Kulttuuri ei siis ole harvojen oikeus, vaan se on elämän perusrakenne. Näiden tavoitteiden saavuttamisessa toimii tärkeänä yksikkönä innostaja, jonka tarkoituksena on auttaa yksilöitä omaan elämänsä voimaantumisen prosessissa. (Kurki 2006: 14.)

Sosiokulttuurisen innostamisen yksilötason tavoitteiden kautta pyritään saavuttamaan vielä suurempaa yhteiskunnallista tavoitetta. Yhteiskunnasta pyritään luomaan parempi, tasa-arvoisempi ja tiedostavampi kokonaisuus, johon on mahdollista liittyä juuri yksilön osallistamisen kautta. Kulttuurisen demokratian tavoitteeseen pyrkiminen tekee innostamisen pedagogiikasta kasvatuksellista toimintaa, jolla pyritään jo olemassa olevan todellisuuden parantamiseen. (Kurki 2006: 14.)

4.1.1 Tavoitteena itsenäinen, sosiaalinen ryhmä ilman johtajaa

Innostamisen pedagogiikan yksi oleellisimmista peruslähtökohdista on persoonan ympärillä olevan ryhmän vahvistaminen. Ryhmään kuulumisen vahvistaminen ja itse ryhmäidentiteetin muodostuminen on tärkeä osa sen tavoitteita. Identiteetin muodostumisen kautta ryhmästä tulee itsenäinen ja itseensä luottava, jolloin ohjaajan olemassa ololle ei ole tarvetta. Ryhmä toimii omista lähtökohdista käsin ja yhteisen hyvän saavuttamisen maksimoinnin kautta. (Kurki 2006: 25). Itseavun menetelmien löytäminen on merkittävää kaikessa sosiaalipedagogisessa työskentelyssä. Siihen pyritään niin ryhmä-, kuin yksilötyöskentelyssä. Omien elinolojen kehittäminen ja esimerkiksi paremman työhyvinvoinnin tavoittelemisen sekä sen saavuttaminen,

ovat osa tätä arkipäivän aktivointia, jolla on tarkoitus kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Kurki & Hämäläinen 1997: 18-19.)

Ryhmä tarvitsee alkuvaiheessa ohjaajan, innostajan. Innostajan rooliin kuuluu prosessin alkuvaiheessa voimakkaasti ryhmänprosessin tukeminen. Hän toimii yhteen kokoavana voimana, jonka lopullinen päämäärä on itsensä tarpeettomaksi tekeminen. Innostaja toimii ryhmän havahduttajana, joka avaa silmiä mahdollisiin epäkohtiin tai elinolojen parantamismahdollisuuksiin. Ilman tämänkaltaista innostavaa ohjaajaa on varsinkin passiivisen ryhmän vaikeata yksin lähteä pohtimaan kehittymismahdollisuuksiaan. Ohjaaja toimii ryhmän motivoijana suuntaan, jossa ryhmä voi itse toimia yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Kinnunen, Penttilä, Rantala, Salonen & Tervo 2003: 26.) Myös näiden tavoitteiden saavuttamiseksi innostajan tehtävänä on herättää ryhmää pohtimaan mitkä sen tavoitteet ovat ja millaisiksi ne ryhmän ehdoilla muodostuvat.

Ryhmän muodostumisessa ja sen itsenäistymisen kannalta on innostajalla vastuullinen tehtävä. Innostajasta käsin ryhmän on mahdollista voimaantua omaan tekemiseensä. Näin ollen innostajan tulee olla herättelevä ja asioihin yllyttävä, olematta kuitenkaan määräilevä. Ryhmän on tarkoitus löytää oma tahto, eikä muodostaa tahtoaan innostan tahdonmukaiseksi. Hänen tulee luoda toimintaan vapautta, joka taas edesauttaa sitä, että ryhmän omalla toiminnalla ja tekemisellä on merkitystä ja tulee olemaan tulevaisuudessakin. (Kurki 2006:82-83.)

4.1.2 Sosiaalinen muutos syntyy osallisuudesta

Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään muutokseen. Se pyrkii muuttamaan niitä käsitteitä ja tapoja, jotka ovat jo olemassa tai ainakin vaikuttaa niihin, jotta yhteisö voisi kehittyä. Muutoksen tarkoitus on olla pysyvää arkipäiväistä muutosta, joka jää osaksi ryhmän toimintaa. Tällaisen muutoksen aikaansaaminen vaatii ryhmän yksilöiden osallistamista prosessiin jo aivan alkuvaiheessa. (Kurki & Hämäläinen 1997: 203-204.) Jotta ryhmä voi tuntea olevansa itsenäinen ja omista voimavaroista toimiva sekä muuttuva, on se syytä osallistaa kaikessa tekemisessä, kuten esimerkiksi jo suunnitteluvaiheessa.

Ryhmän oman asiantuntijuuden hyödyntäminen mahdollistaa sen, että ryhmä voi uskoa omiin voimavariohinsa. Innostajan tehtävä on ainoastaan täydentää suunnittelua ja siitä syntyvää lopputulosta. Näin ollen tilanteiden synnyttäminen, jossa ryhmä voi itse päästä innovoimaan ja ideoimaan omaa toimintaansa on oleellinen osa innostajan tehtäviä. Ryhmä ja sen yksilöt voivat kokea osallisuuden myötä olevansa merkityksellisiä prosessissa, joka synnyttää uskallusta, jonka kautta muutosta on ylipäättänsä mahdollista tapahtua. (Kinnunen ym. 2003: 28.) Ajattelen itse, että ryhmän on koettava yhteisöllistä rohkeutta ja uskallusta jotta se voi ottaa vastaan uutta ja luopua vanhasta.

Innostamisen kautta pyritään löytämään mahdollisuuksia osallistaa yksilöä ympärillä olevaan elämään ja yhteisöön. Näin ollen innostamisen periaatteisiin kuuluu voimakas usko persoonaan ja hänen vaikutusmahdollisuuksiin. Tätä persoonaan uskomista pyritään siirtämään ryhmän jäseniin siten, että he itse osallisuutensa kautta voivat kokea olevansa merkityksellisiä osasia kokonaisuudessa. Osallisuuden tunne synnyttää uskallusta lähtökohtien valitsemisessa ja muutoksen ymmärtämisessä omissa ajatuksissa. Se millaisessa ajassa osallisuus ja sen mukana muutos syntyy, ei ole mahdollista etukäteen määritellä. Se muokkautuu yksin yhteisön omista valmiuksista. (Kurki & Hämäläinen 1997: 206-207.)

Osallistavaan kokonaisuuteen kuuluu oleellisena osana myös suunnittelu. Se tarkoittaa, että yhteisön jäsenet pyritään kiinnittämään ryhmään jo siinä vaiheessa, kun ollaan vasta suunnittelemassa ryhmän toimintaa. Ryhmälle itselleen annetaan vaikuttamismahdollisuuksia siihen mihin suuntaan toimintaa tullaan viemään ja minkälaisiksi erilaiset toimintamallit muodostuvat. Yhteisössä saattaa olla eri alojen asiantuntijoita, joiden tiedoista voi olla suurta apua koko ryhmälle. Innostajalla on merkittävä roolinsa siinä miten hän luo tilanteita, joissa yhteiselle keskustelulle luodaan mahdollisuuksia. Ihminen voi kokea olevansa merkityksellinen ja tuntea vaikuttamismahdollisuutensa kun hänet otetaan mukaan tällaiseen suunnitteluun. Sitä kautta hän voi olla taas askeleen lähempänä voimaantumista. (Kinnunen ym. 2003:28.)

4.1.3 Yhteisöllisyys pohjana onnistuneelle, yhteiselle toiminnalle

Yhteisöllisyyttä tavoiteltaessa on pyrittävä sellaiseen sosiaaliseen kanssakäymiseen, jonka pohjana on tietyn yhteisön yhteiset arvot ja mielihalut. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä aitoon yhteisöllisyyteen, vaan sen synty on näiden arvojen ja intresseiden yhteisessä muokkaamisessa ja sen ympärille muotoutuvassa prosessissa. Yhteisöllinen tekeminen on laadukasta ja se perustuu aitoon toisen huomioimiseen. Yhteisöllisyys on pohjana niille toimintamuodoille, joita ryhmässä syntyy. (Kinnunen ym. 2003: 20-21.)

Yhteisöllisessä toiminnassa on kuitenkin muistettava, että tekeminen on persoonalähtöistä ja näin ollen yhteisöön sulautuminen muiden ehdoilla ei ole tarpeita palvelevaa (Kurki 2006: 129-130). Yhteisöllisyyteen pyrkiminen onkin siis tasapainoilua oman persoonan ja ryhmän intressien välillä. Toisinaan omista haluista ja ideoista on pidettävä kiinni, kun taas toisinaan on annettava periksi ja mukautettava omat intressit yhteisön muiden jäsenten tarpeisiin. Jotta on mahdollista löytää tasapaino siihen milloin antaa periksi ja milloin pitää kiinni omasta halustaan, on yhteisön oltava dialoginen ja sen toiminnan on perustuttava aitoon dialogisuuteen. (Kinnunen ym. 2003: 21.)

Aidon yhteisön yksi tunnusmerkeistä on dialogisuus. Sosiokulttuurisen innostamisen pohja on voimakkaasti Paulo Freiren sorrettujen pedagogiikan teoriassa. Dialogisuudesta Freire kirjoittaa, että se on yhteiseen oppimiseen ja toimintaan pyrkivien henkilöiden kohtaamista, joka ei voi olla olemassa ilman nöyryyttä. Toisin sanoen tietämättömyden tunnistaminen itsessä ja muissa on avain aitoon ja tasapuoliseen dialogiin. (Freire 2005: 98-99.) Vuorovaikutuksen tasa-arvoisuus toimii pohjana sille, että yksilö voi kokea olevansa osa yhteisöä ja sen toimintaa. Ihminen voi dialogisessa prosessissa kokea tulevansa kuulluksi ja samalla hän suostuu kuulemaan. Dialogisuudessa toinen kohdataan aidosti ja avoimesti. Dialogisuus on ehtona sille, että ihmisen sisäisen kokemus tulee todelliseksi. (Kinnunen ym. 2003: 19.)

Aito dialogisuus tuo luonnollisesti mukanaan myös ristiriitoja. Rehellinen itsensä ilmaisu saattaa johtaa yhteisön jäsenet erimielisyyksien äärelle. Tämänkaltaiset ristiriidat ovat vain hyväksi yhteisön luomiselle, sillä ne selvittämällä päästään taas syvemmälle tasolle yhteisön toimintamenetelmistä ja luonteesta. Uuden kulttuurin luominen luo aina jännitteitä ja ne ovat luonnollinen osa muutosta. Omasta luopuminen, toisen hyväksyminen ja arvaamattomuuden kanssa eläminen ovat tämän kaltaisen muutoksen luonteenpiirteitä. Ristiriitojen ei siis missään nimessä tarvitse muodostua esteeksi yhteisön kehittymiselle. (Kinnunen ym. 2003: 19-20.)

4.2 Active art -työtavasta apua työssä jaksamiseen

Yksi Active art -työtavan tavoitteista on synnyttää tuloksellista kuntouttavaa toimintaa ikääntyville. Toiminnan ohjauksesta on kuitenkin koettu olevan apua ja hyötyä myös itse ohjaajalle. Taidelähtöisen työskentelyn lähtökohdista käsin Active art voi tarjota työhyvinvoinnillisia apuja itse vanhustyötä tekeville. Toiminnallisten menetelmien kautta työ tulee monimuotoisemmaksi, joka taas voi motivoida työntekijää yhä uudelleen ja uudelleen omaan työhönsä. Erilaiset muuttuvat osat omassa työssä edesauttavat jaksamista. Taidelähtöisen työskentelyn ohjaamisen osaaminen vaatii sitä, että kuvallista ilmaisua on itse päässyt kokeilemaan. Työntekijät pystyvät oman kokemuksen kautta ymmärtämään paremmin asiakkaan kokemusmaailmaa. Active art -työtapaan kuuluu osana myös yhteisö, ryhmä, joka osaltaan voi toimia työhyvinvointia edistävänä elementtinä. Ryhmästä saatu tuki ja käytännön neuvot tukevat omaa kehitysprosessia ja arkityön jaksamista. Varsinkin, kun vanhustyö käy tällä hetkellä läpi monia muutosvaiheita, luo vertaisryhmästä saatu tuki helpotusta työssä viihtymiselle. Myös Vantaan kaupungin päivätoiminnan työntekijät ovat joutuneet tämän vuoden aikana kokemaan suuria organisatiomuutoksia. Yhteiskunnan ikärakenteiden muutokset tulevat tuomaan vielä lisää haasteita työhön ikääntyvien kanssa.

4.2.1 Toiminnallisuus ja taide työhyvinvoinnin tukena

Työkyvyn ylläpitämiseksi on kehitelty erilaisia menetelmiä, joista yksi on taidelähtöinen toiminta. Taiteen ja kulttuurin vaikutuksia on tutkittu suhteessa työssä jaksamiseen. Cecilia von Brandenburg on kiteytetysti määritellyt neljä eri vaikutustapaa, jotka ovat taiteen aisteja virkistävä merkitys, taiteen yhteys terveyteen ja työkykyyn, taiteen yhteisöllinen ulottuvuus ja taiteen avulla fyysisen ympäristön esteettisyyden luominen. Taidepainotteisella työskentelyllä työhyvinvoinnin tukena on useita näkökulmia, joista yksi on muutokseen sopeutuminen. Siitä käsin tarkasteltuna taide saa suuremman perspektiivin luovan prosessin kautta, joka voi vaikuttaa työyhteisön koko ajattelumalleihin jopa jo johdosta käsin. Taiteella on myös välineellinen, konkreettisempi näkökulma, jonka mukaan taide toimii kuin työkalu persoonan kehittämisessä. (Bardy, Haapalainen, Isotalo & Korhonen 2007: 181-182.)

Taiteen sanotaan käsittelevän luovuutta, sitä miksi ihminen toimii ja miten hän toimii. Sen avulla ihminen voi tulla tutuiksi niiden seikkojen kanssa, jotka vapauttavat hänen luovat voimavaransa ja mitkä motivoivat häntä tuomaan itsensä osaksi yhteiskuntaa. Näiden samojen teemojen ympärillä pyörii myös työ- ja yritys-elämä. Taide yhdistettynä työelämään voi parina löytää ratkaisuja näihin yllä olevien teemojen ympärillä herääviin kysymyksiin uskaliaasti kokeilemalla ja hyväksymällä mahdolliset muutokset ympäristössään. Taide voi tuoda pehmeämpiä, uusia arvoja työelämän ytimeen. Se voi auttaa avoimemman työilmapiirin luomisessa sekä se voi yhdistää oman sisäisen maailman yhteisöön ympärillä ja sen yksilöihin, luoden yhteisöllisyyttä. (Bardy ym. 2007: 181-182.)

Vaikka työnantaja ei välttämättä ole suoranaisesti osa taidelähtöistä ryhmää, on tärkeää, että myös työnantaja on hyväksynyt toiminnan ja tukee työntekijää tämän prosessissa. Hänen tuellaan työntekijän on helpompaa liittää taidetoiminta osaksi omaa työnkuvaa ja toimia menetelmiä käyttäen itse työaikana. (Von Brandenburg 2003: 39.) Brandenburgin tavoin uskon, että mikäli työyhteisö tukee taidelähtöistä toimintaa, siitä ei voi muodostua työn ulkopuolinen osa, vaan yksi oleellinen osa sitä. Työnantajan esimerkin mukaan myös muut työyhteisön jäsenet voivat hyväksyä taidetoiminnan, vaikkeivät he itse olisi siinä mukana, eikä tuntisi sitä omassa työssään voimauttavana tekijänä. Työyhteisön hyväksyntä on oleellinen taidetoimintaa mahdollistava tekijä. Ilman sitä yksilö ei jaksaa ylläpitää menetelmiä muiden vastustuksen kasvaessa liian suuriksi.

Toiminnallisuuden ja ilmaisun lähtökohtana on itse tekeminen. Se mahdollistaa yksilöä osallistumaan itse käytäntöön ja sen kokemiseen. Toiminnallinen tekeminen on tavoitteellista toimintaa, jolla on päämääriä. (Semi 2004: 20.) Olen itse samoilla linjoilla Semin kanssa ja näin

ollen koen, että taidelähtöinen työskentely voi antaa työntekijälle mahdollisuuden lähestyä omaa työtään erilaisesta, rationaalisuudesta poikkeavasta näkökulmasta.

4.2.2 Ryhmästä voimaa työhön

Ryhmässä oleminen tarkoittaa sitä, että yksilö on vuorovaikutussuhteessa tiettyjen muiden yksilöiden kanssa. Muista ryhmäläisistä saatu voima omaan tekemiseen perustuu moneen eri aspektiin, joista yksi on sosiaalinen tuki ja apu. Vastavuoroisen kanssakäymisen kautta yksilö voi kokea olevansa merkityksellinen osa olemassa olevaa suhdetta ja näin ollen sen vaikutus voi olla voimauttava suhteessa omaan itsetuntoon. Nähdynsi tuleminen ja muiden huomion kohdistuminen omaan olemukseen sekä omiin mielipiteisiin, antaa merkityksen kokemuksen yhteisössä ja synnyttää pätevyyden tunnetta omassa tekemisessä. Ryhmästä saatu tuki voi olla monenlaista. Yksi sen muodoista on emotionaalinen tuki. Tällä tarkoitetaan tukea jonka voi saada muilta jäseniltä keskustellen eri asioista ja problematiikoista. Ryhmältä saatava tietotuki on myös merkityksellistä, jotta ihminen voi kehittyä tekemisessään. Vuorovaikutuksellisten, konkreettisten neuvojen ja ohjauksen avulla yksilö voi löytää näkökulmia omaan työhönsä ja sen kautta saavuttaa voimaantumista elämässään. (Lindström & Kiviranta 1995: 16-17.)

Ryhmän kautta syntyvä yhteisöllisyys syntyy monista osatekijöistä, joista yksi oleellisimmista on yhteisen päämäärän tavoittelu ja arvojen jakaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että joukolle ihmisiä ajattelun, tuntemisen ja toiminnan muodot ovat hyvin lähellä toisiaan. Yhteisöllisyystä ja sen kautta turvallisuutta luo myös tietynlainen ryhmän luoma säännönmukaisuus ja tiettyjen tapojen noudattaminen. Aidon yhteisöllisyyden saavuttaminen vaatii yhteistä matkaa ja kasvua yhteisten asioiden keskellä ja niitä käsitellessä. Toisiinsa luottava yhteisö vaatii aikaa ja yhteisen tekemisen muotoja. (Kurki 2002: 50-51.)

Ryhmässä oleminen voimaannuttaa myös yksilöä siihen, että hän voi saada ideoita ja näkökulmia omaan työhönsä. Vuorovaikutuksessa muiden kanssa hän voi saada ajatuksia, joita yksin työskennellessä ei heräisi. Vertaisryhmän tuki on merkittävää varsinkin uusissa tilanteissa. Pelkkien vuorovaikutustaitojen paraneminen ryhmässä ollessa, voi olla vaikuttava tekijä myös työpaikalla. Muiden kanssa työskennellessä on mahdollista, että koko kuva itsestä paranee ja tuo näin ollen itsevarmuutta myös omaan työhön.

4.2.3 Muuttunut työnkuva ja itsensä kehittäminen

Työ on muuttunut lähi vuosikymmeninä ja on yhä muuttuvassa liikkeessä. Yksi sen luonnetta hyvin kuvaavista sanoista on vaativuus. Työntekijältä vaaditaan nykypäivänä ominaisuuksia, jotka saattavat olla suuressakin ristiriidassa edellisten vuosikymmenten työnkuvan kanssa. Pelkästään tietotekniset seikat modernissa maailmassa vaativat, että yksilö kehittää omaa

osaamistaan ja työkuvaansa sekä sen välineitä. Jotta liikkeessä on mahdollista pysyä mukana, on oltava valmiina muutokseen ja avoinna kehitysmahdollisuuksille. Itseohjautuvuutta vaaditaan ja työikäiset ovatkin yhä enenevässä määrin suostumassa tähän yhteiskunnan vaatimukseen. (Lindström & Leppänen 2002: 77-78.)

Uudet teknologiat ja automaatio ovat vieneet työntekoa siihen suuntaan, että yksilön on kehityttävä olemaan varautunut yllättäviin käänteisiin, nopeisiin päätöksen tekoihin ja löydettävä itsenäisesti tilanteeseen parhain ratkaisu. Tämä tarkoittaa, että ammattisidonnaiset kyvyt eivät ole enää niin oleellisia kuin ammatista riippumattomat. Persoonallisuuden laadulliset ominaisuudet nousevat yhä merkityksellisemmiksi työelämässä ja näin ollen vaativat myös persoonana kasvua ja kehitystä, eikä ainoastaan ammattimaista, konkreettista oppia. Tällaiseen kehittymiseen ratkaisuna on kulkenut jo jonkin aikaa toimivana menetelmänä juuri taidelähtöinen toiminta. (Von Brandenburg 2003: 30-31.)

Vanhustyön kuva on muuttunut vuosien saatossa ja sitä lähestytään nykypäivänä aikaisempaa erilaisesta näkökulmasta. Vanhustyötä ei nähdä enää ainoastaan lääketieteellisenä ja terveydenhuollon alueena, vaan se on moniammatillista yhteistyötä. Sosiokulttuurinen vanhustyö tukee tätä monialaista näkökulmaa. Sen tavoitteena on toteuttaa tasapuolista ja moninäkökulmaista sosiaalialantyytä. (Koskinen, Aalto, Hakonen & Päivärinta 1998: 40.) Jotta tähän uuteen muutokseen on työntekijöiden mahdollista vastata, heidän on kehityttävä työssään. Kehityksen kautta työntekijät voivat kokea oman osaamisensa lisääntyvän ja sitä kautta he voivat nauttia omasta työstään yhä enemmän. Taidelähtöinen toiminta vastaa täydellisesti sosiokulttuurisen vanhustyön tarpeisiin.

Active art -projektissa mukana olleista työntekijöistä useimmat ovat kokeneet suuria muutospaineita omassa työssään lähiaikoina. Vantaan kaupungin päivätoimintakeskuksissa on tapahtunut suuria rakenteellisia muutoksia. Päivätoiminnan esimiehen Päivi Keskisen mukaan muutoksien tarkoitus on ollut viedä toimintaa tavoitteellisempaan suuntaan. Keskuksissa olevia ryhmiä on strukturoitu ja kirjaamista lisätty. Asiakaskunta on myös hieman muuttunut ja nyt päivätoimintakeskuksissa käy vain huonokuntoisimmat ikääntyvät, jotka eivät muuten käy kodin ulkopuolisissa toiminnoissa. Työntekijät ovat hänen mukaansa ottaneet muutokset vastaan positiivisesti, vaikkakin se on ollut erittäin rankka ja vaatinut heiltä paljon. (Haastattelu 9.3.2009.) Tämän muutoksen keskellä työntekijät tarvitsevat työnhyvinnöllistä tukemista, johon taidelähtöinen toiminta niin itse työntekijälle kuin sitä kautta strukturoidummille asiakasryhmille on tarpeellista ja tavoitteellista. Koska työn rakenne ja vaatimukset työstä ovat kehittyneet, on tarve yksilön kehitykselle myös merkittävä.

4.3. Teknologian kehittymisen etuja

Nyky maailma on täynnä teknologiaa ja se ympäröi meitä lähes kaikkialla. Elinympäristömme täyttyy yhä enemmän tietoteknisistä kokonaisuuksista ja tietokoneen käyttö onkin nykypäivänä hyvin yleistä. Tämän teknologian sekä sen kehityksen hyväksikäyttö ja opetteleminen voivat muodostua tärkeiksi kokonaisuuksiksi kun mietitään mahdollisuuksia kehittymiseen ja uusiin oppimismalleihin. Koska ihminen on itse rakentanut teknologisen ympäristönsä, olisi hyvä, että yhä useampi osaisi käyttää tätä kehitystä hyväkseen. Tietoyhteiskunta on olemassa ja tietotekniikka lähes erottamaton osa arkipäiväämme, on oleellista että sen hyötyjä käytetään, kehitetään ja ymmärretään. (Järvinen, Lindh & Alamäki 2001: 7-8.)

Erilaisten tietoverkkojen kautta on nykypäivänä mahdollista tavoittaa nopeasti ja luotettavastikin suuri joukko ihmisiä kerralla. Näin ollen tiedonjakaminen helpottuu ja yhä enemmän yksilöiden on mahdollista olla tekemisissä keskenään. Erilaiset www-sivut antavat eri asioista kiinnostuneilla mahdollisuuden tutkia haluamiaan aiheita paremmin, rauhassa ja usein myös helposti omasta kodista käsin. Asioihin tutustuminen ja sitä kautta mahdollisesti myös muihin aiheesta kiinnostuneisiin tutustuminen on mahdollista juuri kehittyneen teknologian ja tietoverkkojen synnyn myötä. (Nurmela & Ylitalo 2003: 40.) Internetillä ja sähköpostiyhteydellä on mahdollista jakaa mielipiteitä, oppia, opettaa ja kehittyä.

4.3.1 Verkko yhteisön ja www-sivujen mahdollisuudet

Nykypäivänä www-sivut ovat hyvä tapa saada näkyvyyttä. Ne toimivat informaatiokanavana yhä useammille tahoille. Mitä informatiivisemmat sivut ovat, sen paremmin sivuilla on kävijöitä, joka taas lisää tunnettavuutta. Internet-sivut ovat siis mainostamisen kanava, mutta sen lisäksi ne ovat tiedonkeruun paikka. Mitä enemmän sivuilla on materiaalia ja vuorovaikutuksen eri muotoja, kuten keskustelufoorumi tai mielipidepalsta, sitä enemmän on mahdollista sitoa myös sivujen aktiivisuutta niissä käyviin yksilöihin. Sivusta voi muodostua hyvinkin vuorovaikutukselliset. (Pekkarinen 2001: 90-91.)

Verkossa toimivat yhteisöt muuttavat yhteisöllisyyden käsitettä siten, ettei fyysistä paikkaa oloa vaadita, vaikka kuuluisikin yhteisöön. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteisöllisyydestä puhuttaessa on erotettava fyysinen - sekä virtuaalinen maailma. Ne eivät ole täysin erilaisia, vaan molemmissa on paljon yhteisiä elementtejä. Virtuaalisissa yhteisöissä on mahdollista kokea aitoa yhteisöllisyyttä, vaikka siinä on erilaisia kanssakäymisen muotoja, kuin reaali maailmassa. (Joensuu 2007: 44-45.)

Internet -yhteisön hyöty näkyy monella tavalla. Se ylläpitää ja mahdollistaa ihmissuhteita sekä kasvattaa sosiaalista verkostoa. Se mahdollistaa "kevyempien" ihmissuhteiden muodostumista, jotka eivät vaadi, että ihmissuhteissa mennään kovin syvälliselle tasolle. On helppo pitää yllä näitä suhteita, koska ne eivät ole välttämättä yhtä työläitä kuin suhteet reaali maailmassa. Verkossa luodut suhteet ovat kuitenkin tärkeitä ja halutessaan yksilö voi antaa niille aikaansa haluamansa määrän usein häiriöttömässä ympäristössä. Näissä yhteisöissä saattaa olla tekemisissä keskenään hyvinkin erilaista tietoa omaavia yksilöitä, jotka eivät olisi ihmissuhteissa fyysisessä maailmassa. Tällaisen tiedon sekoittuminen ja vaihtuminen on tarpeellista ja opettavaista sekä näkökulmia avaavaa. (Joensuu 2007: 46.)

Verkkoyhteisön vuorovaikutuksen yksi oleellisista piirteistä on, että antamalla itsestään yhteisöön pienenkin merkin, voi saada useita vastauksia. Viestinnän status jää voimaan ja nähtävillä kirjoitetussa muodossa, joka taas reaali maailmassa saattaa olla ainoastaan hetkellinen verbaalinen viesti. Yhteisön jäsenten on pitkällä aikavälillä mahdollista huomata viesti ja näin ollen siihen saadut vastaukset saattavat tulla ajallisesti hyvinkin laajalta aikaväliltä. Niihin on helpompi tarttua ja palata. Laajeneva yhteisö luo pääomaa, joka on kaikkien hyödynnettävissä ja käytettävissä. (Tuomi 2005: 138-139.)

4.3.2 Vuorovaikutus verkossa

Puhuttaessa tekstipohjaisesta vuorovaikutuksesta verkkoympäristöissä, on muistettava että tietoverkko ei sinällään ole yksin vuorovaikutteinen, vaan sen ominaisuuden synnyttää ihminen. Tietoverkot ovat monitasoisia ja vuorovaikutus ei aina välttämättä ole niin yksiselitteistä. WWW-sivuja lukiessa ei toiminta ole vuorovaikutteista, mutta sivujen sisältö saattaa herättää ajatuksia, jotka voivat helposti synnyttää vuorovaikutusprosesseja. Myöskään se, että osallistuu keskusteluryhmään, ei suoranaisesti ole välttämättä vuorovaikutteista. On enemmänkin kyse siitä, miten vuorovaikutus vaikuttaa yksilöön. Tietoverkkoviestintä on luonteeltaan kaikkia vanhoja vuorovaikutusmuotoja muistuttava ja koottu niiden osista. Samalla se on kuitenkin uusi, omanlaisensa vuorovaikutuksen tyyli, joka kulkee puheen ja kirjoittamisen rajamaastoissa. Se on epämuodollisempaa ja näin ollen paikoin inhimillisempää, joka taas saattaa olla avain aitoon vuorovaikutukseen. (Matikainen 2001 :25-27.)

Toisinaan vuorovaikutus saattaa olla verkossa helpompaa kuin fyysisesti tapahtuva. Sen mahdollistaa sosiaalisen vihjeettömyyden mahdollisuus, joka onkin piirre, jota ei voi verkkovuorovaikutuksessa ohittaa. Sen positiivisia puolia on, että vuorovaikutus voi olla rohkeampaa tällöin, kun omaa persoonaa ei tarvitse laittaa alttiiksi. Se mahdollistaa myös vuorovaikutustapojen muuntelemista ympäristöstä riippuen. Yksilö pystyy kokeilemaan vuorovaikutustaitojensa muotoja paremmin, kuin fyysisessä kanssakäymisessä. Toisaalta verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen luonteesta puuttuu non-verbaali viestintä, joka helpottaa tunteiden ja piilovie-

tien tulkintaa. (Matikainen 2001:27.) Matikaisen mainitsemassa vihjeettömyydessä on kuitenkin varjopuolensa. Se saattaa aiheuttaa valheellisten identiteettien syntyä, joka taas ei aidossa vuorovaikutussuhteessa ole tavoiteltavaa.

Verkossa tapahtuva vuorovaikutus antaa tilaa myös aiheesta poikkeavalle keskustelulle. Keskusteluryhmissä tapahtuva ajatusten vaihto saattaa rönsyillä itse aiheesta täysin asian viereen. Sosiaalinen ryhmä tarvitsee tutustumisaikaa ja se tapahtuu usein ei-virallisen keskustelun kautta. Virtuaaliset ympäristöt antavat vakavankin aiheen ympärillä mahdollisuuden keventää keskustelun syvyyttä asioista ja puhua niistä paikoin kevyemmällä tasolla. Varsinkin keskustelufoorumin alkuvaiheessa voi keskustelun aiheet olla paljoltikin aiheen vierestä, sillä kuten muussakin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, myös verkossa, on yksilölle annettava mahdollisuus tutustua ryhmäläisiinsä. Keskustelua, joka käydään aiheen vierestä ei voida erottaa varsinaisesta tehtäväkeskeisestä keskustelusta, vaan sen emotionaalinen vivahde on osa kokonaisuutta. (Matikainen 2001: 125.)

5 TYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni on monitasoinen. Siksi olen jakanut sen selkeästi viiteen eri vaiheeseen, jotka muodostavat yhdessä sen kokonaisprosessin minkä toteutin opinnäytetyöni teon aikana. Eri vaiheet ovat 1) asiakaslähtöinen suunnittelu, 2) toimintapäivien suunnittelu, 3) toiminnalliset työpajat ja niiden prosessikuvaus, 4) verkkosivujen luominen, 5) verkkosivujen koekäyttö ja palautteen pohjalta luodut valmiit sivut. Seuraavassa käyn läpi eri vaiheet ja niiden rakenteen teknisesti. En käy läpi vielä varsinaisesti eri vaiheissa tapahtuneita tavoitteiden saavuttamisia, vaan pohdin niitä erikseen omassa kappaleessaan tämän jälkeen. Kuten jo kappaleessa 3 esittelin, on osissa 5 ja 6 struktuuri, joka seuraa toimintatutkimuksellista kaavaa suunnittelusta, toiminnan ja havainnoinnin kautta reflektointiin.

Työn toteutuksessa halusin seurata toimintatutkimuksellista linjaa ja luoda eri vaiheista koostuvan kokonaisuuden, joka etenee vaiheesta toiseen, yhteisön oman tarpeen mukaisesti. Pyrin jokaisessa opinnäytetyöni vaiheessa kuulemaan sitä tarvetta, jonka yhteisö määritteli ja näin ollen halusin olla valmis vaihtamaan suuntaa radikaalistikin mikäli yhteisö sitä olisi halunnut ja tarvinnut. Toimintatutkimuksen pohjalla on ajatus, että yhteisöllä on ongelma tai asia, jonka ratkaisua he tavoittelevat ja jota kohden he pyrkivät osallistumalla prosessiin ohjaajan kanssa. Eri vaiheiden kautta prosessi kehittyy ja vaihe vaiheelta pyrkii löytämään ratkaisuja, joista voi taas edetä seuraaviin ratkaisuihin. Prosessi etenee spiraalinomaisesti reflektiota hyväksi käyttäen. (Jyrkämä & Heikkinen 1999: 36-38.) Olen tutkimuksessani käyttänyt laadullisia tutkimusmenetelmiä, jotka tukevat toimintatutkimuksellista prosessiani. Toimintatutkimus-

prosessien yksi yhteinen määrittelymuoto on juuri laadullisten tutkimusmenetelmien käyttäminen arvioinnin välineenä (Kuusela 2005:16).

5.1 Asiakaslähtöinen suunnittelu

Active art - hankkeessa suoritti työharjoitteluaan kaksi opiskelijaa samaan aikaan, kun itse tein opinnäytetyötäni. Heidän tavoitteenaan oli koota raportti siitä mitä Vantaan kaupungin projektiin osallistuneet työntekijät olivat saaneet omaan työhönsä Active artista ja miten he suhtautuivat oman yksikkönsä osallistumisesta uuteen Pilotti III -projektiin. Tämä tutkimustyö vaati heiltä haastatteluja eri yksiköissä, joissa Active artia oltiin toteutettu. Tapasimme harjoittelijoiden kanssa syksyllä 2008 ja kävimme läpi heidän tavoitteitaan ja tarkoituksiaan. Kuullessani heidän suunnitelmansa käydä jokaisessa yksikössä ja haastatella jokaista työntekijää yksilöllisesti, heräsi minussa ajatus yhdistää nämä vierailukäynnit omaan opinnäytetyöhöni.

Koska oma lähtökohtani työskentelylleni oli sosiokulttuurisessa innostamisessa, halusin lähteä jo suunnitteluvaiheessa aistimaan yhteisön mahdollisuuksia ja mahdollisia haluja tulevien työpajojen suhteen. Käynnit yksiköissä ja tutustuminen työntekijöihin jo ennen työpajoja, antoivat minulle valmiuksia ymmärtää sitä tasoa, jolla työntekijät ovat valmiita toimimaan ja millaisia persoonia joukossa on. Pilotti I työntekijät olivat minulle jo entuudestaan tuttuja omasta koulutuksestani, mutta Pilotti II työntekijöitä en ollut aikaisemmin tavannut. Yhteensä kävin tutustumassa viiteen eri Active art -yksikköön, joista suurin osa kuului Pilotti II:seen. Harjoittelijat lähettivät yksiköihin sähköpostia tulevasta tapaamisesta ja sopivat yhteisiä tapaamisaikoja. Osa mukana olleista yksiköistä eivät halunneet osallistua enää toimintaan, vaan ilmoittivat että jättäytyvät tässä kohden pois toiminnasta. Syyksi poisjättäytymiseen kerrottiin kaikissa paikoissa olevan ajanpula. Haastatteluihin mukaan lähtevät tahot Pilotti I ja Pilotti II jaksoilta olivat Vantaan kaupungin päivätoimintakeskukset Hakunilassa, Leiritiellä Myyrmäessä, Metsonkodissa Korsossa ja Suopursussa Tikkurilassa sekä palvelutaloista Suopursu, Kerokuja Länsimäessä ja Veturipolku Tikkurilassa. Yksityisistä palvelutaloista mukana olivat Yksityinen hoivakoti Atzalea ja Diakoniasäätiö Foibe. Yhteensä osallistujia oli siis yhdeksän yksikköä.

Varsinaisen tutustumiskäynnin aikana toin esille sitä ajatusta, joka minulla oli tulevista päivistä ja mitä päivillä tullaan hakemaan suhteessa verkkosivuihin. Pyysin haastateltavia kertomaan minulle mitä he haluaisivat päiviltä ja olisivatko he valmiita lähtemään mukaan työpajoihin. Samalla halusin myös saada kuvan siitä mitä mieltä he ylipäättänsä ovat verkkosivujen luomisesta ja olisiko niistä hyötyä heidän työssään. Halusin saada varmuuden siitä, että olin menossa oikeaan suuntaan ja että suunta on se, jonka itse asiakkaat haluavat. Oma osuuteni tutustumiskäynneillä kesti noin 20 minuuttia.

Käyntien tarkoitus oli myös tuoda minulle itselleni varmuutta omassa henkilökohtaisessa oppimisessani ohjaajana. Mitä enemmän minulle olisi tietoa ja kosketuspintaa tuleviin työpajalaisiin, sitä varmemmin voisin työtäni tehdä tulevina päivinä. Käyntien tarkoitus oli antaa minulle paremmat valmiudet suunnitella pajoja ja niiden tarkoitusta sekä tutkia ilmapiiriä siltä kannalta mitä pajiin osallistuvat todella tarvitsevat. Tutustumiskäyntien aikana sain paljon hyvää tietoa siitä mitä työntekijät ovat kaivanneet ja mitä he toivoisivat Active artilta ja ryhmältä vielä saavansa. Tämä auttoi minua päivien suunnittelussa.

Kun suoritin tutkimustyötä yksiköissä, huomasin melko nopeasti, että suunnitelmani verkkosivusta sai kannatusta. Näin ollen lähdin neuvottelemaan koulun kanssa mahdollisuudesta löytää sivuille tekijä, joka suunnittelisi ne teknisesti ja loisi niille visuaalisen ilmeen. Itse toimin sivujen sisällön tuottajana, mutta valmiuksia varsinaiseen tekniseen toteuttamiseen minulle ei itselläni ollut. Lähdimme hakemaan tekijää ensin Metropolia ammattikorkeakoulun opiskelijoista, jotta työ saataisiin tehdyksi mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Laadin sähköpostin (LIITE 5), joka lähetettiin Metropolian opiskelijoille. Tähän sähköpostiin en kuitenkaan saanut ainuttakaan vastausta, joten minun oli pakko lähteä pohtimaan muita yhteistyötahoja avukseni verkkosivujen luomisessa.

5.2 Toiminnallisten päivien suunnittelu

Tutustumiskäyntien jälkeen lähdin suunnittelemaan tulevien pajapäivien kokonaisuutta. Olin saanut ideoita siitä minkälaisiksi päivät muodostuisivat ja minkälaisia harjoituksia haluaisin päiviin sisällyttää. Alussa lähdin ajatuksesta, että toiminnalliset päivät olisivat sisältäneet enemmän liikkeen kautta tehtyjä harjoitteita joissa keho olisi ollut pääosassa, mutta käynnit yksiköissä saivat minut muuttamaan mieltäni. Koin, että osallistujat halusivat työskennellä enemmän kuvan kanssa. Muutin siis ajatustani siten, että tavoite joka minulla oli alustavan suunnitelman mukaan säilyi, mutta tavat sen toteuttamisessa muuttuivat. Päätin käyttää liikkeellistä ilmaisua vähemmän kuin alustavassa suunnitelmassa, mutta kuitenkin sisällyttää sitä jonkun verran päiviin. Itse Active art -työskentely on kuvan kanssa toimimista, mutta sen moniaistillinen ulottuvuus voi pitää sisällään myös liikkeellistä ilmaisua. Näin ollen kehon käyttö työpajoissa oli toiminnassani hyvin perusteltua. Koko suunnitteluvaiheen ajan halusin pitää mielessäni sen kenelle työtä teen ja mistä lähtökohdista. Halusin työpajapäivien palvelevan asiakasta ja vastata juuri hänen toiveita.

Pohdin suunnitteluvaiheessa paljon sitä mitä tavoitteita minulla varsinaisissa työpajoissa oli. Vaikka tavoitteenani oli varsin teknisenkin kyselyn tekeminen, halusin, että sen tapahtuvan mahdollisimman vuorovaikutteisesti ja yhteisen keskustelun kautta. Päivien aikana tapahtuneet kyselyt ja muut keskustelut halusin toteuttaa niin, että siihen liittyi aina jotain toimin-

nallista. Päivien suunnittelussa halusin olla tarkkana siitä että varsinaisten työpajapäivien aikana ihmiset aktivoituisivat muistelemaan Active art -työskentelyä ja sen funktiota. Harjoitusten avulla oli siis saatava ihmiset tilaan, jossa he voivat muistella sekä jopa kokea sitä Active artin aikana ollutta tunnetta ja sen kautta lähteä tekemään eri harjoituksia. Toivoin pääseväni tähän tilaan työpajalaisten kanssa muistelun ja yhteisen keskustelun kautta.

Suunnitellessani päiviä pidin mielessäni tavoitteeni työhyvinvoinnista. Halusin tarjota työntekijöille rentouttavaa toimintaa, joka ei vaatisi heiltä liikaa omien voimavarojen käyttöä. Päivien kokonaisuuden tulisi olla sellainen, että siinä olisi sopivassa suhteessa rentouttavia tekijöitä ja aktivoivaa toimintaa. Työntekijöille yksi päivien kohdistamista toiveista olikin oman työn arjesta irtautuminen ja omien voimavarojen kerääminen.

Ennen työpajoja lähetin osallistujille, niin Active artissa mukana oleville opiskelijoille kuin työntekijöillekin, sähköpostilla kutsun tulevista päivistä ja kerroin mikä niiden tarkoitus tulisi olemaan. Postissa mainitsin jo alustavasti tulevat verkkosivut ja niiden ilmestymisen mahdollisesti kevään 2009 aikana. Pyysin osallistujia vastaamaan postiin, jotta voisin suunnitella osallistujien määrän mukaan myös hieman päivän kulkua. Tutustumiskäynneillä olin jo alustavasti kertonut heille työpajapäivämäärät, mutta varmistuksen ja muistutuksen päivistä he saivat vasta nyt eli noin kuukausi ennen varsinaisia päiviä. Lähetin vielä viikkoa ennen työpajoja sähköpostia, jossa muistutuin heitä tulevasta. Sain tietää ilmoittautumisten yhteydessä, että erään työntekijän mukana tulisi harjoittelija, joka oli työharjoittelussa kyseisessä yksikössä. Näin ollen minun täytyi huomioida hänet suunnittelussa päivien osalta ja kiinnittää huomiota siihen miten hän voisi osallistua yhteiseen tekemiseen ilman kosketuspintaa Active artiin.

Varsinaisten työpajapäivien suunnitteluvaiheessa ymmärsin myös, että omaa motivoitumistani suhteessa työhöni edesauttaisi se, että varmuus verkkosivujen tekijästä olisi. Koska Metropolia ammattikorkeakoulusta en saanut mukaani innostettua opiskelijaa, lähdin itse tutkimaan mahdollisuuksia löytää työn tekijä muualta ja koulun mahdollisuudesta maksaa työntekijälle myös palkkio. Itselläni oli omassa tuttavapiirissäni mahdollinen henkilö tähän työhön ja ehdotinkin häntä sivujen tekijäksi. Yhteistyö graafikko Jenni Valon kanssa alkoi, kun koulu suostui budjetoimaan kustannuksiinsa hänen työnsä palkkion. Tämän yhteistyön alkaminen motivoi minua omassa työssäni ja siinä, että varsinaiset ja konkreettiset sivut tulevat valmistumaan opinnäytetyöni aikana. Sopimus solmittiin yhdessä Jenni Valon, Lehtori Tiina Pusan ja minun kanssa. Sopimukseen kirjoitimme tarkasti auki aikataulut, jotka verkkosivujen suunnittelussa ja julkaisussa tulevat olemaan. Lopullisen hyväksynnän saimme koulutusalojohtaja Anna-Liisa Männiköltä, joka myös sinetöi sopimuksen.

Aloitimme graafikko Valon kanssa verkkosivujen suunnittelutyön lähes heti. Kävimme yhdessä läpi mitä ajatuksia minulla oli sivuista ja millaiseksi niiden sisältö tulisi kevään aikana muodostumaan. Työpajapäivien aikana tehdyn kyselyn pohjalta tulisimme saamaan tietoa siitä mi-

tä työntekijät haluavat sivuilla olevan, miten he internetiä käyttävät ja millaiseksi he haluaisivat sivujen ulkonäköllisesti muodostuvan. Graafikko Valo ehdotti, että hän tekisi kaksi erilaista layout -versiota, jotka tulisivat olemaan hyvinkin erilaiset ja niiden perusteella voisimme valita graafisen ilmeen suunnan johon lähteä.

5.3 Toiminnalliset päivät ja niiden prosessikuvaus

Toiminnallisia päiviä oli yhteensä kaksi, joista toinen oli Pilotti I ja Pilotti II ryhmän yhteinen ja toisessa ryhmät kokoontuivat erikseen. Ensin ryhmät kokoontuivat 3,5 tuntia keskenään ja sitten kahden viikon kuluttua taas 3,5 tuntia yhdessä molemmat pilotit. Pilotti I ryhmässä osallistujia oli ensimmäisessä tapaamisessa paikalla seitsemän henkilöä. Näistä kaksi oli mukana olleita opiskelijoita, neljä työntekijää ja yksi työntekijän mukana tullut harjoittelija. Opiskelijoista toinen oli jo ehtinyt valmistua sosionomiksi, mutta halusi silti osallistua vielä työpajoihin. Osallistuvat yksiköt olivat Suopursun palvelutalo, Hoivakoti Atzalea ja Suopursun päivätoimintakeskus. Pilotti II työpajaan osallistui yhteensä seitsemän henkeä, joista kaksi opiskelijaa ja loput työntekijöitä. Työntekijät olivat Diakoniasäätiö Foibesta, Hakunilan päiväkeskuksesta ja Metsokodista. Yhteiseen työpajaan osallistui yhteensä 10 henkilöä, joista kolme oli opiskelijoita. Tähän työpajaan osaa ottivat Suopursun palvelutalo ja -päiväkeskus, Veturipolun palvelutalo, Diakoniasäätiö Foibe, Hakunilan päiväkeskus ja Hoivakoti Atzalea. Työpajat tapahtuivat Laurea ammattikorkeakoulun tiloissa. Laurea ammattikorkeakoulu lahjoitti myös materiaalit pajoihin.

Sisällöltään Pilotti I ja Pilotti II -ryhmien erilliset tapaamiset olivat samanlaisia. Ne muodostivat kahdesta erilaisesta toiminnallisesta osasta, joiden välissä oli lyhyt tauko. Toiminnallisten kertojen lopussa oli aina palautteen osuus, joka samalla toimi rentouttavana lopetuksen hetkenä. Pilottien yhteinen päivä oli sisällöltään aikataulullisesti hyvin samanlainen, se piti sisällään kaksi toiminnallista osuutta, joiden välissä oli tauko, mutta sen lisäksi päivään kuului myös kysely koskien tulevia verkkosivuja.

Tämän prosessikuvauksen yhteydessä olen kertonut päivien kulusta ja samalla peilannut valintojani tavoitteisiin joita minulla on ollut. Esittelen jokaisen osan kohdalla syitä valinnoilleni ja miksi olen toiminut juuri siten miten olen toiminut. Olen prosessikuvauksessani käyttänyt struktuuria aloitus, toiminnallinen työskentely ja lopetus jokaisen työpajan kohdalla.

Ensimmäiset työpajat

Aloitus

Ryhmän jäsenistä osa näki toisensa ensi kertaa koulutusjakson jälkeen ja näin ollen vaikka ryhmäläiset olivat toisilleen tuttuja, oli tärkeää, että alussa kerrattiin kuka minä ohjaajana olen ja miksi olen lähtenyt tämän työn toteuttamiseen. Puhuin myös ääneen omaa kaksoisrooliani edelleen ryhmäläisenä, mutta nyt myös päivien aikana ohjaajana. Sen lisäksi avasin osallistujille päivien aikataulua ja mitä päivien aikana olisi tarkoitus tehdä. Kerroin myös hyvin yksityiskohtaisesti mitä päivien aikana pyritään saavuttamaan ja millä lailla päivistä tullut palaute tullaan siirtämään verkkosivujen muotoon. Aloituksen aikana halusin, että itse osallistujien panos puhumisessa olisi vähäistä, sillä heidän vuoronsa keskustelulle tulisi mahdollistamaan tulevan toiminnan kautta. Halusin myös antaa heille rauhassa aikaa tutkia ympäristöä jossa olemme ja ihmisiä siinä ilman turhia paineita omasta esittelystä.

Toiminnallinen työskentely

Aloituksen jälkeen siirryimme varsinaiseen työskentelyyn, jonka aloitimme tutustumalla tilaan jossa olemme. Kävelimme ympäri kuvallisen ilmaisun luokkaa, jonka olin valinnut työskentelytilaksi. Olimme työskennelleet jo Active art -koulutuksen aikana kyseisessä luokassa, joten orientoitumista tulevaan tehtävään helpotti myös tutun ympäristön läsnä olo. Kävelyn aikana ohjeistettiin osallistujia miettimään aikaa Active artin parissa koulutuksesta omaan työskentelyyn työpaikalla. Kävimme alusta asti mielikuvissa läpi sitä matkaa, jonka Active artin parissa kukin oli viettänyt. Muistelimme muistoja ja orientoidimme Active artin maailmaan. Koska olimme aloittamassa työskentelyä ja ihmiset olivat kenties kehollisestikin vielä jossain muualla, ehkä työmaailmassa, kehotin heitä hieman venyttelemään ja ravistelemaan kehoa, jotta se heräisi tähän hetkeen.

Esille tulleista muistoista valittiin yksi, joka on ollut jollain lailla erittäin merkityksellinen ja jäänyt oleellisena osana mieleen Active art -työskentelyssä. Muisto sai olla mikä vain liittyen tilanteisiin, ihmisiin, isoihin tai pieniin kokonaisuuksiin. Tämän muiston avulla valittiin pöydälle levitetyistä kuvista sellainen, jossa jotenkin oli mukana tämä kyseinen muisto. Yhteys kuvaan sai olla jotain konkreettista tai sitten tunnetasolla olevaa, kunhan se jotenkin muistutti siitä muistosta joka äskeisessä mielikuvaharjoituksessa oli tullut esiin. Mikäli vain yhden kuvan valinta tulisi liian vaikeaksi, oli kuvia mahdollista ottaa myös useita. Kuvissa esiintyi erilaisia ihmisiä, tilanteita, värejä mitä vain. Ne oli leikattu eri sanoma- ja aikakauslehdistä. Olimme tehneet samankaltaista kuvatyöskentelyä myös koulutusjaksolla ja siksi valitsin sen tähän työpajapäivän alkuun. Jo tutuksi tullutta kuvien valintaprosessia suhteessa omaan mieleen oltiin harjoitettu ja siksi sen ottaminen tähän aloittavana harjoituksena tuntui luonnolliselta. Tämän valinnan jälkeen siirryttiin omaan työskentelytilaan pöytien ympärille.

Kun kuva oli valittu, kehotin osallistujia miettimään herännyttä muistoa ja lähteä viemään ajatusta pidemmälle tutustuen sen historiaan. Muistoon oli varmaan liittynyt joku tapahtumasarja tai muunlainen tausta, joka oli muiston takana. Harjoituksessa pyrittiin saamaan kiinni

tästä historiasta, lopulta liittämään se valittuun kuvaan ja tekemään siitä kuvallinen tuotos. Materiaalivalinnat saivat jokainen tehdä itse ja paperin koon, värin ja materiaalin sai valita oman halun mukaan. Annoin myös mahdollisuuden, ettei paperia tarvitse käyttää pohjana olleenaan, jos ei niin ei olisi halunnut. Valitun kuvan ympärille pyrittiin tuomaan kuvallisen ilmaisun kautta esiin sitä taustaa tai tarinaa joka muistossa oli. Jokainen paikalla oli ja teki valinnan, että työstäisi kuvaa paperille tai kartongille. Näin ollen jokainen liimasi kuvansa kartongille ja rupesi hahmottamaan taustaa sen ympärille.

Työskentely aikaa oli noin puoli tuntia, jonka aikana taustalla soi rauhallinen musiikki. Työskentelyn toivottiin tapahtuvan hiljaisuudessa, jotta jokainen saisi rauhan oman työnsä äärellä. Vaikka kerroin, että hetken kuluttua saisimme yhdessä vaihtaa kuulumisia ja keskustella ajan kanssa, niin silti huomasin, että keskittyminen vain työn tekemiseen ja hiljaa olemiseen oli vaikeaa. Koska aikaa viime tapaamisesta oli kulunut niin paljon, oli monella tarve jutella keskenään työpaikan kuulumisia. Koin aluksi tärkeänä keskeyttää keskustelut ja pyytää keskittymään työhön. Koska keskustelu jatkui pyynnöistä huolimatta eikä keskustelun äänistä näytännyt kukaan häiriintyvän, annoin asian olla. Koin, että tärkeämpää oli osallistujien huomata yhdessä olon hienous ja yhteisten kuulumisten vaihtamisen tärkeys. Halusin luoda heille ilmapiiirin, joka oli heitä kuunteleva ja arvostava. Tämänkaltaista keskustelua syntyi ainoastaan toisessa, Pilotti I ryhmässä, kun taas Pilotti II ryhmä työskenteli täydessä hiljaisuudessa.

Työskentelyn jälkeen siirryimme yhteiseen piiriin, jossa valmiit työt asetettiin maahan niin, että jokainen saattoi niitä tutkia. Vuoron perään jokainen sai kertoa itsestään, mistä tulee ja onko Active art -työskentelyä jatkettu työpaikalla koulutuksen jälkeen. Lisäksi jokainen sai, mikäli halusi, kertoa tarkemmin muistosta ja siitä heräävistä ajatuksista. Kävimme läpi itse kuvallisen ilmaisun prosessia ja miltä harjoituksen tekeminen oli tuntunut. Jokaisella oli mahdollisuus kommentoida herääviä ajatuksia sen mukaan mitä niistä itselle tuli mieleen ja keskustelua käytiinkin erittäin aktiivisena. Jokaiselle oli merkityksellistä kertoa omasta kokemuksestaan. Valmiit työt jätettiin esille päivän loppuun asti muistuttamaan meitä jo heränneistä muistoista ja työskentelystä.

Viidentoista minuutin tauon jälkeen palasimme taas työskentelemään ja lähdimme pohtimaan Active artia hieman toisesta näkökulmasta. Aikaisempi työskentely oli keskittynyt menneeseen ja jo olemassa oleviin Active art -tapahtumiin, mutta nyt lähdimmekin pohtimaan tulevaa ja tulevaisuuden mahdollisuuksia Active artin parissa. Halusin päivien aikana työntekijöiden tutustuvan johonkin uuteen työskentelytapaan, jota emme koulutuksessa olleet käyttäneet. Koska Active art on moniaistillisuutta kunnioittava työskentelytapa, valitsin itsekin menetelmän, joka tukee tätä ajatusta. Kipsinaamioiden tekemisessä aisteista heräteltiin tuntoaistia näköaistin lisäksi. Parityöskentelynä sen tarkoitus oli lähentää työntekijöitä toisiinsa. Jokainen pari sai itse valita halusiko tehdä työnsä lattialla vai pöydän päällä, mutta toiveena oli, että jokainen kokeilisi. Jokainen osallistujista halusi tehdä itselleen naamion.

Ohjasin ensin esimerkein kuinka kipsin kanssa tulisi toimia ja millaisia keinoja naamion teossa oli mahdollista käyttää. Naamioita tehdessä ohjeistin, että naamiota tekevä kävisi yksinpuhe-
lua siitä mitä apuja hän itse kokee, että tarvitsisi jotta Active artin toteutuminen työpaikalla
ylipäättään toteutuisi tai miten se toteutuisi entistä paremmin. Se, jolle naamioita tehtiin
toimisi tässä vaiheessa kuuntelevana korvana, sillä itse naamion tekeminen oli vaikeaa, mikäli
malli liikkuu sen aikana. Näin ollen jokaiselle annettiin mahdollisuus tulla kuulluksi ja päästä
ääneen tekemisen ohessa. Työn tarkoituksena oli, että jokainen miettisi omaa motivaatiotaan
tehdä Active artia jatkossa omassa työssään ja miten siitä muodostuisi kiinteä työn osa. Itse
halusin ohjaajana saada tästä tietoa, jotta voisin mahdollistaa tietyt tarpeet verkkosivuillani.
Keskeneräiset naamiot jätettiin kuivumaan ja kerrottiin, että niihin palataan vielä ensi kerral-
la.

Palasimme kuitenkin vielä yhteiseen ringiin ja keskustelimme siitä, mitä jokainen oli ilmaissut
työtä tehdessä. Jokainen löysi tapoja, joilla Active artia olisi mahdollista pitää yllä ja minkä-
laiset asiat aktivoisivat ja mahdollistaisivat jatkumista. Kävimme läpi myös itse työskentelyn
herättämiä ajatuksia ja sitä miten kipsivaluja voisi toteuttaa omien vanhusasiakkaiden kanssa.
Koska osa ryhmäläisistä ilmoitti, etteivät pääse mukaan seuraavalla kerralla, kävimme läpi
myös hieman toiveita verkkosivujen suhteen.

Lopetus

Yhteiseen lopetukseen osallistuivat myös Active artissa toimivat lehtorit Tiina Pusa ja Riitta
Ahos. He tulivat esittelemään itsensä, sillä Riitta Ahoksen ollessa uusi toimija projektissa,
häntä eivät olleet monet tavanneet. Lopetus tapahtui yhteisen hierontaringin muodossa. En-
sin hierojat kertoivat omista tunnelmistaan suhteessa päivään ja sen tapahtumiin. Hierottavat
istuivat ringissä hiljaa vain nauttien saamastaan hieronnasta. Hetken kuluttua osat vaihtuivat
ja näin pääsivät jo hieroneet istumaan ja kuuntelemaan muiden mietteitä. Lopuksi kerroin tu-
levan toisen työpajapäivän tarkoitusta ja sen sisällöstä kuten kyselystä, jotta osallistujat voi-
sivat miettiä omia ajatuksia ja halujaan koskien verkkosivuja jo etukäteen.

Toinen työpaja

Aloitus

Aloitimme tämän kerran ringissä istuen, jotta kaikki voisivat nähdä toisensa ja hahmottaa
paikalla olijat. Kerroin taas tulevasta päivästä ja sen ohjelmasta. Aikataulullisesti päivä oli
saman pituinen kuin aikaisemmatkin, jotta osallistujat voisivat orientoitua käytettävään ai-
kaan paremmin. Kerroin vielä tarkemmin tulevasta kyselystä ja siitä mitä näiden päivien jäl-

keen vielä tulee tapahtumaan. Pidin aloituksen hyvin lyhyenä, jotta pääsimme mahdollisimman pian tutustumaan toisiimme.

Toiminnallinen työskentely

Tällä kerralla työpajoissa kohtasivat ensimmäisen kerran molempiin pilotteihin osallistuvat ryhmäläiset. Näin ollen osallistujat eivät tunteneet toisiaan edes nimeltä, joten koin tärkeäksi aloittaa tutustumisella. Lähdimme kehollisten liikkeiden kautta esittelemään itseämme ja omaa harrastustamme. Seisoimme ringissä, jossa vuorotellen jokainen toisti omaa nimeään ja esitti pantomiimina samalla itselleen tärkeää harrastusta. Lähdimme ilmaisemaan harrastustamme ensin normaalissa mittakaavassa ja siitä suurentamaan sitä yhä suuremmaksi. Muut ringissä olijat matkivat liikkein tätä harrastusta ja toistivat nimeä niin kauan kuin sen esittäjäkin. Näin ollen nimeen ja kasvoihin oli mahdollista yhdistää myös liike, jonka tarkoituksena oli edesauttaa nimien muistamista.

Jatkoimme tutustumisella vielä toisenkin harjoituksen verran. Tämä palloharjoitus vaatii koordinaatiokykyä sekä keskittymistä. Ryhmän jäsenet seisoivat ringissä ja pallo kiersi jokaisella sekaisin ympyrässä siten, että aina kun joku heitti sen toiselle, hän huusi tämän nimen. Näin pallo siis kiersi kaikilla niin, että jokaisen nimi tuli kuulluksi. Tätä toistettiin muutaman kerran siten, että ympyrässä kiersi vain yksi pallo. Palloja kuitenkin lisättiin rinkiin siten, että lopulta niitä oli lähemmäs kymmenen kappaletta. Palloja tuli siis jokaiselle lähes taukoamatta ja niitä täytyi saada seuraavalle eteenpäin kiivasta vauhtia, jotta kierto etenisi taukoamatta. Harjoitus oli ennen kaikkea hauska ja se sai hymyn osallistujien kasvoille. Harjoitus oli myös oivallinen ryhmähengen luoja, sillä ainoastaan yhteispelillä oli mahdollista saada kierto toimimaan. Jokaiselle ryhmän jäsenellä oli tärkeä paikkansa onnistumisessa.

Lämmittelyn jälkeen jatkoimme viime kerralla aloitettujen kipsinaamioiden työstämistä. Nyt naamioihin lähdettiin lisäämään väriä. Ohjeistin osallistujat miettimään sitä piirrettä itsessä, jonka haluaa tuoda esiin Active art -yhteisössä. Osallistujan tuli miettiä itsestään siis sellainen piirre, josta hän kokee olevan hyötyä muille yhteisön jäsenille ja mistä piirteestä hän haluaa muitakin muistuttaa. Tätä piirrettä ajatellen naamioille tuli valita väri, joka kuvaa tätä kyseistä piirrettä tai luonteen osaa. Naamioon sai värin lisäksi yhdistää myös muutakin koulun kuvallisen ilmaisun luokan varastosta löytyvää materiaalia oman maun mukaisesti. Naamio sai siis olla niin kolmiulotteinen kuin sen vain halusi tehdä. Eräs paikalla olevista ei ollut viime kerralla mukana, joten lähdin työstämään hänen kanssaan itse kipsinaamiota muiden keskityessä maalaamiseen. Maalaamisen taustalla soitin kevyttä musiikkia.

Kun naamiot olivat valmiit, palasimme tuttuun ympyrämuodostelmaan ja asetimme naamiot eteemme niin, että jokaisen naamio oli nähtävillä. Vuorotellen kävimme läpi niitä piirteitä ja luonteen osia, joita jokainen koki itsessään hyväksi tuoda yhteisöön. Työskentelyn mielekkyy-

destä tai epämielekkydestä sai jokainen kertoa sekä muutenkin työskentelystä ja sen herättämistä ajatuksista. Kun kaikkien naamiot olivat edessämme, oli hyvä muistuttaa yhteisöä siitä, että sen osat muodostuvat juuri näistä henkilöistä ja muita Active artin tekijöitä ei ole vielä olemassa. Yhteisön selviämisen kannalta on siis oleellista, että jokainen toimisi aktiivisesti kuitenkin omasta jaksamisestaan huolehtien. Naamioiden tutkiminen oli hyvä tapa herättellä yhteisöä siihen omavaraisuuteen, jota heiltä odotetaan.

Naamiotyöskentelyn jälkeen pidimme tauon, jonka jälkeen tutkimme yhteisöä ja siinä esiintyviä Active art -muistoja. Lattialle levitettiin pitkä yhteinen voimapaperin kaistale, jonka ympäriltä jokainen otti paikkansa. Jokaisella oli pari ja paperin ympärille kokoonnuttiin niin, että parit olivat vastakkain. Ennen työskentelyä olimme istuneet ympyrässä paikallamme ja pohtineet hetken aikaa itseksemme jotain olennaista kokemusta jonka Active art on jokaiselle tarjonnut. Tätä kokemusta lähdettiin nyt kertomaan parille jalkamaalauksen voimin. Jokainen ryhmäläinen siis riisui sukkansa, upotti jalkansa peiteväreihin ja rupesi kertomaan parilleen kokemustaan ilman sanoja vain jalkoja käyttäen. Active artissa puhutaan paljon heittäytymisestä tai ainakin asenteesta olla valmis heittäytymään eri asioille ja kokeilemaan myös omia rajojaan työntekijänä. Tässä harjoituksessa halusin muistuttaa ja tutkia sitä miten yhteisö on valmis heittäytymään ja kokeilemaan uusia asioita, jotka saattavat olla hieman pelottaviakin. Harjoituksen toisena tarkoituksena oli myös tutkia tuntoaistia jalkojen kautta. Ainoastaan yksi ryhmän jäsenistä ei halunnut osallistua, vaan hän teki maalauksen mieluummin käsillään. Harjoituksen taustalla soi musiikkia, joka oli hyvin vaihtelevaa. Oli mielenkiintoista tutkia musiikin vaikutusta jalkamaalaukseen. Maalauksen jälkeen kukin jäi istumaan paperin ympärille oman tuotoksensa viereen ja vuorotellen taas jaoimme omaa kokemusta tekemisestä, sekä Active arttiin liittyvää muistoa. Jalkamaalaus aiheutti paljon keskustelua ja sen mielekkyydestä oltiin monta eri mieltä. Jokainen kuitenkin oli tyytyväinen, että oli kokeillut ja näin saanut kosketuksen tekemiseen.

Jatkoimme suoraan jalkamaalauksesta itse kyselyyn, joka koski verkkosivuja. Kysymyksiä oli yhteensä viisi ja ne olivat kirjoitettu isoille kartongeille. Kysymykset käytiin parin kanssa läpi yksi kerrallaan ja niihin vastattiin ensin keskustelemalla asiasta parin kanssa ja vasta sitten kirjoittamalla ylös se, mistä juuri oltiin keskusteltu. Koin tärkeäksi, että ryhmäläiset saattoivat nähdä myös muiden vastauksia ja näin ollen reflektoida niistä omaa mielipidettään. Työparin kanssa kiertäminen oli mielestäni perusteltua, sillä toisen kanssa keskusteleminen auttaa jäsentämään paremmin omia ajatuksia, varsinkin kun molemmat pareista olivat samasta yhteisöstä ja samojen aiheiden äärellä. Parityöskentely toi kyselyä myös pois perinteisestä kysymys-vastaus -linjasta, jonka koin vieraaksi itselleni ja työtavoilleni. Vaikka kyselyn tulokset ovat työssäni tärkeitä, koin silti etten halua poiketa valitsemastani toiminnallisuuden linjasta. Työpajapäivillä tehty kysely lähetettiin sähköpostin välityksellä myös niille, jotka eivät päiviin osallistuneet. Vastauksia tuli takaisin kaksi, joissa oltiin vastattu kaikkiin kysymyksiin ja yksi, jossa vastauksia oli kahdessa kohdassa.

Lopetus

Koska jalkamaalaus oli fyysisestikin haastavaa sekä kyselyyn vastaaminen aivotyöskentelyä vaativaa, halusin kiittää osallistujia avusta kyselyssä ja päivien toteuttamisessa yleensäkin. Tarjosin heille rentoutushetken. Rentoutuksen aikana makasimme lattialla patjojen päällä ja kävimme läpi jokaisen kehon osan päästä varpasiin tarkoituksena rentouttaa itsemme kokonaan. Rentoutuksen ajatuksena oli myös työhyvinvoinnin lisääminen. Tällainen rentoutus keskellä päivää, vaikkakin näin lyhyenä (15 min.), voi olla hyvinkin merkittävä jaksamisen kannalta. Lyhyt viidentoista minuutin rauhoittuminen ja mielikuvissa muualle meneminen voi antaa erittäin piristävän lisän normaaliin arkipäivään. Halusin antaa työntekijöille mahdollisuuden tulla hoidetuksi, ainaisen muiden hoitamisen sijaan. Rentoutuksen päätteeksi jokainen kertoi vielä patjalla istuessaan palautteen koko työpajapäiväkokonaisuudesta ja ohjauksestani. Suullinen palaute auttoi minua saamaan käsityksen omasta onnistumisestani ja tavoitteiden saavuttamisesta.

5.4 Verkkosivujen luominen

Työpajapäivistä saamani kyselyn perusteella osasimme lähteä graafikkko Valon kanssa toteuttamaan sellaisia verkkosivuja, joita itse yhteisö tarvitsisi. Kyselyn perusteella oli mahdollista tehdä ratkaisuja sen suhteen millaiseksi sivut tulisivat muodostumaan. Tein ratkaisut sivujen sisällöstä ja esitin ehdotukseni rakenteesta Valolle. Hän taas esitti omat vaihtoehdot ulko näöllisistä vaihtoehdoista, joista valitsin mielestäni sopivamman. Esitin valintani Lehtori Tiina Pusalle ja Riitta Ahokselle, jotka molemmat olivat tyytyväisiä valintaan. Näin ollen uskalsimme jatkaa eteenpäin sivujen työstämistä. Valon kanssa työskentely toimi lähinnä sähköpostin yhteydellä ja satunnaisilla tapaamisilla ennen varsinaista lopullista koontia. Sähköpostin välityksellä kävimme läpi aikataulua ja minä toimitin sisältöä hänelle sen mukaan kun sain sitä valmiiksi. Sisältö alkoi strukturoitua minulle selkeäksi sen pohjalta mitä yhteisöstä olin kuullut ja näin osasin fokuoittaa juuri niiden osa-alueiden muokkaamiseen jotka koin yhteisölle tärkeäksi.

Kyselyssä esitetyt viisi kysymystä olin laatinut niin, että voisin saada mahdollisimman laajasti tietoa siitä mitkä eri osat olisivat tärkeimpiä ja joihin minun tulisi keskittyä. Kysyin myös ryhmäläisten internet -tottumuksista ja siitä miten he kokivat tiettyjen sivujen rajaamisesta vain Active art -ryhmäläisten käyttöön. Sivuille tulevat pääotsikot pyrin muokkaamaan sellaisiksi, jotka tukivat niitä haluja, joita verkkosivujen sisällöksi oltiin haluttu. Kyselyn pohjalta sain myös käsityksen miten osaavia yhteisön jäsenet ovat internetin suhteen. Ymmärsin, että toiveena oli yksinkertaiset ja helppokäyttöiset perussivut.

Sivuilla olevia kuvia olen saanut monilta eri ihmisiltä, jotka ovat Active artia työstäneet. Olen pyrkinyt laittamaan mahdollisimman paljon kuvia valmiista töistä, jotta harjoitukset avautuisivat paremmin lukijalle ja näin selkeyttäisi niiden ymmärtämistä. Totesimme myös suunnitteluvaiheessa sivujen tekijän kanssa, että kuvilla saamme elävöitettyä jo valmiiksi värikästä sivustoa. Halusimme saada sivuille ilon sekä raikkauden tuntua. Uskoimme näiden Active artista saatujen kuvien kautta pystyvämme luomaan sitä. Kuvien kohdalla jouduin käymään tarkasti jokaisen läpi, jotta kenenkään kasvoja ei kuvissa tule näkymään. Sain työntekijöiltä luvan käyttää työpajapäivien aikana otettuja kuvia.

Sivujen rakenne muodostui seuraavanlaisten otsikoiden pohjalle: etusivu, työtapo, ideapankki, aineistoa, keskustelufoorumi ja kontaktit. Varsinainen sisältö koottiin Active art -raporttien ja muiden aiheeseen liittyvien artikkeleiden pohjalta. Otsikoiden alle olen pyrkinyt keräämään tarpeellista aineistoa ajatellen koko ajan yhteisön toiveita ja tarpeita. Olen toki tehnyt valintoja myös oman vaistoni mukaisesti ja pohtinut sivuja myös itse yhteisön jäsenen näkökulmasta.

Suunnitteluvaiheen lopuksi lähetimme sähköpostitse ehdotuksemme sivuista kaikille Active art -yhteisöön kuuluville sekä myös mukana oleville lehtoreille. Lisäksi koekäyttö mahdollisuus annettiin projektissa aiemmin vaikuttaneelle lehtori Hannele Niiniölle, Vantaan päivätoiminnan esimiehelle Päivi Keskiselle ja Laurea ammattikorkeakoulun lehtori Anne Äyvärielle, joka on myös ollut mukana aivoriihessä koskien Active artia ja sen tulevaisuutta. Sähköpostin mukana oli myös valmis kysely, joka sisälsi kysymyksiä valmiista sivuista ja niiden sisällöstä sekä ulkonäöstä. Tähän kyselyyn oli yhteisöllä aikaa vastata kaksi viikkoa.

Työskentely Jenni Valon kanssa oli tässä prosessin vaiheessa toisinaan hyvinkin haastavaa. Koimme yhdessä monia esteitä lähtien siitä miten saisimme foorumin toimimaan ilman virallista Laurea ammattikorkeakoulun sähköpostiosoitetta. Ongelmat koskivat siis enimmäkseen teknistä toteutusta ja sitä kuinka saisimme teknisesti sivut toimimaan. Active -hankkeella on olemassa Active -palvelin, joihin sivut oli tarkoitus sijoittaa. Prosessin tässä vaiheessa kuitenkin selvisi, ettei palvelimen käytöstä ja sillä olevasta tilasta ole tietoa. Näin ollen jouduimme asettamaan sivut koekäyttöä varten tilapäiselle palvelimelle ja käyttämään keskustelufoorumeita ilman virallista sähköpostiosoitetta. Viimeiset päivät ennen sivujen koekäyttöä olimme erittäin tiiviissä yhteistyössä ja hioimme pieniä yksityiskohtia, jotta sivut olisivat mielestämme valmiit esiteltäviksi. Prosessin tässä vaiheessa sain myös tietää, että Active artin tulevaisuus on sen verran avoinna, että minulta rajattiin hieman sitä mitä sivuille sain laittaa. Jouduin siis vielä loppuvaiheessa karsimaan pois tiettyä aineistoa, jonka olin alun perin suunnitellut sivuille laittavani. Lisäksi ymmärsin, että sivujen lanseeraus kenties myöhästyi, sillä varmuutta siitä mitä Active art -materiaalia voisi julkaista oli vielä epäselvää. Itselleni tämä kuitenkin merkitsi sitä, että pysyisin aikataulussa, tekisin valmiit sivut ja niiden lopullinen jul-

kaisu jäisi Laurean ja yhteiskumppaneiden harkinnan alle. En halunnut antaa sen vaikuttaa omaan työhöni, vaan jatkoin kuten olin suunnitellutkin.

Opinnäytetyöprosessini tässä vaiheessa syvensin vielä teoriaosioita ja tiedonkeruuprosessin lomassa huomasin tarpeelliseksi kerätä lisää tietoa muutoksesta, jonka työntekijät ovat Vantaan kaupungin päivätoiminnan rakenteessa kokeneet tämän vuoden alusta. Lähetin esimies Päivi Keskielle sähköpostitse haastattelukysymyksiä, joihin hän vastasi ja avasi minulle tarkemmin työkäytäntöjen muutoksesta Vantaan päivätoimintakeskuksissa sekä sitä miten niihin oltiin suhtauduttu asiakas- ja työntekijänäkökulmasta.

5.5 Verkkosivujen koekäyttö ja palautteen pohjalta luodut valmiit sivut

Kahden viikon aikana jolloin sivuja koekäytettiin yritin selvittää kuka Active -palvelinta hoitaa ja minkälainen tila siellä olisi olemassa. Active -sivusto on siis jo olemassa oleva sivusto, johon alustavasti sivujen sijoittamista oltiin suunniteltu. Näin ollen palvelintilasta ei tarvitsi maksaa ja sivut saataisiin yhdistettyä suurempaan Active -kokonaisuuteen luonnollisesti. Sain yhteyden sivuston tekijään ja häneltä tiedon, että sivuilla olisi tilaa johon verkkosivuni voitaisiin sijoittaa. Näin ollen saatoin keskittyä siihen mikä oli tärkeintä eli sivujen hiominen valmiiksi. Lähetin muistutuksen kyselystä vielä vastausajan puolivälissä, jotta saisin mahdollisimman paljon vastauksia takaisin.

Sain kohtalaisen vähän vastauksia lähettämäni sähköpostikyselyyn. Itse kyselyyn kohta kohdalta vastasi ainoastaan kaksi ryhmäläistä ja vapaamuotoista palautetta sain viisi kappaletta, joista kolme tuli lehtoreilta, kaksi työntekijöiltä. Kaksi itse varsinaiseen kyselyyn vastaajista olivat molemmat opiskelijoita, joista toinen oli osallistunut työpajoihin, toinen ei. Kyselyn pohjalta sain mielipiteitä siitä miltä sivut näyttivät ulkoisesti ja sen perusteella ulkonäköön sekä toimivuuteen suhtauduttiin erittäin positiivisesti. Sisältöä ei rakenteellisesti kukaan kokenut tarpeelliseksi muokata, ainoastaan yksityiskohdista, kuten kielivirheistä huomautettiin.

Lähtökohdaksi muodostui siis, että se mitä olemme yhdessä graafikko Valon kanssa tehneet oli se mikä lopulliseksi sivuiksi tulisi jäämään. Päätimme korjata ainoastaan kielelliset virheet joita sivuilla oli. Toiveissa oli joitain sellaisia seikkoja, joita oli tällä hetkellä mahdotonta toteuttaa ja yksi niistä olikin valokuvien käyttö. Sain palautetta, että valokuvia voisi olla lisää, ne elävöittäisivät sivuja ja harjoituksista valmiit kuvat auttaisivat ymmärtämään itse harjoitusta. Valokuvissa, joita minulla itselläni oli ja joita olin saanut muilta ryhmäläisiltä, oli lähes kaikissa kasvot tunnistettavissa ja näin ollen niitä ei voinut yleiselle nettisivustolle laittaa. Valokuvia on tulevaisuudessa mahdollista sivuille lisätä sen mukaan, kun niitä tulee. Keskustelufoorumia kokeili ainoastaan kaksi, mutta foorumille ilmoittautui tai haki jäseneksi moni.

Graafikko Valo sai Active -sivuston ylläpitäjältä tarvittavat tiedot siitä miten sivut voitaisiin siirtää pois väliaikaiselta palvelimelta lopulliselle, korjausehdotusten valmistuttua. Nyt esteenä oli enää se, että oli jäänyt epäselväksi onko sivuja mahdollista julkistaa jo tässä vaiheessa vai onko ne pidettävä vielä kiinni sen aikaa, kun Active art -toiminnasta ja sen tulevaisuudensuunnitelmista ollaan varmoja. Sain lehtori Äyväriältä palautetta siitä, että sivuilla oli ilmaiseksi tietoa harjoituksista kaikille, myös ryhmään kuulumattomille. Koin, että tämänkaltaiset kysymykset eivät enää ole minun päätettävissäni ja siksi päädyin sijoittamaan sivut palvelimelle, mutta niiden lanseeraus ei käynnistynyt. Valmiit sivut sijoitettiin osoitteeseen www.active.net/activeart ja ovat siellä olemassa. Toisin sanoen ne ovat olemassa, mutta niitä ei ole vielä virallisesti avattu ja ryhmäläiset eivät tiedä missä ne sijaitsevat. Sivuille ei kuitenkaan ole mahdollista päästä ilman salasanaa sekä käyttäjätunnusta, jonka tietävät tässä vaiheessa ainoastaan minä, sivujen tekijä ja projektissa mukana olevat Laurean lehtorit Tiina Pusa ja Riitta Ahos. Opinnäytetyöprosessini loppui sivujen osalta siihen, että ne ovat valmiina palvelimella käytettäviksi ja niihin kuuluvat sanasanat ja käyttöoikeudet annettu koululle eteenpäin. On koulun oman harkinnan alla, mitä niille tulevaisuudessa tulee tapahtumaan.

6 TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN JA ARVIOINTI

Opinnäytetyöni tavoitteita olivat siis jo aiemmin kappaleessa 2 mainitut

Työhön liittyvät tavoitteet:

1. Toimia lähtöaskeleena yhteisön luomisessa ja sitä kautta aktivoida Active art -menetelmän käyttöä yksiköissä
2. Luoda Active art -verkkosivut keräten niiden sisältö yhteisöstä käsin
3. Edistää työhyvinvointia työpajapäivien avulla

Henkilökohtaiset tavoitteet:

4. Saada lisää kokemusta toiminnallisten ryhmien toiminnan suunnittelusta, ohjaamisesta ja arvioinnista
5. Toteuttaa innostajana käytännön tasolla sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikkaa

Opinnäytetyöni tavoitteiden arviointiaineiston yksi ja mielestäni tärkein osa oli oppimispäiväkirja, jota pidin koko prosessin ajan. Oppimispäiväkirjassani olen pohtinut prosessin eri vaiheita ja kirjannut sinne ylös havaintoja koko ajalta. Tarkemmat strukturoidut kysymykset olen laatinut koskien työpajapäiviä, jotta saisin selkeämmän kuvan omasta henkilökohtaisesta opistani ohjaajana. Oppimispäiväkirjani on toiminut tärkeänä toiminnan arviointikeinona ja olen kirjannut sinne myös sanatarkkoja -lauseita, joita olen kuullut yhteisön jäseniltä tämän prosessin eri vaiheissa.

Arviointiaineistona toimii myös kaksi eri kyselyä, jotka olen yhteisön jäsenille tehnyt. Toinen kysely tehtiin työpajapäivien aikana ja sen tarkoituksena oli antaa yhteisölle mahdollisuus vaikuttaa siihen millaiseksi verkkosivut tulevat muodostumaan. Toinen kysely taas lähetettiin valmiiden sivujen valmistumisen jälkeen ja sen tarkoituksena oli taas antaa tietoa siitä miten olin nähin toiveisiin osannut vastata ja mitä mieltä yhteisön jäsenet ovat valmiista sivuista.

Toimintaprosessin kuvauksessa olen esitellyt hyvin teknisesti tapahtumasarjaa, joka opinnäyteprosessina on tapahtunut sen enempiä avaamatta miten olen päätenyt tiettyihin ratkaisuihin. Olen vasta tässä arviointivaiheessa halunnut tuoda julki niitä ajatuksia, joita olen oppimispäiväkirjassani kirjannut ylös ja miten ne ovat vaikuttaneet toimintaani. Arviointivaiheessa nostan esille suoria lainauksia niin oppimispäiväkirjastani kuin kyselyiden vastauksista jota olen yhteisön jäseniltä saanut. Palaan arvioinnissani takaisin jokaiseen toiminnan eri vaiheeseen ja peilaan niitä havaintojeni sekä muun arviointiaineiston valossa.

Arvioin toimintaani kahdessa eri tasossa, joista toinen on prosessi suunnitteluvaiheesta valmiisiin sivuihin ja jonka tarkoitus on kohta kohdalta käydä läpi itse toimintaa, sen suunnittelua ja arviointia. Arvioinnilla tarkoitan tässä niitä ratkaisuja, joita olen tehnyt esimerkiksi verkkosivujen suhteen saamani palautteen perusteella. Arvioin omia ratkaisujani ja asioita, jotka ovat vaikuttaneet päätöksiini. Toinen osa arvioinnista koostuu omasta oppimisestäni. Prosessoisin sitä toki läpi koko työn, mutta ehdottomasti yksi sen tärkeimmistä osista on itse työpajapäivät ja niissä tekemäni varsinainen ohjaustyö. Ammatillisen kasvuni arvioinnissa olen kiinnittänyt myös paljon huomiota suunnitelmallisuuteeni ja omaan arviointiini varsinaisen toiminnan jälkeen.

Olen läpi työni pitänyt suunnitteluvaiheesta asti mukana samoja arviointimenetelmiä. Vaikka olen monesti prosessin aikana niitä kyseenalaistanut, olen kuitenkin aina lopulta päätenyt niihin. Varsinkin suunnitteluvaiheessa kävin läpi useita eri vaihtoehtoja arvioinnin suhteen, mutta päädyin valitsemaan oppimispäiväkirjan ja kyselyt parhaimmiksi vaihtoehtoiksi. Itse koin alussa kyselyt kovin teknisenä, mutta löytäessäni vastauksen ainakin toisen toteuttamiseen toiminnallisesti, en enää epäröinyt sen käyttöä.

Olen käyttänyt opinnäytetyöni eri vaiheissa eri arviointimenetelmiä. Olen jo aikaisemmin määritellyt nämä opinnäytetyöni viisi kohtaa, jotka ovat 1) asiakaslähtöinen suunnittelu, 2) toimintapäivien suunnittelu, 3) toiminnalliset työpajat ja niiden prosessikuvaus, 4) verkkosivujen luominen, 5) verkkosivujen koekäyttö ja palautteen pohjalta luodut valmiit sivut. Kohdissa 1-3 sekä jonkin verran myös osassa 4 olen käyttänyt arvioinnin apuna omaa oppimispäiväkirjaani sekä havainnointia, jota olen eri tapaamiskerroilla tehnyt. Osissa 4 ja 5 olen pääsääntöisesti arvioinut prosessia kyselyillä ja niistä saamillani vastauksilla sekä peilannut niitä lopputulokseen.

6.1 Toiminnan ja oman oppimisen arviointi

1) Asiakaslähtöinen suunnittelu

Koska opinnäytetyöni perustana on sosiokulttuurinen innostaminen, koin tärkeäksi, että asiakaslähtöisyys seuraa mukana prosessissa alusta loppuun asti. Huomaisin jo heti alussa, että itseni esittelemisen yhteisön jäsenille ja heihin tutustuminen oli tärkeä osa tätä työtä. Menemällä itse yksiköihin harjoittelijoiden kanssa, sain tuntumaa siihen miten voin työssäni jatkaa eteenpäin. Samalla koin että itse innostajana voin jo tässä vaiheessa luoda raameja tekemisellä ja viedä innostusta itse työpaikalle. Olisin halunnut vieraillla kaikissa paikoissa, mutta aikataulullisesti se tuli mahdottomaksi. Sain idean vasta niin myöhään, että harjoittelijat olivat ehtineet sopimaan vierailuajat yksiköihin ja valitettavasti nämä päivämäärät eivät omiin aikatauluihini sopineet. Kun arvioin omaa toimintaani suhteessa asiakaslähtöiseen suunnitteluun, näin jälkikäteen huomaa kuinka paljon vierailulla jokaisessa eri yksikössä olisi voinut olla merkitystä. Koen, että yksilöiden merkitys olisi korostunut mikäli olisin käynyt henkilökohtaisesti heitä tapaamassa. Olisin myös saanut vielä enemmän tietoa siitä mitä päiviltä odotetaan.

”Osallistumiseni työyksiköissä käyntiin oli merkittävää. Se, että pystyin vain osassa käymään harmittaa minua. Pohdin myös sitä, että mitä ajattelevat ne yksiköt joissa en käynyt, kun he kuulevat, että olen jossain käynyt vierailulla. Toivon, ettei se aiheuta ajatusta, että toiset paikat olisi toisia tärkeämpiä”.
(Oppimispäiväkirja 11.2.2009)

Käynneillä yksikössä hain myös itselleni pohjaa omalle tekemiselle eli asiakaslähtöisyyden varmentumista ja muodostumista omaksi toimintatavakseni. Tätä tarkoitusta käynnit palvelivat mainiosti.

Käyntien tarkoituksena oli myös lämmittää itseäni ja ryhmäläisiä siihen kohtaamiseen, jonka tulisimme tammikuussa tekemään. Itse hain käynneiltä mahdollisuutta tutustua ihmisiin ja sitä kautta saamaan enemmän varmuutta työskentelyyn heidän kanssaan. Jälleennäkeminen työpajoissa sujui levollisemmin osaltani, sillä tietäisin jo entuudestaan osan porukasta joka pajoihin oli tulossa. Käyntien aikana he saivat myös tutustua minuun, joka toivottavasti mataldasi heidän kynnystä osallistua työpajoihin sekä lievensi jännitystä kyseisenä päivänä.

”Yksikössä käynnit antoivat minulle varmuutta ohjaamiseen, sillä minun ei nyt tarvitsisi ottaa vastaan täysin vierasta porukkaa. Osan tunnen myös Piilotti -koulutuksen kautta joten tunnen olevani varma ja valmis tuleviin työpajapäiviin”. (Oppimispäiväkirja 18.12.2009).

Vierailujen aikana halusin saada myös ennakkotietoa siitä millaisia ihmisiä on tulossa ja pohdita heihin tutustuessani, että minkä tasoisia harjoituksia haluan heille tehdä ja miltä toimin-

nallisten menetelmien muotoja käyttäisin. En halunnut teettää heille harjoituksia, jotka olisivat olleet liian haastavia tai liian helppoja.

Yksiköissä tehtyjen vierailujen aikana kyselin osallistujilta mitä he haluaisivat päiviltä. Koska en ollut lyönyt millään tavoin lukkoon päivien ohjelmaa, halusin antaa heille mahdollisuuden vaikuttaa siihen. Oikeastaan se toimi päivissäni lopulta lähtökohtana. Halusin heidän olevan mukana jo suunnitteluvaiheessa. Osa osallistujista ei osannut vastata mitä odottaa päiviltä, mutta ne jotka osasivat, heistä lähes jokainen toivoi uusia ideoita omaan työhönsä.

”Mitä selkeästi tarvitaan on uusia ideoita käytännön harjoituksista. Monet sanovat, että oma harjoituspakki on tyhjä ja toistaa ainoastaan niitä samoja juttuja. Työntekijät ovat itsekin hieman kyllästyneitä ja tarvitsevat uusia ideoita ja motivaatiota.” (Oppimispäiväkirja 18.12.2009)

Näiden toiveiden pohjalta lähdin muodostamaan päivän runkoa. Olin jonkun verran pohtinut päivän rakennetta ja ajatellut, että siinä olisi kohtalaisen paljon liikkeellisiä harjoituksia, joissa instrumenttina olisi keho. Nämä käynnit kuitenkin kertoivat minulle, että minun olisi syytä keskittyä kuvallisen ilmaisun harjoitteisiin ja muokata niistä sellaisia, jotka olisi vietävissä esimerkkeinä myös työpaikoille ryhmäläisten itse ohjaamiin Active art -kokoontumisiin.

Yksiköistä heräsi myös toiveita saada käytännön tietoa ja historian esittelyä Active artista. Työpaikoilla toiset olivat monesti olleet avuttomia omaisten edessä, koska he ei osanneet kertoa Active artista haluamallaan tavalla. He kokivat tarvitsevansa teoreettista tietoa, jota käyttää hyväkseen Active artin esittelyssä.

”Eräs työntekijä kertoi kuinka vaikeaa on joskus vakuuttaa omaisia Active artista. Hän sanoo, että kun itselläkään ei ole tarkkaa teoreettista tietoa, niin sitten itselläkään ei vaikuta kovin vakuuttavalta. Hän toivoikin, että saisi päivien aikana jonkunlaisen tietopaketin”. (Oppimispäiväkirja 2.12.2009)

Tässä kohtaa tein kuitenkin valinnan ja päätin jättää tietopaketin esittelemisen verkkosivuille. Koin, että halusin pitää päivät mahdollisimman toiminnallisina ja tietopaketin esittely ja tekeminen olisi vienyt aikaa siltä tekemiseltä jonka koin tärkeäksi. Kerroin kuitenkin päivien aikana, että sivuille tällainen tullaan tekemään, jotta saatoin ilmaista ryhmässä tätä toivoville, että heidän toiveensa oli kuultu ja viety eteenpäin.

2) Toiminnallisten päivien suunnittelu

Minulle oli tärkeää suunnitteluvaiheessa, että tein mahdollisimman tarkan suunnitelman siitä mitä työpajapäivien aikana olin tekemässä ja millaisella aikataululla. Minulle se toi ohjaajana lisää varmuutta itseni. Kun tiedän mitä olen tekemässä mahdollisimman tarkasti, voin keskittyä itse tilanteessa olemiseen ja näin ollen olemaan oma itseni.

”Suunnitelmat päivistä on nyt tehty ja pystyn seisomaan niiden takana. Olen valmiina tuleviin päiviin siinä määrin miten valmiina niissä voi vain olla.”

Olen käynyt läpi päivien kulun ja miettinyt vaihtoehtoja esimerkiksi hetkiin kun aikaa jääkin käytettäväksi. ” (Oppimispäiväkirja 29.12.2009)

Oma varmuuteni ei ollut ainoastaan kiinni suunnittelusta, mutta huomasin sen olevan erittäin tärkeä osa sitä. Varmuutta tekemiseeni toi myös tuttujien harjoitusten ottaminen mukaan päivään. Kun tiedän miltä harjoitus tuntuu ja minkälaisia ajatuksia se minussa on herättänyt, uskallan paremmin seistä valintojeni takana.

Suunnitteluvaiheessa kävin tarkalleen läpi niitä tavoitteita mitä todella halusin päivien aikana saavuttaa. Pyrin siihen, että harjoitukset etenivät loogisesti siten, että myös osallistujia ymmärtää miksi näin tehtiin ja mitä harjoituksella haettiin. Tätä ymmärrystä tukee se aika jonka annoin harjoitusten jälkeen toiminnan pohtimiseen. Tarjosin myös mahdollisuuden keskustella harjoituksen herättämistä ajatuksista sekä tunteista. Suunnitteluvaiheessa halusin luoda harjoituksista kokonaisuuden, jossa jokainen harjoitus seuraa toista ja jokainen oli linkitetty toiseen.

”Mikäli lähdän etsimään harjoituksella omaan itseensä menemistä ja omien muistojen herättelyä on tärkeää, että seuraavassa harjoituksessa se yhdistetään myös muihin ryhmäläisiin. Otetaan koko yhteisö mukaan. On oleellista, että harjoitusten takana on aina tavoite ja tätä päämäärä kohden mennään loogisesti ja askel kerrallaan”. (Oppimispäiväkirja 29.12.2009)

Vaikka tein tarkan suunnitelman päivien etenemisestä ja niiden sisällöstä, halusin kuitenkin koko ajan pitää mielessäni asiakaslähtöisyyden ja sosiokulttuurisesta innostamisen. Ymmärsin, että työpajapäivien aikana saattoi yhteisöstä itsestään herätä ideoita tekemiseen ja näitä ideoita minun tulisi kuunnella tarkoin ja olla herkkänä toiveille.

”Olen suunnitellut työpajoja tarkasti, mutta silti yritän olla rento ja korvat auki mahdollisille tuleville toiveille. Minun on muistettava miksi teen tätä ja ennen kaikkea kenelle sitä teen. Tämä ei ole minun suunnitellun ohjelman täydellistä seuraamista, vaan herkistymistä yhteisön tarpeille”. (Oppimispäiväkirja 29.12.2009)

Näin ollen pidin tärkeänä luoda työpajaohjelman suunnittelussa myös vaihtoehtoja sille, että aikataulullisesti asiat voivat venyä jonkun uuden idean tullessa jonkun toisen tilalle. Tällaisten tilanteiden varalle minulla oli olemassa varasuunnitelma. Toisaalta taas halusin olla myös valmiina sille, että minulla olisi oikeus paikoin mennä myös oman ohjaajan vaistonni mukaan ja luottaa oikeisiin ratkaisukykyihini.

Suunnittelussa pidin harjoituksia miettiessäni mielessä myös työhyvinvoinnillisen näkökulman. Päivien tarkoituksena tulisi olemaan myös ilon saavuttaminen ja yhdessä tekemisen hauskuus. Taidetyöskentelyn kautta halusin antaa työntekijöille mahdollisuuden käsitellä omia tunteitaan ja työtään sekä kuvallisen ilmaisun kautta saada jotain erityistä normaaliin työpäivään. Lisäksi päivien tarkoituksena oli yhdistää Active art -yhteisö, mutta myös vanhustyössä työtä tekevien vertaisryhmä. Toivoin päivien aikana luovani ryhmään hengen, jossa ryhmäläiset us-

kaltaisivat puhua ja tuoda esiin esimerkiksi omaa väsymystään ja jakaa kokemuksiaan toisten työntekijöiden kanssa.

”Jo pelkät käynnit yksiköissä kertoivat minulle sitä totuutta, jota vanhustyötä tekevät työntekijät kokevat päivittäin. Monet heistä kertoivat, että työ on niin raskasta ja täynnä perusterveydenhuoltoa, että omasta jaksamisesta ja viiriketoiminnasta on vaikeaa pitää kiinni. Sitä ei aina osata arvostaa hyvinvointia edistävänä tekijänä ei asiakkaan näkökulmasta, eikä työntekijänkään. Haluan, että päivien aikana myös työntekijälle muistuu taas mieleen se kuinka hienoa kuvallisen ilmaisun parissa työskenteleminen on ja mitä se voi heidän työhönsä antaa.” (Oppimispäiväkirja 29.12.2009)

Halusin mahdollistaa areenan, jossa he voivat työskentelyn lomassa ja jälkikeskusteluissa käydä keskustellen läpi tätä työelämän vaativuutta, jota he kokevat arkipäivissään.

Verkkosivujen luominen aloitettiin tässä samassa vaiheessa, kuin työpajapäivien sisällön suunnittelu. Minulle oli erittäin merkittävää, että tekijä sivuille löytyi ja hänen kanssaan aloitimme yhteistyön. Työskentelyprosessissa lähdimme suunnittelemaan sivuja jo ennen varsinaisia työpajoja, kuitenkin koko ajan muistaen ajatuksen siitä, että vasta varsinaiset työpajat tulevat lopulta määrittämään kokonaisuuden. Olimme siis luoneet jonkinlaiset raamit sisällöstä ja nämä ehdotukset toin esille työpajoissa. Ehdotusten pohjalta osallistujat saivat tehdä uusia ehdotuksia ja kertoa mitä mieltä itse olivat jo ehdotetuista ideoista. Koin, että näin helpotin heidän orientoitumista aiheeseen.

3) Toiminnalliset päivät ja niiden prosessikuvaus

Ensimmäisten työpajojen alussa tein päätöksen, etten anna osallistujille suunvuoroa heti alussa, vaan esittelen itseni sekä päivän kulun ja lähdemme toimimaan hiljaisuudessa. Koin, että koska olimme toisillemme tuttuja, uskalsin lähteä kokeilemaan jotain tämänkaltaista. Toivoin, että jokainen olisi voinut keskittyä ensin itseensä ja omaan Active art -historiaansa. Huomasin kuitenkin melko nopeasti, että työskentely hiljaisuudessa oli toisille vaikeaa. He halusivat työn tekemisen lomassa päästä vaihtamaan kuulumisia. Aluksi muistutin, että tekisimme työtä rauhassa, mutta kun hetken kuluttua kiinnitin asiaan taas huomiota, tajusin että jokainen osallistuja jutteli jonkun toisen kanssa. Käsitin, että yhteisöllä oli tarpeensa työskentelyn lomassa puhua, joten halusin sen heille tarjota.

”Olin suunnitellut, että aloitamme rauhassa ja omien ajatusten kanssa. Keskitymme omaan tekemiseen ja vasta yhteisen purun kautta muistutamme ketä olemme ja kerromme mitä yksiköille ja itselle kuuluu. Se ei kuitenkaan onnistunut, vaan puheensorina täytti tilan. Aluksi olin kovin pahoillani, mutta sitten tajusin, että tätä he tarvitsevat.” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)

Ennen kaikkea halusin päivän olevan heille mukava ja siksi koin, että mikäli keskeytän keskustelun tuoman ilon, vien heiltä jotain ja samalla korotan omaa asemaani ohjaajana.

Heti alussa teimme työpajassa matkan omaan historiaan ja menneisyyteen Active artissa. Halusin inspiroida heitä heti alussa siihen aiheeseen, joka tulisi olemaan oleellinen. Halusin heidän mieltävien niitä hetkiä, jotka ovat olleet tärkeitä ja joista he ovat saaneet voimaa. Näiden hetkien kuvaksi toteuttamisen sai tehdä haluamallaan tavalla, pyrkimyksenä kuitenkin tehdä näkyväksi muiston historia. Yhteisen jakamisen kautta sain heidät muistamaan taas Active artin tarkoitusta ja sitä mitä se oli kullekin aikoinaan antanut. Vastauksissa oli paljon yhteisiä teemoja.

”Työpajat osoittivat, että Active artista puhuttaessa, monelle tulee mieleen ilo yhdessä tekemisestä. Tuntuu kuin työntekijätkin saisivat aivan uudenlaisen ilon suhteesta asiakkaaseensa. Työntekijät puhuivat kuinka he saivat luotua uudenlaisen suhteen omaan asiakkaaseen, kuinka he näkivät tässä jostain piirteitä mitä muuten ei ole koskaan huomannut.” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)

”Oleellista oli, että kokosin ensin erikseen Pilotti I ja Pilotti II ryhmät. Lämmittely siihen mitä ollaan tekemässä ja mikä tarkoitus kokoontumisilla on, lähtee siitä että ensi muistutan heitä mitä ollaan tehty. Muistutan jo olemassa olevasta yhteisöstä. Toisella kerralla, jolloin kaikki kokoonnuimme, yhteisö suureni ja kokonaiskuvaa sen osista oli mahdollista alkaa luomaan. Oli hienoa nähdä miten ihmiset yhtyivät toisiinsa heidän yhteisten intressien kautta. Tässä tarkoitan nyt innostusta kuvalliseen ilmaisuun ja sen toteuttamiseen omassa elämässä ja työssä”. (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Halusin muistelun kautta tuoda esille menneitä muistoja, syitä siihen miksi Active art on tuntunut heistä joskus mukavalta ja miksi sitä olisi syytä jatkaa omassa yksikössä. Halusin innostaa ja motivoida heitä tekemiseen.

Historiasta koin tärkeäksi siirtyä tulevaisuuteen. Active artista saatu ilo on oleellista, mutta yhtä oleellista on se miten tätä iloa on mahdollista ylläpitää ja millaisia asioita osallistujat näkevät tulevaisuudessa suhteessa Active art -työmenetelmään. Halusin heidän mieltävien niitä asioita, jotka edesauttaisivat heitä jaksamaan aiheen parissa, mitä se vaatisi itseltä ja muulta ympäristöltä. Kipsinaamioiden teon yhteydessä tekijät saivat yksin puhua naamiota tehtävälle omia ajatuksiaan. Osoittautui kuitenkin, että kipsinaamioiden ollessa monelle täysin uutta, heidän huomionsa kiinnittyi enemmän tekemiseen kuin itse puhumiseen. Toisin sanoen samaan aikaan kahden ison asian tekeminen oli liian vaativaa. Yritin muistuttaa heitä keskustelun tärkeydestä, mutta kuten aikaisemminkin, tajusin lopulta kuunnella sitä tarvetta jota yhteisöllä itsellä oli ja tässä tapauksessa se oli itse kipsinaamioiden tekemiseen keskittyminen.

”Kipsinaamiot olivat liian haastavia. Niiden tekemisestä selvästi nautittiin ja huomio keskittyi enemmän siihen miten tehdään, kuka voi tehdä ja miten tätä voisi viedä omaan työhönsä. Itse aihe, josta tuli keskustella jäi taka-

alalle. En kuitenkaan nähnyt oleelliseksi ahdistella keskustelemaan väkisin vaan annoin asioiden mennä omalla painollaan.” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)

Loppupurku kuitenkin herätti monessa erilaisia ajatuksia siitä miten tulevaisuudessa omaan motivaatioon voisi vaikuttaa ja mitkä olisivat tärkeitä huomioita jatkuvuudelle. Tekemisen lomassa ajatusta siis varmaan oltiin mietitty, mutta sen puhuminen ääneen oli jäänyt vähäiseksi. Opinnäytetyöni Pohdinta -osiossa tuon esiin näitä toiveita ja ajatuksia jatkumisesta ja omasta halusta tehdä Active artia. Koen, että esiin tulleita asioita on hyvä peilata omien pohdintojeni kanssa ja näin ollen haluan kirjata niitä ylös vasta työni loppuvaiheessa.

Työhyvinvoinnillisesti ajateltuna oli erittäin tyytyväinen päivään. Halusin tarjota heille mahdollisuuden omaan hyvään oloon ja tekemisen iloon. Työpajojen oli tarkoitus olla rentoja kyselyistä ja muista tavoitteista huolimatta. Halusin heidän kokea sitä samaa iloa, jonka he olivat kokeneet Active art -koulutuksessa. Toivoin myös, että työasioista keskusteltaessa ryhmästä voisi saada tukea ja mahdollisesti jopa vastauksia vaikeiden tilanteiden hallintaan. Halusin antaa heille myös irtautumista arjesta ja normaalista työpäivästä. Tarjosin mahdollisuuden työskennellä yksin ja itsensä kanssa, mutta silti olla ryhmässä, josta voisi saada tukea. Eräs työntekijä lausui sen hienosti yhteen lauseeseen:

”On hienoa, kun saa joskus ihan itse tehdä ja keskittyä vain omaan tekemiseen!” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)

Saamani palautteen mukaan moni olikin ollut tyytyväinen juuri siihen tekemiseen ja kuvallisen työskentelyn tuomaan iloon ja uuden kokemiseen.

”Työntekijät kertoivat päivän päätteeksi, että heistä oli ihanaa päästä itse tekemään. Heistä jokainen on kuitenkin valinnut Active artin ja näin ollen kaikki jollain tasolla kiinnostuneita kuvasta ja sen käytöstä. Onkin tärkeää, että tällaisia kokemuksia heille tarjotaan, jotta he voivat paremmin itse omassa työssään sekä osaavat samaistua asiakkaan asemaan joka kuvan kanssa työskentelee.” (Oppimispäiväkirja 4.2.2009)

”Oli ihanaa tulla tänne näkemään muita ja unohtaa työ hetkeksi!” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009).

Itse olen myös pohtinut oppimispäiväkirjassani hyvinvoinnillista tavoitetta ja sen saavuttamista.

”Työyhteisössä on nykypäivänä kovat paineet. Keskusteltaessa Active artille annetusta ajasta päästään yhteiseen keskusteluun siitä kuinka vähän aikaa on ja kuinka tärkeitä ovat niin tällaiset yhteiset päivät kuin myös työntekijälle itselleen Active art -istuntojen pito. Kiireisessä vanhustyössä on kuitenkin harvoin aikaa viriketoiminnalle, vaikka sen ylläpitäminen tuntuu olevan elinehto työssäjaksamiselle.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009).

Työpajojen tarkoituksena oli yhteisön luominen ja yhteisöllisyyden synnyttäminen. Tätä pyrkimystä kohden olin valinnut harjoituksia, joissa pyrittiin olemaan yhdessä koko ryhmän kanssa. Harjoitukset saattoivat lähteä yksilötasolta, mutta ne jatkuivat aina yhteisen tekemisen merkeissä. Lisäksi olin valinnut harjoituksen, jossa konkreettisesti on mahdollista nähdä toimijat, jotka ovat tällä hetkellä mukana Active artissa. Halusin painottaa heille, että ainoastaan heistä käsin on ryhmän mahdollista pysyä aktiivisena. Pyrin kertomaan heille realistisista faktaa ryhmän koosta, jotta he voisivat konkreettisesti ymmärtää oman tärkeän osansa. Keskustelun kautta sain kuulla, että heistä toisille tuli yllätyksenä, että me olemme ainoa taho Suomessa, joka tällaista työtä tekee. Oli hyvä huomata, että päivien aikana pystyin tuomaan heille lisätietoa työtavasta ja Active artin toimijoista sekä samalla luoda raameja yhteisölle, jossa he ovat. Yhteisö näytti ymmärtävän oman merkityksensä.

”Osallistujista toiset olivat luulleet, että Active artilaisia on muuallakin Suomessa. Nyt heille vasta avautui käsitys siitä pienestä, etuoikeutetusta ryhmästä joka Active artia todellisuudessa tekee. Ryhmäläisistä joku totesi-kin että meidän olisi itse toimittava, jotta voimme toteuttaa Active artia jatkossakin. Samainen henkilö totesi vielä kuinka tyytyväinen oli, että hänellä on tällainen ryhmä tukena. (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

”Ryhmässä eräs henkilö puhui ääneen sitä, kuinka hienoa oli nähdä kyseinen porukka yhdessä ja tajuta, että tosiaan näin pienestä porukasta on kiinni se miten Active art työpaikoilla ilmenee.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Halusin jättää viimeiseksi harjoitukseksi jalkamaalauksen, jossa palasimme taas mielikuvien muistoihin ja Active artin tuomiin hyviin kokemuksiin. Halusin, että osallistujille jää hyvä olo päivistä ja varmuus siitä, että jatkaessaan töihin he olisivat innostuneita taas Active artistista ja sen tuomasta hyvästä olost. Sain palautteessa kuulla, että monella oli inspiroitunut ja hyvin rentoutunut olo. He kertoivat kuinka olivat saaneet itselleen virtaa päivistä ja kuinka he lähtevät hyvällä mielellä taas työmaailmaan.

”Osallistujat antoivat minulle palautetta siitä mitä päivät olivat heille merkinneet. Moni sanoi, että he saivat itselleen paljon voimia ja ehkä lisää rohkeuttakin jatkaa Active artia omalla työpaikallaan. Heistä osa myös sanoi odottavansa verkkosivuja ja niiden kautta samaansa tukea ja ideoita.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Itse pohdin aihetta myös omassa oppimispäiväkirjassani.

”Työpajaan osallistujista muutama ilmaisi oman innostuksensa Active artiin, joka syntyi työpajan jälkeen. He kokivat, että työpajat olivat olleet inspiroivia ja nyt heillä oli sellainen olo, että työpaikalla on taas uudelleen aloitettava Active art -prosessi tai sitä on kehitettävä. Tähän innostukseen yhtyi lähes kaikki pajassa olijat.” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)

Aikataulullisesti loi haasteita se, kun paikalla olivat toiset ryhmäläiset vain osan päivää. Toiset lähtivät kesken pois tai vaihtoehtoisesti toiset tulivat kesken päivän. Kun on luonut harjoituksista kokonaisuuksia ja vielä tässä tapauksessa sellaisia, joita jatkettiin seuraavassa pajassa, tuntuu ikävältä että valmista työn tulosta ei esimerkiksi toiset näe. Ne jotka osallistuivat ensimmäiseen pajaan, mutteivät toiseen, eivät saaneet naamiotaan valmiiksi, eikä lopulta välttämättä ymmärtäneet sen tekemisessä haettua tarkoitusta. Minun täytyi ohjaajana kestää pettymys, että pajasta joku lähtee keskeneräisen työn kanssa. Ohjaajuudessa tämänkaltaiset pettymykset kasvattavat lisää kärsivällisyyttä ja ymmärrystä siitä, että asiat eivät aina mene kuten suunniteltu. Hyvä ohjaaja osaa toimia kaaoksen keskellä.

”Pajoissa ei ollut molemmilla kerroilla samat osallistujat. Olin pettynyt, sillä olisi halunnut kaikkien saavan kokea suunnittelemani kokonaisuudet. Päivän kesken joutuivat myös eräät lähtemään, joka oli itselleni pettymys. Olin toivonut, että he olisivat voineet osallistua alusta loppuun. Onneksi he saivat kuitenkin edes jonkun näköisen kosketuksen tekemiseen. Sehän tässä oleellisinta on, eikä se miten pettynyt itse olen.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

4) Verkkosivujen luominen

Kysely auttoi minua rakentamaan sisältöä tuleville verkkosivuille. Kyselyn yksi osista koski sitä miten osallistujat olivat itse tottuneet käyttämään internetiä ja kuinka usein he sitä käyttivät omassa arkipäivässään. Halusin myös tietää mihin tarkoitukseen he eri verkkosivuilla käyvät. Tämän kautta pyrin saamaan käsityksen ryhmäläisten internetin käyttövalmiuksista ja muodostaa verkkosivuni senkaltaiseksi, että jopa vähänkin internetiä käyttävä voisi kokea niiden käytön helpoksi. Osa ryhmästä käytti internetiä päivittäin, osa vain harvoin. Näin ollen sivuston tulisi palvella kaikkia, myös niitä jotka eivät käytä tietoverkkoja usein. Sivuihin rakennettiin siis yksinkertaiset. Minun oli hyvä lähteä työstämään sivuja palautteen perusteella, jonka työpajapäivien aikana sain. Sen perusteella verkkosivuja odotettiin ja niiltä toivottiin apua omaan työhön.

”Yhteisön jäsenet olivat yksimielisiä siitä, että internet -sivut ovat tärkeitä ja auttavat heitä pysymään mukana Active artin maailmassa. He kokivat tärkeäksi, että saivat tuoda esiin oman mielipiteensä niistä ja toivoivatkin, että osaan sitä kuunnella” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)

Itse koin sivujen laatijana, että päivien aikana tehty kysely auttoi laatimaan raameja ja rakennetta sivuille. Kyselystä osasin poimia toiveita sille, että esimerkiksi harjoitteiden ja itse Active artin historiaa ja tausta-ajattelua toivottiin sivuilla olevan. Nämä osiot koettiin merkityksellisiksi. Osasin myös hahmottaa kyselyn jälkeen paremmin sitä kuinka yksinkertaiset sivujen tulee olla. Joukossa oli yksilöitä, joille internetin käyttö oli harvinaista.

”Kyselyn kautta minulle hahmottui selkeästi miten lähteä työstämään tulevia sivuja. Osaan nyt arvioida paremmin mihin kokonaisuuden osiin minuun tarvitsee kiinnittää huomiota ja mitä painottaa. Tiedän mitkä osista on heille erityisen tärkeitä. Tiedän myös miten paljon he käyttävät internetiä ja miten yksinkertaiset he toivovat sivujen olevan.” (Oppimispäiväkirja 3.2.2009)

Kyselyn perusteella hain myös tietoa siitä mitkä asiat auttaisivat yhteisön jäseniä siinä, että verkkosivuista muodostuisi luonnollinen osa työkäytäntöä ja millä keinoin tämä asian tavoite olisi saavutettavissa. Kyselyyn vastanneet esittivät selkeitä toiveita niin minulle verkkosivujen tekijälle, itselleen kuin myös omalle työnantajalleen.

”Helppo löytää sivut, löytää aika sivuilla käyntiin, meidän aktiivisuus pitää sivut muutoksessa ja uusiutuvina, esimiehille tieto sivuista työvälineenä.” (Kysely 29.1.2009)

”Sivut helposti saatavilla ja esimerkiksi työpaikalla aloitussivuna yms. Olen naista myös esimiesten ymmärtää sivujen merkitys (vrt ”turha surffailu”). Antoisaa sisältöä tärkeää. Selkeä ulkoasu myös. Ideapankki oleellinen. Mutta myös tärkeää, että sivuilta löytyisi linkkejä taustateorioihin tai sivut itsessään sisältäisivät sitä.” (Kysely 29.1.2009)

Osa heistä koki, että sivujen sisällöllä ja sen ulkonäköseikoilla on myös merkittävä vaikutus omaan motivoitumisessa ja sivujen hyödyntämisessä.

”Selkeät sivut, struktuuri selkeä, asiat aihepiireittäin (linkit tekstien joukossa). Suljetulle osastolle helppo kirjautua.”(Kysely 29.1.2009)

”Selkeät, päivitys tarpeeksi usein, runsas ideapankki.”(Kysely 29.1.2009)

”Helppo käyttää, löytyy helposti. Selkeät ohjeet, sekä kaavat. Työn vaatavuuden luokittelu, käykö esim. dementikoille.”(Kysely 29.1.2009)

Suunnitteluvaiheessa pyrin mahdollisimman tarkoin tutkimaan näitä vastauksia ja luomaan sivuista halutunlaiset.

Edellisessä kappaleessa, puhutaan suljetusta osastosta. Sillä tarkoitetaan mahdollisuutta sulkea sivut muilta kuin Active artilaisilta. Kyselyni avulla halusin tietää mitä mieltä osallistujat olivat esimerkiksi keskustelufoorumin sulkemisesta vain yhteisön jäsenille tarkoitettuna tilana. Selväksi tuli, että sivut halutaan pitää kaikille avoimena noin yleisesti, jotta mahdollisimman moni voisi saada tietoa siitä mitä Active art on ja ketä toimijoita siinä on. Keskustelufoorumin sulkeminen muilta taas ei ollut niin yksimielinen päätös. Perusteluja oli monenlaisia.

”Keskustelufoorumi voisi olla suljettu → vaikeiden asioiden käsittely, esim. Motivointiongelmien, käytöshäiriöt. Tukee myös ajatusta siitä, että tämä on meidän yhteisö → AA-koulutuksessa olleet.” (Kysely 29.1.2009)

”Olen pohtinut tätä paljon. Aluksi ajattelin, että keskustelupalsta olisi aiheellista olla salainen, mutta itse asiassa olen tullut toisiin ajatuksiin. Sala-

kerhoilu on ehkä tässä turhaa, koska jokainen ymmärtää vaihteluvollisuutensa. Tällä alalla jokainen myös ymmärtää, että välillä on väsynyt ja huonoja AA_-päiviä varmasti on. Keskustelupalsta on mielestäni ehdoton ja jos se laitettaisiin salaiseksi, pitäisi lisäksi olla myös yleinen k.palsta. Uskon, että tällöin keskustelu yleisellä k-palstalla jäisi vähäiseksi. (Kysely 29.1.2009)

"Ei suljettu, ongelmatilanteet yms. kaikkien tietoon, koska niitä varmaankin tulee. (Kysely 29.1.2009)

"Suljettuun ryhmään voi ehkä tulla aktiivisempi osanotto. Luo myös yhteisöllisyyttä. (Kysely 29.1.2009)

"En koe tarpeellisiksi ainakaan tässä vaiheessa, että sivuja laitettaisiin suljetuiksi. Tärkeää olisi mielestäni, että ihmiset saisivat asiasta mahdollisimman kattavan kuvan. (Kysely 29.1.2009)

Näiden toiveiden perusteella jouduin tekemään ratkaisun enemmistön toiveiden perusteella. Suurin osa yhteisöstä halusi keskustelufoorumin jäävän vain yhteisön omaksi, joten yhdessä nettisivujen tekijän kanssa päädyimme toteuttamaan tämän toiveen. Vaikka osa yhteisöstä oli asiasta eri mieltä päädyin kuitenkin tähän ratkaisuun, sillä en olisi voinut kaikkien toivetta kuitenkaan tässä kohden toteuttaa.

Kyselyssä oli osio, jossa kysyttiin sivuista, jotka miellyttivät vastanneita ulkoasultaan ja käyttäjävälisyydeltään. Sen avulla halusin saada käsityksen elementeistä joita voisin omilla verkkosivuillani käyttää. Vastauksissa hyvien sivujen perusteluina oli muutamia toistuvia seikkoja kuten esimerkiksi selkeys.

"Perhekerhon sivut →helppo käyttää , hyviä ohjeita." (Kysely 29.1.2009)

"Irc -galleria, Nordea on helppoja. Ei tule muita mieleen, mutta tärkeitä asioita ovat selkeä "päävalikko", pelkistetty ulkoasu, selkeät värit ja että teksti erottuisi taustasta. (Kysely 29.1.2009)

"Positiivarit.fi →hienosti jaoteltu, helppo käyttää, paljon runoja." (Kysely 29.1.2009)

Eräs vastaajista halusi myös tuoda esiin inspiraation näkökulman. Hänestä sivujen tulisi olla innostavat.

"Erityistä sivustoa ei tule nyt mieleen, mutta monet matkailusivustot on inspiroivat, visuaalisesti jännät/kauniit ja mieltä avartavaa tutkittavaa. Jotain sellaista meille! (Kysely 29.1.2009)

Näiden vastausten perusteella päädyimme värimaailmaltaan kirjaviiniin sivuihin. Halusin niissä olevan raikkautta, valoa ja energiaa. Pyrimme graafikko Valon kanssa siihen, että sivut eivät olisi liian kliiniset vaan niitä tulisi olisi helppo lähestyä ja niistä tulisi huokua lämmin, käsillä tekemisen tunnelma.

Kyselyä tehdessäni minulla oli vielä ajatuksena, että sivuilla olisi oma osionsa kuville. Galleriassa olisi mahdollisimman paljon valokuvia Active art -työskentelystä. Kyselyssä saamieni vastausten perusteella tulin kuitenkin toiseen tulokseen. Kyselyssä vastanneiden piti ilmaista numeroin tärkeysjärjestyksessä tiettyjen osioiden merkitys heille. Olin laittanut esimerkkejä niistä otsikoista joista olin ajatellut alustavasti sivujen rakenteen muodostuvan. Annoin heille myös mahdollisuuden tuoda esiin jotain täysin uusiakin otsikkoehdotuksia. Selkeästi eniten painoarvoa annettiin ideapankille, muille aiheeseen liittyville julkaisuille ja Active artin historia osiolle. Päätin siis keskittyä niihin ja laittaa kuvia ainoastaan ympäri sivustoja. Laitoin myös ideapankkiin kuvia valmiista töistä, jotta niiden päämäärä hahmottuisi lukijalle paremmin. Kaikista valmiista töistä ei kuitenkaan valitettavasti ollut kuvia olemassa.

Varsinaisen kyselyn ulkopuolelta sain myös kehitysehdotuksia. Osallistujat olivat kirjanneet niitä ylös eri kyselypapereille. Olin antanut heille ohjeet, että idean tullessa, he voisivat näin tehdä. Tärkeintä oli, että he saisivat ideansa ilmaistua. Yksi tärkeimmistä ehdotuksista oli mielestäni se, että sivuilla tulisi olla selitys siitä, että Active artin tekijäksi voi itseään kutsua vain koulutuksen saaneet ja sivuilla olevat harjoitukset eivät sellaisinaan vielä edusta Active artia.

”Active art -menetelmän mukaista toimintaa voi kutsua Active artiksi vain jos ohjaajalla on siihen koulutus. Toki ideoita voi ja saa käyttää kuka tahansa. Tausta ajatus/ideologia tärkeää!” (Kysely 29.1.2009)

Sivuja selaavalle esimerkiksi ideapankkia lukiessa saattaa tulla tunne siitä, että harjoitukset ovat aivan samanlaisia kuin kaikki muutkin viriketoiminnan harjoitukset. Oli siis tärkeää kertoa sivuilla Active artista työmenetelmänä ja painottaa sitä, että sessiot ovat kokonaisuuksia, joissa harjoitukset ovat vain yksi osa. Verkkosivuille ei siis ole kirjattu täysin auki menetelmän taustoja. Niiden ymmärtäminen on mahdollista saavuttaa vasta koulutuksen läpikäynnä.

Kyselyssä oli myös muutamia toiveita, joita en pystynyt toteuttamaan. Ajan ollessa rajallinen, tein rajanvetoja, jotta saatoinkin keskittyä oleelliseen eli valmiiden kokonaisten sivujen luomiseen. Sisällön tuottajana jouduin tekemään paljon töitä, jotta sain näin lyhyessä ajassa kokoon verkkosivut, joista lähteä liikkeelle. Osallistujat olisivat halunneet, että sivuilla olisi esitelty paikat, joista materiaaleja voi hankkia, kerrottu jokaisen harjoituksen hinta-arvio ja arvioitu minkä tasoisille asiakkaille eri harjoitukset sopisivat. Näiden selvittäminen olisi vaatinut kuitenkin tutkimustyötä, jonka koin olevan liian suuritöinen suhteessa opinnäytetyöhöni.

5) Verkkosivujen koekäyttö ja palautteen pohjalta luodut valmiit sivut

Koekäytössä käytin arviointivälineenä kyselyä, jonka lähetin sähköpostitse. Olin jo alun alkaen hyvin varuillani ja epävarma siitä onko kyselyn lähettäminen sähköisesti kannattavin ratkaisu. Koin kuitenkin lopulta, että se muodostui oikeastaan ainoaksi ratkaisutavaksi. Oman aikatau-

luni raameissa en olisi voinut odottaa, että saan yhteisön taas koottua fyysisesti yhteen ja toisaalta taas yksiköissä käynti uudelleen olisi ollut prosessin tässä vaiheessa liian aikaa vievää. Kuten epäilin, kyselyyn tulikin lopulta hyvin vähän vastauksia. Syitä siihen voi olla monia, kuten se, että kysely tällaisessa muodossa ei miellyttänyt ryhmäläisiä tai sitten yhteisön jäsenet olivat tyytyväisiä tekemääni sivuehdotukseen. Joka tapauksessa koin, että kysely jossain muussa muodossa olisi vastannut tavoitteisiini palautteen saannista ja tukenut paremmin sosiokulttuurisen innostamisen prosessia.

Kyselyssä halusin varmistaa, että jokainen oli saanut tunteen siitä että heitä on kuultu ja heidän toiveensa otettu huomioon. Kyselyyn vastanneet kokivat, että olin huomionnut ne asiat, joita he olivat halunneet. Kukaan heistä ei kokenut, että olisin jättänyt pois jotain heidän toivomaansa. Vastauksista oli myös pääteltävissä, että sivuilla ei koettu olevan mitään liikaa, vaan niiden sisältö oli tasapainoinen. Sivut kyselyyn vastanneiden mukaan, olivat hyvin rajatut. Puutteellisena koettiin kuitenkin, että koulutuksesta ei ollut tietoa tai siitä miten siihen on mahdollista ilmoittautua. Tämä on kuitenkin asia, jota en voi itse sivuille julkaista, sillä informaatio asiasta on lehtoreilla. He voivat päivittää ajankohtaista osiosta aina tulevaisuudessa sen mukaan, kun uusia koulutuksia tulee.

”Ei ny tuu mitään miäleen. Paitsi tosiaan se koulutuksen sisältö ja mahdollisuus, sitten kun saapi kuulla niistä lisää.” (Kysely 25.3.2009).

Eräs vastaajista toi esiin ajatuksen joka koski sivujen arvioinnin pulmallisuutta.

”Ehkä sisältöä osaa kaivata enemmän, jos rupeaa aktiiviseksi jäseneksi. Lisäksi kun tietää, että tietoa on vielä vähän, niin kyllä on tähän päivään sopivasti laaja.” (Kysely 25.3.2009).

Tässä vaiheessa, jossa kyselyyn täytyi vastata hyvin lyhyen koekäytön jälkeen, oli selvää, että ongelmakohtien löytäminen oli vaikeaa. Tärkeää siis onkin, että jatkossa kun sivujen käyttö toivottavasti aktivoituu ja epäkohtia mahdollisesti saattaa esiintyä, käyttäjille annetaan mahdollisuus tuoda niitä esiin. Nyt kun sivuja ei vielä olla aktiivisesti käytetty näille ongelmille on helposti sokea. Tässä vaiheessa kyselyn tarkoitus onkin ollut tuoda esiin niitä päällimmäisiä ongelmia, joita sivuilla on ja niiden kautta saada aikaiseksi sivut, jotka ovat alku tulevalle.

Vapaamuotoisessa palautteessa, kuin myös kyselyn vastauksissa oli kiitosta siitä, miten sivuilla ei ole mitään liikaa vaan kokonaisuus on hallittavissa. Sen tarkoitus oli olla looginen ja niin yksinkertainen, jotta jokainen ryhmäläinen voi osata verkkosivuja ja foorumia käyttää. Palautte antaa kuvan, että sivut ovat helposti hallittavissa.

”...aika jämäkkä paketti, josta löytää ilman ylimääräisiä ”vilkuja” etsimänsä.” (Kysely 25.3.2009).

”Heleppoo hommaa :) Hyvin rakennettu! Paitsi että foorumista tuli sellainen automaatti viesti, ettei mua ole hyväksytty jäseneksi.” (Kysely 25.3.2009)

Myös sivuilla liikkuminen koettiin helpoksi ja sieltä oli löydettävissä helposti niitä asioita, joita haluttiinkin. Halusin erityisesti kiinnittää huomiota sivujen helppokäyttöisyyteen, jotta siitä ei muodostuisi syytä olla käyttämättä kyseisiä sivuja. Sivujen tuli olla rauhalliset ja selkeät.

”...Olen erityisen iloinen sivujen yksinkertaisesta ulkoasusta. Ei tarvitse olla nettimyyrä löytääkseen haluamansa, yksinkertainenkin tomppeli pärjää...” (Kysely 25.3.2009).

”Hienoa työtä olette tehneet! Näin ensisilmäilyn jälkeen sivut tuntuvat oikein hyviltä. Helppo käyttää, kaikki tarvittavat asiat löytyvät, on taustaa ja ajankohtaista...” (Kysely 25.3.2009).

Yllä olevassa kommentoidaan sitä miten keskustelufoorumissa ryhmäläistä ei oltu hyväksytty jäseneksi. Olin kertonut lähettämässäni sähköpostissani miten jäseneksi haetaan ja kuinka jäsenet tarvitsee ensin ylläpitäjän hyväksyä. Vasta tämän jälkeen jäsen saa sähköpostin, jossa kerrotaan, että foorumia on mahdollista käyttää. Koen, että antamastani informaatiosta huolimatta tämä oli epäselvää ja siksi näen, että minun olisi ollut syytä ilmaista asia selkeämmin ja niin, että kenenkään ei olisi tarvinnut olla epävarma foorumin kirjautumisvaiheessa.

”Mahtavan yksinkertaiset ja selkeät, kaikki löytyy... Tosin jäsenyyden hakemisessa jouduin tuumaamaan hetken pidempään. Ehkä kaltaiseni tolo tarvitsisi vielä selkeämmän ohjeistuksen kirjautumiseen ja jäsenyyden hakemiseen eli ensin haetaan jäseneksi sitten voit kirjautua palveluun! Toisaalta tämä asiahan helpottuu kun on jäseneksi ensin hakeutunut...” (Kysely 25.3.2009)

Sivuille toivottiin enemmän kuvia. Siitä oli mainintaa kahdessa eri palautteessa. Kuvien laittaminen sivuille oli kuitenkin tässä vaiheessa problemaattista, sillä kuvia ei ole. Active artista on olemassa kuvia, mutta suurimmassa osassa niistä on tunnistettavasti esillä ihmisiä joiden lupia kuvien käyttöön ei ole saatu. Näin ollen toivon että kuvia tulee ilmestymään sivuille sitä mukaa kun esimerkiksi uusia harjoituksia julkaistaan. Tärkeää olisi, että lanseerauksen yhteydessä ryhmäläisille kerrotaan, että valmiista harjoituksista on syytä ottaa kuvia jatkossa niin, että niissä ei esiinny tunnistettavasti ketään.

”Lisää kuvia, niistä saa paremman tajun esim. työtavoista ja lisäksi ne lisäävät huomattavasti sivujen mielenkiintoa...” (Kysely 25.3.2009)

”Tietysti, jos vain on saatavilla, lisää kuvia töistä, niitä on mielenkiintoinen katsoa ja niistä saa yhtäläillä ideoita, kuin sanallisista ohjeistakin.” (Kysely 25.3.2009)

Ulkoasuun oltiin lähes poikkeuksetta tyytyväisiä. Verkkosivuissa ensimmäisenä huomio kiinnittyy juuri ulkoasuun ja vasta sitten sisältöön. Jos ulkoasu on jo lähtökohtaisesti luokseen kutsuva, on helpompi saada sivuille lisää kävijöitä ja mielikuva niistä pysyy mielessä helpommin.

”Ulkoasu on selkeä ja mukavan houkutteleva, värit eloisia ja valokuvat tosi hienoja.” (Kysely 25.3. 2009)

”Ulkoasu on sopivan värikäs, herättää mielenkiintoa, mutta ei hyökkää silmille.” (Kysely 25.3. 2009)

”Ovat kyllä, mukavan raikas meininki. Yksinkertaisuus ja selkeys miellyttävät silmää ja siksi luultavasti pidän sivuston ulkoasusta. Lisäksi raikkaus ja valoisuus, jotka väreistä ja taustasta syntyvät ovat miellyttävät, näkee hämärässäkin.” (Kysely 25.3. 2009)

Toinen varsinaiseen kyselyyn vastanneista kommentoi ulkoasua ja sen värejä. Hän koki, että värimaailma, joka sivuilla oli, ei vastannut ihan mieleistä. Koska palautteessa kuitenkin tuli esille, että nykyinenkin on hyvä ja muut eivät värimaailmasta kommentoineet, tein päätöksen joka perustui taas enemmistön haluun. Päädyin, että värimaailma saa pysyä sellaisenaan.

”Makuasioista voi aina kiistellä ;) Itseäni ei oikein pastellisävyt sävähytä... Eli sivun ylälaidassa oleva pohjaväri, vaaleansininen, on mielestäni melko pliisu. Itse tykkään kirkaammista väreistä. Ne on mielestäni innostavampia. Mutta pastellit varmasti neuteraalimpia.” (Kysely 25.3.2009)

Jatkoa ajatellen halusin tietää miten ihmiset kokevat sivut mahdollisina tulevina työvälineinä. Sivut luodaan ja niiden tarkoitus on aktivoitua yhteisöstä käsin. On tärkeää, että yhteisö pystyy luomaan siteensä näihin sivuihin ja sen jäsenien ymmärtää, että verkkosivut pysyvät muuntuvina ja ajankohtaisina vain heidän ansiostaan. Kyselyvastauksissa kerrottiin, että sivuista toivotaan muodostuvan itselle tärkeä työkalu työelämässä, mutta myös mahdollisesti harrastuspohjaltakin

”...Tämä on mitä parhain työkalu, kun etsii uusia toimintatapoja. Lisäksi luulen foorumin toimivan mainiona vertaistukena haastavissakin tilanteissa, ehkäpä sieltä voi saada vinkkejä ja neuvoja pattitilanteisiin.” (Kysely 2.3.2009)

”Uskoisin käyttäväni jähka työelämään pääsen... tai sitten harrastusmielessä ideoita hakemassa. Ja mikä jottei foorumillakin voisi käydä keskustelemassa ihan muuten vaan.” (Kysely 2.3.2009)

”Tulen varmasti vierailemaan sivuilla aika-ajoin ja kunhan foorumi saadaan käyntiin, varmasti sielläkin tulee vierailtua.” (Kysely 2.3.2009)

Näiden tulevaisuutta koskevien kommenttien saaminen on oleellista sille, jotta tiedän mitä sivuilta jatkossa odotetaan. Nyt luodut sivut on jatkossa syytä pitää aktiivisena ja päivittää tietyn väliajoin.

Itse olin tyytyväinen sivuihin jo koekäyttö vaiheessa ja koin ne lähes valmiiksi. Pohdin olisinko valmis ottamaan vastaan minulle tullutta palautetta ja osaisinko todella muokata sivuja niin kuin olisi tarpeellista olisi. Kun kuitenkin lopulta sain kyselyn vastaukset takaisin, olin yllättynyt kuinka vähän korjausehdotuksia oli. Mietin olisiko sittenkin ollut parempi, että kyselyn pohjalta olisi herännyt jotain ihan uutta. Se olisi voinut haastaa minut pohtimaan asiakasläh-

töisyyttä täysin uudesta näkökulmasta. Arvioin jälkepäin lähettämiäni kysymyksiä ja sitä miten olin ne muotoillut. Kenties toisin laaditut kysymykset olisivat antaneet minulle syvemmin pohdittuja vastauksia ja ehdotuksia. En kuitenkaan usko, että se olisi vaikuttanut vastajamäärään. Laadin kysymykset niin, että niihin olisi helppo vastata. Kevyiden kysymysten takia koenkin saaneeni näinkin monta vastausta. Nyt jälkepäin ajateltuna olisin aikataulutettu opinnäytetyöni niin, että olisin vielä toisen kerran ehtinyt tekemään käynnin yksiköihin ja käynyt yhdessä läpi verkkosivuja sekä vienyt kyselyn tällä tavoin henkilökohtaisemmalle tasolle.

Oma ohjaajuus

Ohjaajana toimiminen tällaisessa tilanteessa oli minulle uutta. Olin samaan aikaan voimakkaasti Active art -yhteisön jäsen ja tutkiskelin toimintaa siitä näkökulmasta, kun taas toisaalla olin ryhmän ohjaaja. Ryhmä joka ei ole paljon yhdessä toiminut tarvitsee ohjaajan ja jonkun joka innostaa alkuun. Jouduin kiinnittämään huomiota ohjaajana siihen, etten liiaksi vienyt ohjeillani ryhmää johonkin suuntaan. Halusin, että kulkisin ryhmän mukana tasavertaisena ryhmäläisenä, mutta kuitenkin samalla ohjaajana ideoiden ja harjoitusten alustajana.

”Sain hyvää kokemusta, minulle täysin uutta, siitä miten olla samaan aikaan ryhmäläinen ja ohjaaja. Molempien roolien huomioiminen ei aina ole helppoa ja välillä tuntui, että suistuun toiseen tai toiseen rooliin. Ehkä vaikeammaksi muodostui tarkastella asioita ryhmäläisenä. Ohjaaja otti vahvemmin minussa tässä kohtaa otteen, johtuen varmasti osaksi pitkästä suunnitteluprosessista.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Huomasin jo alusta asti, että tällainen kaksoisrooli tulee olemaan haasteellinen ja osa energiastani menee siihen, että tulen tarkkailemaan itseäni.

Ohjaajana jouduin pohtimaan nyt uudenlaisista näkökulmaa ja se oli myös ryhmäläisenä olemisen. Kuulun itse Active art -yhteisöön ja siitä käsin minun tulee tarkastella toimintaani. Varsinaisten työpajapäivien aikana näissä kahdessa eri roolissa oleminen ei aina ollut helppoa. Esittäessäni kysymyksiä, saadessani vastauksia ja ratkaisumahdollisuuksiamme pohtiessamme ryhmänä, minun iti olla myös samalla ohjaajan roolissa ja muistaa pitää keskustelu oikealla Kaksoisroolin lisäksi paineita toi myös se, että ryhmässä oli omia opiskelijatovereitani. Heidän läsnäolo tuo omanlaisensa jännitteen tilanteeseen. Vaikka kaksoisroolissa oleminen oli paikoin haastavaa, olin tyytyväinen omaan ohjaajuuteeni ja sain paljon lisää itsevarmuutta omasta työstäni.

”Ohjaajana olin erittäin haasteellisella paikalla. Ryhmässä oli mukana omia opiskelutovereitani. Tämänkin seikan olisi luullut olevan jännitystä aiheuttava, mutta lopulta se ei kuitenkaan missään vaiheessa semmoiseksi muodostunut. Huomaan, että ohjaajuus on alkanut kasvamaan minuun. Se on luonnollinen osa minua, eikä ohjaajana toimiminen muodostu minulle isoksi asiaksi. Vuosien harjoitus tuntuu lopulta tuoneen minut sellaiseen tilaan, et-

tä on olemassa voimakas ohjaaja-ammattillisuus, joka tulee luonnostaan. Kaiken sen keskellä on kuitenkin minun muistettava aina kehittyä eikä jäädä paikalleen tai mekaanisesti toistamaan itseäni.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Kun käsitin miten tarkoin seurasin omia toimiani kaksoisroolissa, huomasin, että muutuin ohjaajan sellaiseksi mitä en normaalisti ollut. Tapani olla ryhmän kanssa muuttui epäaidoksi. Olin jäykkä ja varauksellinen. Itse olen aina kokenut, että vahvuuteni ohjaajan on juuri se aitous, jolla pyrin lähentymään asiakkaita. Nyt käyttäytymiseni poikkesi normaalista ja aluksi ryhmän edessä oleminen ei ollut minulle luonnollista. Onneksi sain hyvin pian kiinni siitä, mikä johti tällaiseen epärehellisyyteen ja muistutuin itseäni mikä päivien aikana todella on oleellista. Ymmärsin, että se osaanko toimia juuri oikealla tavalla suhteessa kaksoisrooliin ei ole niin merkityksellistä kuin se, että pystyn saavuttamaan omana itsenäni ryhmälle ja itselleni tärkeitä tavoitteita sekä toteuttamaan sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita.

Itsensä tarkkailu johtaa myös helposti siihen, ettei ole herkkänä yhteisön toiveille ja tarpeille. Koen, että tässä minulla on ohjaajana paljon opittavaa ja kehitettävää. Olin tyytyväinen yleisesti ottaen omaan läsnäolooni, mutta silti minulle jäi tunne, että kuulinko kaikkea ja osasinko ottaa yhteisöstä irti sen mitä he olisivat tarvinneet. Luulen, että ohjaajana tulen aina käsittelemään tätä teemaa. Minulle ohjaajuudessa on erittäin tärkeää juuri se, että voin kuulla yhteisön tai yksilön äänen ja lähteä toimimaan siitä käsin.

Suunnittelun ja varsinaisen toteutuksen suhdetta tarkastellessa huomasin, että asettamani tavoitteet aikataulullisesti ja toiminnallisesti toimivat hyvin. Toteutin, niin tarkoin kuin ihmisyydessä vaan on mahdollista, sen mitä olin suunnitellutkin. Minulla oli selkeä päämäärä tavoitteiden saavuttamisessa ja huomasin, että olin tehnyt oikeita ratkaisuja niiden saavuttamiseksi. Olin valinnut myös oikeanlaisia harjoituksia niin kestollisesti kuin tasollisestikin.

”Tavoitteiden saavuttamista auttoivat tarkasti suunnittelemani harjoitukset. Harjoitukset alkoivat yksilötyöskentelynä ja kasvoivat siitä yhteiseksi työksi. Tällä tavoittelin sitä, että ryhmäläiset huomasivat olevansa yksilöitä, jotka yhdessä muodostavat tämän ryhmän.” (Oppimispäiväkirja 4.2.2009)

Harjoitukset olin valinnut tarkasti ja ajatellen koko ajan sitä että niissä olisi jatkumo ja ne etenisivät loogisesti. Kaikella tekemisellä oli tarkasti jokin funktio, mitä pyrittiin saavuttamaan. Pyrin myös aina tuomaan julki sen miksi harjoituksia tehtiin ja mitä niillä pyrittiin saavuttamaan. Osa harjoituksista oli valittu ajattelun sitä, että työntekijät voisivat niitä tehdä myös asiakkaidensa kanssa.

”Työntekijät innostuivat kipsinaamioista suuresti. He lähtivät itse viemään eteenpäin keskustelua siitä miten kipsiä voisi käyttää vanhusten kanssa. Jo ennen työpajapäiviä oli esitetty toiveita, että päivien aikaan olisi mahdollis-

ta saada myös suoria harjoitusideoita omiin Active art -sessioihin työpaikalla.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Olin suunnitellut päivän kulun mielestäni erittäin tarkkaan. Jouduin kuitenkin tekemään nopeita päätöksiä tiettyjen muutostarpeiden suhteen. Ryhmässä oli mukana yksi harjoittelija, joka ei ollut aikaisemmin ollut mukana Active art -toiminnassa. Toki ymmärsin, että minun pääfokukseni oli Active art -yhteisön jäsenissä, mutta toisaalta tarpeellista oli huomioida myös hänet. Halusin hänen saavan myös hyvän kuvan työtavasta ja sen tuomasta ilosta. Ohjeistin häntä eri tavoin kuin muita, mutta kuitenkin siten, että hän pysyi koko ajan kiinni tekemisessä. Minulla oli tieto, että hän on tulossa ryhmään, mutta muun suunnittelun ohessa olin unohtanut sen. Näin ollen sain harjoitusta myös nopeasta päätöksen teosta.

*” Ryhmässä oli tällä kertaa mukana myös harjoittelija. Kun huomasin hänet, tajusin, etten ollut mitenkään suunnitellut tehtäviä hänen näkökulmasta. Siinä toiminnan ohessa käytin omaa vaistoani sen suhteen mitä hän olisi valmiina tekemään ja millaisten harjoitusten kautta hän voisi lähestyä tätä ai-
hetta.” (Oppimispäiväkirja 13.1.2009)*

Olin mielissäni kun sain kuulla, että kyseinen harjoittelija oli innostunut Active artistista ja suunnitellut opintokokonaisuuden ottamista omaan opintosuunnitelmaansa. Koin, että olin osannut ryhmän kanssa tarjota hänelle hyvän kuvan siitä tekemisestä mitä Active art on.

Ohjaaminen on minulle myös riskien ottoa. Halusin ohjata minulle tuttuja harjoituksia, mutta käyttää myös haastaviakin lähestymistapoja. Jalkamaalaus on erittäin mielipiteitä jakava harjoitus. Olin aistinnut, että yhteisössä saattaa olla jäseniä, jotka eivät ole valmiita heittäytymään tietyn rajan yli ja joillakin se saattaa olla omat paljaat jalat joita jalkamaalauksessa käytetään. Halusin kuitenkin ottaa riskin ja mietin valmiiksi vaihtoehtoja niille, jotka eivät halunneet jaloillansa maalata. Tärkeämmäksi koin kuitenkin sen, että se osa yhteisöstä, joka mukaan lähtee saa kosketuksen jalkojensa tunneaistiin ja mahdollisuuden käyttää muitakin kuin käsiä kuvallisen ilmaisun harjoituksessa. Ryhmässä oli kuitenkin vain yksi, joka ei ollut valmiina jaloilla maalaamiseen. Active art vaatii mielestäni juuri tällaista heittäytymistä hulluuhinkin ideoihin. Halusin työntekijöiden saavan kokemuksen siitä mitä on heittäytyminen, omien rajojensa ylittäminen ja asioiden tutkiminen normaalista poikkeavasta näkökulmasta. Halusin kannustaa heitä ottamaan riskejä ja kokeilemaan uusia lähestymistapoja myös omassa työssään vanhusasiakkaiden kanssa.

Koen oleellisena osana suunnittelua myös ympäristön huomioimisen. Tiesin, että kaikille oli Laurea ammattikorkeakoulu tuttu, joten tutustumista varsinaiseen kouluun ei sen enempää tarvittu. Myös kuvallisen ilmaisun luokka jossa pajat pidettiin oli kaikille tuttu. Olin alustavasti ajatellut, että pajat pidettäisiin eri luokassa, mutta onnekseni luokkia jouduttiin vaihtamaan. Tavallaan jouduin valitsemaan suunniteltua pienemmän luokan, mutta huomasin jo en-

nen varsinaisia päiviä, että tämä ratkaisu olikin parempi. Vielä parempi oli se, että molemmat päivät olivat samassa tilassa. Myös osallistujat kommentoivat tilaa.

”Osallistujista eräs sanoi heti ensimmäisenä sisään tulessaan, että onpas hienoa huomata jo heti alhaalta ilmoitustaululta, että tullaan tuttuun tilaan. Ei tarvinnut kuulemma niin jännittää ja kaiken lisäksi osasi aavistaa, että jotain kuvallista pääsee tekemään, kun tila on tämä. Hän ilmaisi, että haluaa nimenomaan tehdä kuvallisia harjoituksia.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Tavoitteenani oli turvallisen ilmapiirin synnyttäminen ja sen tuttu tila mahdollisti. Se miten tavoitteeni saavutin, ei kuitenkaan ollut suoranaisesti minusta kiinni. Näin ollen huomaankin, että tilan huomioimisessa on oltava vielä tarkempi ja mikäli mahdollista luoda aina mahdollisimman turvallinen tila toteutukseen.

Ajatellen innostajan rooliani ja haluani toimia ryhmässä sellaisena, huomasin jo aika alkuvaiheessa, että minun oli alleviivattava sitä kuinka vähän tekijöitä Active artissa vielä toistaiseksi on. Ryhmän oli ymmärrettävä oma osansa ja voimaantumisen kautta unohdettava minut ohjaajana. Kipsinaamioiden levittäminen lattialle kertoi sitä totuutta, joka ryhmän koosta voidaan todeta. Vaikka paikalla ei tietenkään ollut kaikki yhteisöön kuuluvat, niin heidätkin mukaan lukien ihmisiä ei ole montakaan. Tämä fakta ei ollutkaan kaikille niin itsestään selvyys. Ryhmässä eli edelleen ajatus siitä, että Active artia tehdään muuallakin Suomessa.

”Eräs ryhmäläinen halusi tarkennusta minulta kipsinaamioiden nähdessään, että eikö Active artia tosiaan ole missään muualla Suomessa. Tähän perään ryhmäläisistä joku heitti kommentoikin, että onki aika meidän ryhmänä tehdä jotain. Itse joku ryhmäläisistä tokaisi, että on meistä kiinni miten tämä jatkuu.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009).

Kuullessani tämän kommentin tajusin myös oman innostajan tavoitteeni uudella tavalla. Minun oli lähdettävä pienestä liikkeelle, kuten siitä, että yksilöt tosiaan ymmärtävät olevansa pieni joukko menetelmän pioneereja.

Tavoite ryhmän omien mahdollisuuksien löytämisestä ja niihin uskomisesta ei tavoittanut huippuaan päivien aikana. Hain päivien aikana ilmapiiriä, joka olisi luonut uskoa työntekijöiden omiin mahdollisuuksiin menetelmän tekemisessä. Sain kuitenkin kuulla palautetta omasta epävarmuudesta.

”Eräs ryhmäläinen alkoi puhumaan siitä, kuinka haluaisi jatkaa Active artia työssään, mutta toivoo, että kuten koulutusjaksollakin joku opiskelija tulisi ottamaan siitä päävastuun. Hän voisi toimia vähän kuin avustajana. Työntekijä ei ollut varma osaako hän itse yksin ohjata ryhmiä.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Tämän puheenvuoron jälkeen sain positiivisen kokemuksen siitä ryhmän omasta avusta, joka tapahtui tämän ryhmäläisen kannustamisessa. Olin ohjaajan roolista käsin kommentoimassa

tätä puheenvuoroa, ajatuksissani kannustaa häntä jatkamiseen ja kysymään mahdollisia ratkaisuja tähän epävarmuuteen. Ryhmä kuitenkin itse otti tässä kohtaa kiinni ryhmäläisen sanoista ja vastasi hänelle kannustaen jaksamaan ja uskomaan itseensä.

”Ryhmä kannusti kyseistä yksilöä tekemiseen ja kertoivat, että olivat itsekin kokeneet paikoin epävarmuuden tunteita. He kuitenkin painottivat sitä, että mikäli ryhmäläinen ei aktivoitu työssään Active artin suhteen, ei sitä ole työpaikalla mahdollista kenenkään muunkaan aktivoida.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Tavoitteenani oli innostaa ryhmäläisiä omatoimisuuteen ja omien voimavarojen tunnistamiseen. Innostamisen tavoite vaatii mielestäni minulta ohjaajana myös omaa aitoa innostumista aiheeseen. Tässä tapauksessa kuvalliseen ilmaisuun. Tarkoitukseni oli saada heidät aktiiviseksi omassa tekemisessä ja Active artin käyttämisessä työpaikoillaan. Työpajapäivien aikana saadun suullisen palautteen mukaan yhteisön jäsenet lähtivät pajoista innostuneena ja uusia ideoita mukanaan.

”Toisen ryhmän palautteessa näkyi selvästi enemmän innostuminen taas kuvataiteeseen ja sen tekemiseen. Itse tekeminen innostaa tekemään harjoituksia myös muiden kanssa. Innostuksesta puhuttiin myös suhteessa ryhmään. Yhdessä tekeminen ja itse tekeminen auttaa innostumaan ja innostamaan muita.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009)

Tavoitteeni sosiokulttuurisena innostajana ja yhteisöllistäjänä olivat korkealla. Tiedostin koko ajan, että tapaamamme kaksi kertaa ovat ajallisesti lyhyitä. Siksi tavoitteeni olikin luoda edellytykset yhteisöllisyydelle ja yhteisön syntymiselle sen sijaan, että olisin tavoitellut valmiin yhteisön muodostumista. Halusin kuitenkin toimia sinä innostavana tahona, joka saisi liikkeelle niin innostusta yksilössä suhteessa omaan työhön kuin muihin ihmisiin. Halusin, että yksilö ymmärtää kuinka merkityksellinen hän on ryhmän jatkumisen kannalta ja kuinka yksilöiden oman aktiivisuuden kautta ryhmästä voi tulla itsenäinen ja oma-apuinen. Työpajojen aikana kuulin monia asioita, jotka mielestäni kertovat minulle siitä yhteisön alullepanon onnistumisesta, kuin myös innostumisesta omassa työssä.

”Työpajan loppupalautteessa sain kuulla monelta kommentteja siitä miten on oleellista että ryhmä on ollut yhdessä nyt paikalla ja tajunnut miten paljon aktiivisuus on itsestä kiinni. Olin tyytyväinen kun huomasin, että ryhmäläiset keskenään keskustelivat tästä minä heidän mukanaan ryhmäläisen roolista käsin, enkä niinkään keskustelun eteenpäin viejänä.” (Oppimispäiväkirja 29.1.2009).

Keskusteluissa kuitenkin oli aistittavissa, että pelkästään tällainen kahden päivän pajajakso, ei tule olemaan ratkaisu aktiivisuuden ylläpitämisessä. He kaipasivat yhteisiä tapaamisia lisää ja kokivat, että ne olisivat elinehto Active artin ylläpitämiselle. Itse Active art -yhteisön jäsenenä pystyin ymmärtämään heidän tarvettaan. Tavoitteenani oli ilmaista, että näiden työpa-

jojen ja mahdollisen seuraavan Active art -tapaamisen välillä on mahdollisuus vuorovaikuttaa juuri verkkosivujen kautta. Halusin innostaa heitä oma-aloitteeseen vuoropuheluun internetin kautta aina niinä aikoina, kun tapaamisia ei ole. Ohjaajana ja innostajana koen, että minulla on vastuu toiveiden eteenpäin viemisessä muille projektissa oleville tahoille ja päättäjille. Näitä toiveita puran auki Pohdinta -osiossa kappaleessa 8.

6.2 Yhteenveto tavoitteiden saavuttamisesta

Päätavoitteekseni olin määritellyt halun **Toimia lähtöaskeleena yhteisön luomisessa ja sitä kautta aktivoida Active art -menetelmän käyttöä yksiköissä**. Tavoitteen taustalla oli hyvinvoinnilliset kysymykset, niin vanhusasiakkaisiin, kuin itse työntekijäänkin. Oman työni tarkoitus oli siis aktivoida kuvallista ilmaisua työpaikalla ja sitä kautta työntekijöiden hyvinvointia. Tämä tavoite tausta-ajatuksena kulkee läpi koko työni ja sen pohjalta olenkin määritellyt muut tavoitteet, jotka olen työhöni muodostanut.

Minun on vaikea vielä tässä vaiheessa todeta sainko ryhmään aikaiseksi pysyvää yhteisöllisyyttä verkkosivujen avulla, sillä sen tutkiminen vaatisi pitkäkestoisemman aikajakson. Siksi olenkin määritellyt tavoitteekseni laittaa alulle yhteisön syntyprosessin ja sitä kautta aktivoida ihmisiä työtavan toteuttamiseen. Tutkiessani tätä, saatoin työntekijöiden antamien palautteiden ja oman havainnointini perusteella tehdä johtopäätöksiä siitä miten olin työssäni onnistunut. Koen, että työpajojen jälkeen ryhmäläiset lähtivät hyvällä yhteishengellä omiin työyksiköihinsä. Päivien aikana kuulin kommentteja siitä miten Active art -yhteisö on heille merkityksellinen ja miten he kokevat, että ympärillä olevista ryhmäläisistä voi saada tukea. Myös se miten ryhmä tutustumisen jälkeen toimi keskenään antoi minulle varmuutta siitä miten omavarainen yhteisö oli alkanut syntymään. Ryhmä teki yhdessä päätöksiä kysymyksiini ja yhteisesti kehittivät variaatioita harjoituksista, jotta ne oli mahdollista siirtää omaan työympäristöön ja vanhustyöhön. Tämänkaltaisen innostumisen ja omavaraisen ideoinnin kautta koin, että ryhmä oli saanut käsityksen siitä miten he ovat yhteisö, josta itsestä käsin on mahdollista toteuttaa ja ylläpitää työtapaa. Jo ensimmäisen työpajan suullisessa loppupalautteessa sain kuulla, että ryhmässä olevista muutamalle oli herännyt uusi into tekemiseen. Tehtyjen havaintojen perusteella on oletettavaa, että ainakin osa työntekijöistä aktivoitui toteuttamaan Active art -kokoontumisia yksiköissään.

Tavoitteenani oli **luoda Active art -verkkosivut keräten niiden sisältö yhteisöstä käsin**. Työpajapäivien aikana sain kyselyjeni kautta selkeää tietoa siitä millaisiksi verkkosivut tulisi muodostaa. Sain kerättyä myös muusta yhteisön tuottamasta materiaalista sisältöä sivuille. Aikaisemmin Pilotti -jaksoilla kirjoitetuista raporteista sain tietoa harjoitteista, joita ryhmissä oltiin tehty, jotka taas pystyin siirtämään verkkosivuille. Itse työmenetelmän esittelyyn sain luvan käyttää hyödykseni Lehtori Pusan artikkelia. Yhteisöstä käsin sain myös mielikuvan siitä

mitä linkkejä sivuilla haluttaisiin olevan eli minkälaisista muista aihealueista saattaisi olla hyötyä Active art -toiminnassa. Saavutin tavoitteeni verkkosivujen luonnissa ja valmiita sivut ovat olemassa. Se miten sivuja tullaan jatkossa käyttämään jää nähtäväksi.

Vaikka sivujen luomisessa varsinainen tavoitteeni ei ollut tutkia niiden yhteisöllistävää ja aktivoivaa tarkoitusta, olen kuitenkin toivonut näitä saavuttavani. Edellytykset verkkosivujen muodostumisesta Active art -työvälineeksi ovat hyvät. Yhteisöltä saatu palaute kertoo siitä miten moni heistä koki sivut merkityksellisiksi ja uskoivat niistä muodostuvan työkalun omaan työhön.

Tavoitteenani oli **edistää työhyvinvointia työpajapäivien avulla**. Vaikka työssä jaksamisen tavoite on merkittävä opinnäytetyössäni, työpajapäivien merkitys työntekijöiden hyvinvoinnille yllätti minut. Huomasin työpajapäivien aikana kuinka työntekijät toivat esille päivien merkitystä omalle hyvinvoinnille ja jaksamiselle. Työpajapäivät koettiin niin onnistuneiksi, että niitä toivottiin tulevaisuudessa lisää. Työntekijät kokivat, että niiden kautta olisi mahdollista saada uusia ideoita ja ylipäätensä säännöllinen yhteen kokoontuminen tulisi auttamaan omassa työssä. Yhteisöstä ja sen kanssa toimimisesta koettiin saavan voimaa.

Ohjaajat toivat myös esille kuinka ohjattavana oleminen on virkistävää ja tarpeellista. Työntekijät itse toimivat ryhmien ja yksilöiden ohjaajina ja ovat näin ollen itse aina vastuullisessa osassa asiakassuhteessa. Työpajapäivät tarjosivat heille mahdollisuuden olla ohjattavana, oppia uutta ja luovuttaa vastuu minulle ohjaajana. Ohjaaja voi itse olla varmempi työstään ja tavoistaan ohjata kuvallista ilmaisua, kun hän itse voi kokea ensin miltä harjoitukset tuntuvat. Omassa työssä voimaantuminen ja kehittyminen edesauttaa työssä viihtymistä ja sitä kautta työhyvinvointia. Työhyvinvoinnillinen tavoitteeni toteutui myös kuvallisen ilmaisun prosessin myötä. Kuvan kautta pystyin tarjoamaan uudenlaisia kanavia käsitellä omaa työtä ja itseä sekä tekoprosessin kautta mahdollistin keskittymisen itseän.

Pyrkimykseni oli **saada lisää kokemusta toiminnallisten ryhmien toiminnan suunnittelusta, ohjaamisesta ja arvioinnista**. Omat ammatilliset tavoitteeni liittyivät omaan ohjaamiseen, toiminnan suunnitteluun, päätösten tekoon ja sitä kautta myös itsearviointiini. Halusin kehittyä omassa ohjaajuudessa ja saada kokemusta toiminnallisten ryhmien ohjaamisesta. Työpajapäiviä varten tehdyt strukturoidut kysymykset auttoivat minua tutkimaan näitä tavoitteita.

Ohjaajana sain työpajapäivien aikana uutta kokemusta siitä miltä tuntuu olla kaksoisroolissa. Tavoitteenani oli kerätä kokemusta ohjaamisesta ja sitä kautta kehittää ammatillista identiteettiäni. Koen saavuttaneeni päämääriäni opinnäytetyöprosessini aikana. Työpajapäivien aikana sain uudenlaista näkemystä siihen miltä tuntuu olla kaksoisroolissa ohjaajana ja ryhmäläisenä. Sain kosketuksen siihen millä tavoin oman roolinsa tiedostaminen liian jäsenetysti

voi vaikuttaa koko omaan ammatti-identiteettiin ja ohjaamistapaan. Lisäksi kokeilin tuttujen harjoitusten varioimista ja niiden tuomista käytäntöön.

Koko opinnäytetyöni on ollut pitkä prosessi, joka on vaatinut tarkkaa suunnittelua. Sen ympärillä on ollut eri yhteistyötahoja, joiden kaikkien kanssa minun on tullut edetä suunnitelmallisesti ja täsmällisesti. Olen saanut uudenlaista näkökulmaa siihen, miten toimia eri tahojen kanssa yhtä aikaa ja miten pitää yllä useita eri keskenkäisiä kokonaisuuksia. Suunnitteluvaihe antoi minulle myös oppia siitä miten kuljettaa ryhmää mukana koko prosessin ajan ja pitää heidät tietoisena sen kulusta.

Opinnäytetyössäni olen joutunut arviomaan itseäni monesta eri näkökulmasta. Koko prosessin ajan tavoitteeni on ollut pitää oppimispäiväkirjaa, jossa arvioin tilanteita, itseäni ja ryhmäläisiäni niissä. Olen saanut kasvattanut osaamistani kirjallisen päiväkirjan pidosta ja siitä miten siinä olevia sisältöjä on mahdollista muuttaa faktoiksi, joihin perustaa tekemistä. Oppimispäiväkirjasta olen voinut lukea omaa prosessiani ja arvioida päätöksiäni jälkepäin. Itsearviointini kautta olen saanut varmuutta omaan ohjaamiseen ja kaikkeen mikä siihen liittyy.

Koko opinnäytetyöprosessini ajan halusin **Toteuttaa innostajana käytännön tasolla sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikkaa**. Koska pedagogiikka on minulle tärkeä pohja omassa ohjaamisessani, oli itsestään selvää lähestyä työtäni sen valossa. Sain kokemusta siitä miten tämänkaltaisessa moniosaisessa prosessissa on mahdollista pitää yhteisö mukana koko sen keston ajan alusta loppuun. Koen, että sosiokulttuurinen innostaminen on jollain tavoin minussa jo sisäänrakennettuna, sillä ymmärsin jo aivan prosessin alussa että tavoitteiden saavuttamista parhaiten palvelevaa on asiakaslähtöisyys. Halusin lähestyä kokonaisuutta ja koko sen aloittamista siitä näkökulmasta joka itse yhteisöllä oli. Sain opinnäytetyöni aikana käytännön oppia siitä miltä tuntuu lähteä toimimaan asiakaslähtöisesti ja antaa yhteisön itse tuottaa ideoita sekä sisältöjä.

Prosessissa mukana olo synnytti oma-apuisuutta, jota koin ryhmäläisten saavuttaneen työpäjäpäivien aikana. Ryhmä on vasta hyvin alussa, mutta lähtökohdat itsenäisesti toimivalle ryhmälle on olemassa. Innostajana koin, että prosessini aikana, lähinnä työpajoissa, sain ryhmän ymmärtämään kuinka kaikki Active artin tekijät ovat tässä pienessä yhteisössä. Sen kautta tavoitteenani oli myös vastuullistaa heitä siihen miten työtavan ylläpito on kiinni juuri tämän ryhmän aktiivisuudesta. Työpäjäpäivien edetessä ryhmä tuntui yhä valmiimmalta ottamaan vastuuta omista päätöksistä ja pyrkivät tekemään niitä itse, ilman minua. Ryhmä tuntui myös ymmärtävän kuinka tulevat verkkosivut voivat vastata heidän yhteisöllisyyden tarpeeseen. Moni kertoi tulevansa verkkosivujen kautta hakemaan yhteyttä muihin ryhmäläisiin.

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS

Opinnäytetyötäni tehdessä kohtasin eettisiä ongelmia. Suurin niistä on varmasti ollut se miten käsittelin saatuja palautteita ja niissä olevia toiveita. Halusin, että ryhmäläisillä on mahdollisuus esittää mielipiteensä sivujen suhteen ja sitä kautta pyrkiä toteuttamaan näitä toiveita. Koska ryhmässä on kuitenkin monia erilaisia mielipiteitä ja niiden kaikkien toteuttaminen on mahdotonta, jouduin tekemään valintoja. Valintojen tekeminen tarkoittaa sitä, että jonkun toive jää toteutumatta. Pyrin löytämään ratkaisun tämän kaltaisiin valintoihin aina sillä perusteella, mitä suurin osa ryhmästä halusi. Eettisesti ajateltuna näin sen ainoaksi mahdollisuudeksi, jotta valinnat pysyisivät tasavertaisena ja reiluna.

Itse koin eettisyyden tulevan esille myös valmiiden verkkosivujen työstö- ja suunnitteluvaiheessa. Jo lähtökohtaisesti kysymykseni, joita esitin ryhmäläisille siitä mitä he haluaisivat sivuille tulevan, olivat johdattelevia. Olihan niissä lähtökohtana oli oma ajatukseni. Toki heillä oli mahdollisuus lisätä rakenteellisia ehdotuksia, mutta siitä huolimatta kävin läpi eettistä kysymystä siitä, että vaikutinko liikaa heidän päätökseensä tai annoinko liian valmiin lähtökohdan, jotta heidän oma ääni ei päässyt kuulumaan tarpeeksi hyvin. Näitä kysymyksiä pohdin myös lopullisten sivujen työstövaiheessa, jolloin kävin läpi palautteita. Olin jo luonut voimakkaasti itselleni näkemyksen siitä millaiseksi sivut muodostuvat ja mietin miten pystyisin luopumaan omista suunnitelmistani mikäli palaute sitä vaatisi. Palaute oli kuitenkin pääsääntöisesti positiivista, enkä joutunut tämänkaltaiseen tilanteeseen. Huomasin kuitenkin tekoprosessissa, että josko niin olisi käynyt, olisin joutunut eettisten kysymysten äärelle siitä kenen mieli ja halu toteutuu. Itse koen, että ollessani itse osa ryhmää on minulla ulkopuolista enemmän valtuuksia vaikuttaa mielipiteeseen. Ne eivät kuitenkaan saa olla liian hallitsevia. Ryhmä itse tietää mikä sille on parasta.

Pyytäessäni mukaan oman ystäväni graafikko Jenni Valon kävin läpi myös niitä eettisyyteen liittyviä asioita, joita asian ympärillä esiintyi. Itse olin alussa hieman epävarma siitä haluanko sekoittaa työtehtäviäni omiin henkilökohtaisiin suhteisiini. Tiesin kuitenkin Valon olevan hyvä työssään ja hänen visuaalinen silmänsä suunnilleen niillä sanoilla linjoilla kuin omanikin. Tästä syystä kuitenkin pohdin omia lähtökohtiani sivujen synnyn suhteen. Pyrinkö tietoisesti hakemaan yhteistyökumppania, jonka tiesin toteuttavan minun toiveitani vastaavia nettisivuja? Näin ollen pelkäsin, että yhteistyömme saattaisi olla liian omia henkilökohtaisia halujani palvelevaa. Ymmärsin kuitenkin jossain prosessin vaiheessa, että jonkun näkökulmasta, halusta ja visioista on lähdettävä liikkeelle. Onhan prosessi myös minun taidonnäytteeni.

Työpajoissa pohdittiin paljon työntekijöiden työhön liittyviä asioita, joihin suoranaisesti liittyvät asiakkaat. Näin ollen kävimme siis välillisesti läpi myös vanhusasiakkaisiin liittyviä on-

gelmia, jonka huomioiminen on merkittävää. Eettisyyttä painottaen on huomioitava keskusteluja käydessä asiakkaan pysyminen nimettömänä siten ettei kukaan voi häntä puheen perusteella tunnistaa. Sama salassa pysymisen idea kulkee läpi oman opinnäytetyöni siten ettei myöskään työntekijöitä voi kommenteista tunnistaa tai heitä ei voi yhdistää mihinkään tiettyyn yksikköön. Työpajoissa käydyissä keskusteluissa oli läsnä myös työnantajaan liittyviä kysymyksiä, ajatuksia ja kannanottoja. Työnantajan ja työntekijän suhteessa saattoi toisilla ryhmäläisillä olla epäkohtia, joista haluttiin keskustella. Näitä keskusteluja oli suojattava tunnistamattomuuden suojalla. Työntekijän on itse oltava ratkaisijana siinä otetaanko asiat puheeksi työyhteisössä.

Omaa opinnäytetyötäni tehdessä koin usein epävarmuutta suhteessa arviointikeinoihin, joita olin työlleni määritellyt. Kävin pitkään keskustelua oman ohjaajani kanssa siitä riittääkö minulle oman oppimispäiväkirjan pito, havainnointi ja kyselyt. Vasta toimintatutkimuksellisen työotteen löytyminen tutkimusmenetelmäksi avasi minulle niitä mahdollisuuksia, joita voisin näillä arviointikeinoilla saavuttaa. Koin, että toimintatutkimuksellisuuden kautta pystyin perustelemaan tehtyjä valintoja itselleni. Vasta arviointikeinojen löytymisen jälkeen saatoin lähteä tutkimaan työtäni kaikella sillä kapasiteetilla joka minulla aiheeseen oli. Läpi työni kävin läpi mielessäni prosessia sekä sitä onko laatimani arviointikeinot tarpeeksi hyvät ja kuinka luotettavia tuloksia voin niillä saavuttaa. Omaan havainnointiin ja oppimispäiväkirjaan tukeutuvissa menetelmissä on aina tutkijan oma tulkinnanvara läsnä, vaikka niiden suhteen olisi pyrkinyt olemaan kuinka tarkka. Omien johtopäätöksien tekeminen eri tilanteissa saattaa toisinaan olla aivan eri, kuinka alkuperäinen tarkoitus ja tilanne. Keskustelua arviointimenetelmistä on käyty paljon läpi koko Active art -projektin ajan. On kyseenalaista millä arvioida toimintaa niin, että siitä on mahdollista nähdä tuloksia selkeästi ja puhtaasti ilman vääriä tuloksia. On vaikeaa esimerkiksi määrittellä ilon tunnetta, jonka ryhmästä saa Active artia tehdessä.

Pyrin opinnäytetyössäni käyttämään lähteitä, jotka olivat uusia. Läpi työn minulla oli helppoa löytää kirjallisuutta aiheista ja siksi sain mahdollisuuden hieman valita aineistoa ja sen sisältöä. Lähteissä en ole käyttänyt yli 15 vuotta vanhaa aineistoa. Koen, että aihepiirit, joita työssäni käsittelen ovat kovin ajankohtaisia ja siksi niihin liittyvää materiaalia on olemassa. Active artista itsestään ei ole vielä olemassa suomenkielistä painettua aineistoa ja siksi aineisto sen ympärillä on kovin vähäistä. Omassa työssäni en kuitenkaan ole kirjallisessa raportissani käsitellyt Active artia teoreettisesti ja siksi en joutunut tilanteeseen, jossa olisin aineistoa tarvinnut. Pitkin työtäni pyrin käyttämään lähteitä eettisesti ja oikeudenmukaisesti kunnioittaen varsinaisen tekstin kirjoittaja.

Ohjaajana pyrin toimimaan eettisesti ja asiakasta kunnioittaen. Kaksoisroolini takia jouduin entistä tarkemmin kiinnittämään huomiota siihen, miten otan ryhmäläiset vastaan tasa-arvoisesti. Minulla on toisiin ryhmäläisiin läheisempi suhde ja Pilotti I ohjaajat ovat minulle

entuudestaan tuttuja. Pyrin työpajapäivien aikana kohtelemaan kaikkia ryhmäläisiä tasapuolisesti. Eettisyyttä ajatellen jouduin tekemään töitä sen eteen, etten ohjaajana vaikuttanut ryhmäläisten mielipiteisiin verkkosivun kyselyn ja niihin kohdistuvien valintojen kanssa. Koska olin myös osa ryhmää halusin kiinnittää huomiota erityisesti yhteisiin keskusteluhetkiin, jotta niissä en toisi omaa mielipidettäni voimakkaasti julki, vaikka minulla esimerkiksi oli oma mielipiteeni verkkosivujen sisällöstä. Pyrin luomaan niin työpajapäivien aikana kuin verkkosivujenkin kautta turvallista ja luotettavaa ilmapiiriä, johon vaikeiden ja myös eettisten ongelmien kanssa olisi mahdollista tulla.

8 POHDINTA

Työpajapäivät olivat selvästi tarpeellisia Active art -ohjaajille. He toivat keskusteluissa monesti esille, että menetelmän kanssa yksin työskentely on liian raskasta ja se vaatii yhteisöä tuekseen. Nyt menetelmän osaajat olivat jatkaneet työskentelyä yksiköissään erilaisella menestyksellä. Joillekin se oli muodostunut arkipäiväiseksi tekemiseksi, kun taas jotkut eivät olleet sitä jatkaneet koulutusjakson jälkeen ollenkaan. Syitä Active artin katoamiseen yksiköissä oli selkeästi joko ajan puute tai toisen auttavan ohjaajan tarve. Monet osallistujista kertoivat, että vaikka he olivatkin jatkaneet menetelmän kanssa työskentelyä, heillä oli alkanut loppumaan omat harjoituserät ja näin ollen he tarvitsivat oman motivoinninkin vuoksi jo lisää uusia ideoita. Luulen, että he olettivat saavansa niitä työpajoista vielä enemmän mitä heille pystyin tarjoamaan. Tähän tarpeeseen tosin pyrin vastaamaan tulevien verkkosivujen avulla.

Yhteisiä tapaamisia toivotaan. Niiltä toivotaan harjoituseröiden lisäksi tukea oman aktiivisuuden ylläpitoon. Toisin sanoen, jotta työntekijät jaksavat kuvallisen ilmaisun ohjaamista työpaikalla, heidän on itse saatava olla itse paikoin ohjattavana. Heille on tarjottava mahdollisuus kokeilla itse harjoituksia ennen kuin tekevät niitä omille asiakkailleen. Tapaamisilla on siis työntekijän kannalta niin ammatillisen kasvun merkitys, kuin myös työhyvinvoinnillinen näkökulma. Työssä jaksaminen vaatii sitä, että työntekijäkin kiitetään tekemästään työstä. Kuvallisen työskentelyn kautta työntekijöille voidaan taata oman tekemisen tuottama ilo ja sitä kautta innostuminen omaan työhön. Työntekijät toivoivatkin, että kokoontumisia voisi olla noin kaksi kertaa vuodessa. Muun ajan he toivovat saavansa käyttää tulevia verkkosivuja ja niiden kautta kehittyä ja kehittää.

Työntekijöiden mukaan Active art vaatii myös työpaikan vastaantuloa esimerkiksi työajoissa. Sessioiden suunniteluun halutaan käyttää aikaa, jotta niiden kokonaisuudet saadaan toimiviksi. Työnantajan tulisi antaa aikaa tällaiselle suunnittelutyölle kuin myös itse Active art -

sessioiden pitämiselle. Osallistujista osa koki, että omalla työpaikalla Active artia pidetään puuhasteluna, jolla ei ole merkitystä perusarkipäivästä selviytymisessä. Näin ollen Active artin koulutusjakson aikana olisikin tärkeitä sisällyttää esimiesten läsnäolo voimakkaammin toimintaan. Esimiesten asenteista lähtöisin on mahdollista vaikuttaa koko työpaikan ilmapiiriin. Näin olen myös koko työyhteisön tulisi tietää mahdollisimman paljon Active artista. Kenties ratkaisuksi tällaiseen voisi olla yhteinen tiedotushetki esimiehille ja muille työyhteisön jäsenille. Tällöin tekemisestä saisivat kaikki työpaikalla olevat tiedon ja se vähentäisi Active artin ympärillä olevia ennakkoluuloja.

Active art vaatii kuitenkin työntekijältä panostamista ja aikaa. Työntekijät kokevat, että tekeminen olisi mieluisampaa, jos siihen käytettävä suunnittelu-aika olisi myös laskettu työajaksi. Nyt suurin osa ryhmäläisistä tekee sen omalla ajallaan tai muun työn ohessa. Materiaalien hankinnat, suunnittelu, tulevien verkkosivujen käyttö ja muun ryhmän kanssa vuorovaikuttaminen esimerkiksi yhteisten tapaamisten muodossa tulisi muodostua osaksi Active artia sen sijaan, että ainoastaan vanhusryhmien kokoontuminen ja varsinainen Active art -sessio olisi se mistä kokonaisuus syntyy. Työntekijät vaativat aikaa suunnittelulle, jotta työtapo voisi pysyä liikkeessä ja kehittyä. Aikaa omalle kehittymiselle ja kehittämiselle on laskettava mukaan varsinaisen Active art -ryhmän kokoontumisen lisäksi. Myös materiaalihankinnoissa moni toivoo työpaikan tulevan vastaan, siten että budjettiin laskettaisiin selkeä summa hankintoihin joita Active artissa tarvitaan. Materiaalit ovat tärkeä osa tekemistä ja siksi olennainen osa kokonaisuutta.

Jotta ylipäättänsä Active art -kokonaisuus saadaan raameihinsa ja tekemiselle selkeitä päämääriä, olisi tärkeää, että olisi olemassa yksi tekijä tai kenties kaksikin, jotka vastaisivat yhdessä Active artista. He suunnittelisivat koulutuspäiviä, kävisivät yksiköissä työntekijöiden apuna, ylläpitäisivät nettisivuja ja huolehtisivat uusista koulutuksista. Active art -menetelmän ympärillä toimii paljon tekijöitä, mutta kenelläkään ei ole selkeää yhteiskuvaa siitä mitä projektissa itse kentällä tapahtuu. Koen että uusien Active art -ohjaajien koulutus on turhaa, jos vanhoista ei ensin pidetä huolta. Toiminnan tulee olla pitkäkestoista ja kauaskantoista, jotta se voi jäädä todella elämään Vantaan kaupungin vanhustyön arkeen. Siksi onkin hienoa kuulla, että asian puitteissa ollaan tekemässä ratkaisuja ja kehitystarpeet ollaan huomioitu. Jostain on lähdettävä ja Active art onkin saanut hienon alun. Nyt alun versoista on kannettava huolta, niitä on kasteltava. Koen, että Active art on tällä hetkellä murroskohdassaan. Sen ympärillä on tekijöitä ja sen työtavasta yritetään luoda vielä selkeämmin rajattu ja spesifi kokonaisuus. Yhteisössä on jäseniä, jotka ovat innokkaita ja osallistuvia. Heille pitää mahdollistaa arena jossa tavata ja vaihtaa ideoita, voimaantua ja tulla tuen piiriin. Active art tarvitsee ohjaajaa, joka vie asioita eteenpäin, pitää yhteisöä aktiivisena vielä hetken ja vasta sitten voidaan katsoa miten se lähtee itse toimimaan. Kyse on siis ajan antamisesta, resurssien mahdollistamisesta ja uskosta hitaaseen, mutta varmaan kehitykseen.

Koulutusjaksolla olisi tärkeätä saada kosketuspintaa myös muihin asiakasryhmiin. Nyt järjestettyihin työpajapäiviin oli opiskelijoiden osalta osanotto hyvin pientä. Toki on otettava huomioon, että osalla heistä oli päällekkäin muita kursseja, mutta osin väittäisin osallistumattomuuden johtuvan siitä, että koulutuksen aikana Active art kiinnitetään niin voimakkaasti vanhustyöhön. Kaiken lisäksi se kiinnitetään voimakkaasti itse yksikköön. Toiset työntekijöistä epäröivät mahdollisuuttaan osallistua työpajoihin, sillä he olivat vaihtaneet koulutusjakson jälkeen työpaikkaa. Olin itsekin alussa hieman epätietoinen siitä oliko minulla mahdollisuutta kutsua näitä työpaikkansa vaihtaneita mukaan työpajapäiväiin. Onneksi pääsimme yksimielisyyteen siitä, että kunhan Active art pysyy aktiivisena, on sama missä yksikössä sitä tapahtuu. Oleellista kuitenkin on, että ohjaaja pitää yhteyden yhteisöön ja kertoo omista kuulumisistaan työssään.

Vaikka koulutusjakson aikana käydään läpi paljon sitä miten Active artissa ei niin työntekijältä kuin vanhusasiakkaaltakaan vaadita kuvataiteellisia taitoja, niin silti työpajojen aikana sain edelleen huomata kuinka toiset ohjaajat toivovat saavansa apua yksikköönsä, jotta heidän ei tarvitsisi olla pääohjaajana. Yhteisössä on siis vieläkin elossa ajatus siitä, että koulutusjakson aikana mukana oleva opiskelija vastaa kuvallisesta ohjauksesta ja varsinainen työntekijä toimii apuohjaajana. Aidon yhteisöllisyyden ja ryhmän synty vaatii sitä, että ryhmäläinen tuntee olevansa osa ryhmää ja sen keskiössä. Ei niin, että hän on laidalla ja muut tekevät sen tärkeimmän työn. Niin kauan kun tällainen ajatus kytee yhteisössä on aidon dialogisuuden ja yhteistyön löytyminen mahdotonta. Onkin siis tarpeen, että koulutuksen aikana painotettaisiin vielä enemmän sitä, miten työskentelyn tulee olla yhteistä ja parin toimia niin, että molemmat kokevat olevansa tasavertaisia ohjaajia.

Sitä kuinka laajoja yleistettävyyksiä opinnäytetyöni tutkimuksen pohjalta sitten on tehtävissä, on vaikeaa määritellä. Koko työn tarkoituksena on kuitenkin ollut verkkosivujen luominen ja niiden kautta taas yhteisöllisyyden synnyttäminen. On vaikea vielä tässä kohden pohtia millaiseksi yhteisöllisyys muodostu verkkosivujen kautta, sillä en tutki sitä enää opinnäytetyössäni. Tästä johtuen tarvetta jatkotutkimukselle on. Mikäli verkkosivut eivät vastaa yhteisön tarpeeseen, joka yhteisön jäsenillä on, on keksittävä muita keinoja. On lähdettävä tutkimaan yhteisöä ja sen tarpeita uudesta näkökulmasta. Itse valitsin verkkosivut yhteisöllisyyden luonnin välineeksi, koska itse ryhmäläisenä koin, että niistä voisi olla minulle apua tulevassa työssäni ja Active artin mahdollisuuksista siinä.

Ryhmässä on yksilöitä, joille internetin käyttäminen ei ole arkipäivää. Tämän päivän tietoyhteiskunta on kuitenkin sen kaltainen, että työikäiset ihmiset tulevat yhä enemmän tarvitsemaan internetiä työssään, alasta riippumatta. Näin ollen siis Active art -yhteisössä, jossa on myös yksilöitä, joille internetin käyttö ei ole niin tuttua, on mahdollista sitä opettaa. Koulutuspäivä, jossa yhteisesti käydään läpi keskustelufoorumien käyttöä ja itse sivuilla vierailua, on

ajankohtainen kun sivut avataan. Kun toimintapäivien aikana keskustelimme pienen ryhmän kanssa tällaisen päivän järjestämisestä tai sen liittämistä seuraavaan yhteiseen tapaamiseen, sai idea paljon kannatusta. Toiset jopa kokivat sen erittäin tarpeelliseksi. Tätä toivoi myös yksi ryhmäläinen erikseen omassa kyselyvastauksessaan.

Vanhustyössä on tapahtunut yhteiskunnan rakenteiden muuttumisen myötä myös muutoksia, joita pohdin jo aikaisemmin opinnäytetyöni teoria-osiossa. Sain tarkemmin aiheesta tietoa haastatteluni perusteella, jonka tein Vantaan päivätoiminnan esimiehelle Päivi Keskiselle. Hän kertoo vastauksissaan, että päivätoiminta on muuttunut tavoitteellisempaa ja samalla tuloksellisempaa toimintaa kohden. Active art ei ehkä ole paras työtapo, josta voidaan saada selkeitä tuloksia tilastollisesti, mutta ryhmässä olevien ihmisten kokemusmaailma antaa kuvan siitä millaisia tuloksia he kokevat saaneensa aikaiseksi. On vaikeaa mitata sitä hyötyä, joka Active artilla on suoranaisesti ikääntyvien elämässä, koska tunnesidonaisuuteen ja omaan havainnointiin perustuvaa kokemusta on lähes mahdotonta laittaa millekään mittareille. Uskon kuitenkin, että panostaminen Active arttiin ja uskominen työntekijöiden sanaan siitä kehityksestä jonka he näkevät ryhmänsä jäsenissä, voi antaa vastauksia tavoitteellisempaan työtoimintaan jota Vantaalla pyritään muutoksien avulla luomaan.

Näen Active artin myös hyvänä ratkaisuna työntekijöiden omaan työhyvinvointiin. Niin ikään tavoitteenani on ollut aktivoittaa Active art -työtappaa, mutta samalla pitää huolta sen tekijöistä. Ryhmäläiset jo koulutusjakson aikana huomasivat kuinka työskentely taidelähtöisessä ryhmässä uudistaa omaa työtä sekä virkistää omia työtappoja ja tottumuksia. Myös vanhuksissa tapahtuvat ilon kokemukset ilahduttavat, virkistävät ja luovat uskoa omaan työhön. Lisäksi normaaleista rutiineista poikkeava vuorovaikutus asiakkaiden kanssa luo uudenlaisia näkökulmia vanhustyöhön ja omaan suhteeseen tiettyjen asiakkaiden kanssa. Koen, että Active art kokoontumisia voitaisiin jatkossa yhdistää enemmänkin työtoimintaan ja tehdä kokoontumisista tavoitteellisempia työhyvinvoinnillinen näkökulma vielä voimakkaammin painotettuna. Kuvallisen ilmaisun parissa saattaa herätä niin työntekijälle kuin asiakkaillekin uudenlaisia tunteita, joita esimerkiksi normaalissa työhönsä ei oteta huomioon tai niistä on vaikea puhua, koska on ainoa joka työskentelee Active artin parissa työyksikössään.

Opinnäytetyötäni aloittaessa pohdin paljon sitä miten vastata juuri työntekijöiden tarpeeseen. Halusin lähteä työstämään aihetta niin työelämästä käsin kuin vain oli mahdollista. Tästä syystä halusin mennä mukaan työpaikoille ja sieltä käsin nähdä niitä ympäristöjä, joissa Active artia mahdollisesti toteutetaan tai tullaan toteuttamaan. Olen myös halunnut pitää koko prosessin ajan mukana myös Vantaan päivätoiminnan esimiestä Päivi Keskistä, jotta hän tietää mitä työntekijöiden arjessa tapahtuu ja samalla antaa hänelle mahdollisuuden osallistua halutessaan yhteisön tapahtumiin. Keskisen haastattelun kautta pyrin ymmärtämään sitä kontekstia, josta suurin osa Active art -yhteisön ohjaajista tulee. Active art itsessään pyrkii vaikuttamaan kuntouttavasti vanhusten arkeen, mutta sen rinnalla kulkee koko ajan todellisuus,

jossa se vaikuttaa myös työntekijään. Itse koulutusjakson aikana huomasin, kuinka se vaikutti voimauttavasti minuun jopa opiskelijana, puhumattakaan työntekijästä. Kävimme jo koulutusjakson aikana keskustelua, joissa työntekijät yksiköistä kertoivat kuinka työskentely Active artin parissa on tuonut omaan työhön uusia ulottuvuuksia ja muutoksia suhteissa itse asiakkaisiin. Näen, että Active art antaa parhaimmillaan myös työntekijöille sen saman voimavaran kuin vanhusasiakkaillekin. Omien työpajapäivien avulla halusin tarjota heille kokemuksen, jonka he antavat asiakkailleen. Uskon, että mitä enemmän työntekijät itse saavat kokea toiminnallisten menetelmien ja erityisesti kuvallisen ilmaisun kokemuksia, sitä paremmin he pystyvät ymmärtämään asiakkaiden kokemusmaailmaan. Sen ymmärtämisen kautta he taas voivat kehittyä ja viedä eteenpäin Active art -työtapa ja Vantaan kaupungin vanhustyön palveluja.

Yhteiskunnallisesti Suomi on siinä tilanteessa, että vanhustyö on kohtaamassa suuria haasteita suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle ja siirtyessä vanhuspalvelujen piiriin. Pelkästään se, että vanhustyö on ajan kuluessa muuttunut pelkästä terveydenhuollollisesta hoivanpidosta kokonaisvaltaiseksi yksilön kuntouttamiseksi, aiheuttaa paljon vaatimuksia vanhuspalvelujen työntekijöille. Lisäksi määrällisesti asiakkaat tulevat lähivuosina kasvamaan ja palveluiden käyttäjät olemaan yhä vaativampia. Näen, että suurten ikäluokkien sukupolvi on ollut laajojen erilaisten palvelujen ja verkostojen piirissä. Tästä johtuen he osaavat varmasti vaatia myös vanhustyöltä aiempia sukupolvia enemmän. Työltä ja palveluilta tullaan luultavasti vaatimaan yksilöllisempää lähestymistapaa sekä erilaisia toiminnan muotoja. Koen, että näihin tarpeisiin Active art tulee olemaan yksi hyvin tärkeä vastaus. Jotta Active art vakiintuisi työtavaksi Vantaan vanhuspalveluihin ja sitä kautta muuallekin Suomeen, on yhteisöä pidettävä erilaisten kehittymistapojen ja -mahdollisuuksien kautta aktiivisena. Yhteisöä on tuotava yhteen ja luotava uudenlaisia tapoja vuorovaikutukseen. Tässä kohtaa omana ratkaisunani ovat olleet verkkosivut, joiden luominen oli yksi opinnäytetyöni tavoitteista.

Kun nykypäivänä etsitään informaatiota, ensisijaisena tiedonlähteenä toimii usein internet. Internetiä käytetään niin tiedonhaussa kuin sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. Yhä enemmän internet toimii myös kasvatuksellisenä ja koulutuksellisenä foorumina. Vanhustyön kentällä olevat toimijat joutuvat usein toimimaan kiireessä ja ratkaisuja erilaisissa ongelmissa on tehtävä hyvinkin nopeatempoisessa tahdissa. Luomillani verkkosivuilla olenkin pyrkinyt löytämään mahdollisuuden, jossa Active art -ohjaaja voi työntekijänä löytää kuntouttavalle toiminnalle hyvinkin nopeasti ideoita ja jopa valmiita malleja. Verkkosivuilla koen vastaavaani siihen tarpeeseen, jota vanhuspalveluiden kentällä on olemassa. Verkkosivujen kautta avautuu myös mahdollisuus muiden tutustua Active art -työtapaan ja sitä kautta menetelmä voi levitä laajoillekin alueille ja asiakasryhmille. Verkkosivujen rakenne on pyritty luomaan sen henkiseksi, että tietoa voi löytää nopeasti ja vaivattomasti. Opinnäytetyöni kautta Active art voi pysyä mukana nykypäivän tietoteknisessä maailmassa ja ihmisten tavoitettavissa.

Näen, että Active art -menetelmänä ei palvele ainoastaan vanhustyön asiakkaita. Työtavassa käytettävät menetelmät voivat palvella myös muita asiakasryhmiä. Koen, että kehitystyöhön on myös tässä suhteessa panostettava. Omien verkkosivujen kautta työtapa voi saavuttaa näkyvyyttä ja levitä myös muun kuin vanhustyön piiriin. Japanissa menetelmää on kokeiltu jo muidenkin kuin vanhusasiakkaiden kanssa. Suomessa tämän kaltainen kokeilu mahdollistuu paremmin mikäli työtapaa on mahdollista markkinoida luotettavana ja tosissaan otettavana menetelmänä. Verkkosivujen kautta myös muut yhteisöt voivat nähdä tuloksia ja saada käsitystä siitä mitä Active art oikeastaan on. Yhteiskunnallisesti Active art voi mielestäni vastata siihen toiminnallisten menetelmien tarpeeseen, jota sosiaalialan työssä on tarpeellista toteuttaa.

LÄHTEET

Freire, P. 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino

Heikkinen H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) 1999. Siinä tutkija missä tekijä. Juva: WSOY.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Joensuu, M. 2007. Nuorten internet-yhteisöt ja niiden merkitys nuorisotyön kannalta. Sarja D Opinnäytetyöt 5. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Järvinen, E-M., Lindh, M. & Alamäki, J. 2001. Yleissivistävästä teknologiakasvatuksesta. Teoksessa Kangassalo, M. (toim.) Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita Oyj.

Kinnunen, P., Penttilä, L., Rantala, J. Salonen, K. & Tervo, T. 2003. Innostuskirja. Nyt. Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäitä. Painotalo Suomenmaa.

Koskinen, S., Aalto, S., Hakonen, S. & Päivärinta, E. 1998. Vanhustyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Kurki, L. 2006. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus : kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kuusela, P. 2005. Realistinen toimintatutkimus? Toimintatutkimus, työorganisaatiot ja realismi. Edita Prima Oy.

Leppänen, A. 2002. Työyhteisön kehittämisen tavoitteet. Teoksessa Leppänen, A. & Lindström, K. Työyhteisön terveys ja hyvinvointi. Vammalan Kirjapaino Oy.

Lindström, K. & Kiviranta, J. 1995. Työryhmä ja tiimit. Työterveyslaitos tutkimusraportti. Helsinki: Hakapaino Oy.

Matikainen J. 2001. Vuorovaikutus verkossa. Verkkopohjaiset oppimisympäristöt vauorovaikutuksen näyttämönä. Helsinki: Yliopistopaino.

Nurmela, J. & Ylitalo, M. 2003. Tietoyhteiskunnan kehkeytyminen. Tilastokeskus. Helsinki: Yliopistopaino.

Pekkarinen, A. 2001. Tieto- ja viestintätekniiikka lasten ja aikuisten viestinnässä varhaiskasvatuksen alueella. Teoksessa Kangassalo, M. (toim.) Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita Oyj.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Semi, T. 2004. Ihmetekojä kaapista löytyvillä aineksilla. Ilmaisullinen kuntoutusmenetelmä dementiätyössä. Erikoispaino Oy.

Tuomi, I. 2005. Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Hautamäki A, Lehtonen, T., Sihvola, J., Tuomi, I., Vaaranen, H. & Veijola, S. (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Tampere: Tammer-paino Oy.

Von Brandenburg, C. 2003. Kuvataide työhyvinvoinnin ja työtoiminnan tukena. Työturvallisuuskeskus Raporttisaraja 2003:1. Helsinki: Yliopistopaino.

Von Brandenburg, C. 2007. Taide ja työhyvinvoinnin edistäminen -tehokkuusajattelua vai elämänlaadun parantamista. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) Taide keskellä elämää. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Painamattomat lähteet

Pusa, T. 2008. Clinical Art ja Active Art, kulttuurillisen viitekehyksen hahmottelua. Versio 12.6.2008

Oppimispäiväkirja 13.10.2008 -15.4.2009

Päivi Keskisen haastattelu 9.3.2009

LIITTEET

Liite 1 Työpaja päivien kysely.....	73
Liite 2 Kysely koskien verkkosivuja	74
Liite 3 Oppimispäiväkirjaani tukevat strukturoidut kysymykset toiminnallisten päivien havainnoinnin tueksi.....	76
Liite 4 Toiminnallisten päivien runko	77
Liite 5 Kirje yhteistyökumppaneille	78
Liite 6 Päivi Keskinen haastattelu.....	80
Liite 7 Tutkimuslupahakemus	82

1. Mitä seuraavista toivoisit, että sivuilla olisi? Laita numero järjestykseen.

_Ideapankki

_Aa:n historiaa

_Julkaisut, esim. opinnäytetyöt

_Ajankohtaisia uutisia

_Kuvia

_Linkkejä muihin samankaltaisiin sivuihin ja projekteihin

_Jotain muuta, mitä? -

2. Osa sivuista in mahdollista laittaa suljetuiksi, vain AA -ohjaajienkäyttöön. Haluaisitko, että näin on ja mitkä osiot voisivat niitä olla?

3. Mainitse internet-sivuja, jotka ovat miellyttäviä käyttää tai näyttävät mielestäsi hyviltä.

4. Mainitse tekijöitä, jotka helpottavat sinua käyttämään tulevia AA-sivuja? Mitä vaaditaan, että niistä tulisi osa oppi/työympäristöäsi?

5. Kuinka usein käytät internetiä? Mihin tarkoitukseen (esim. Tiedonhaku, sosiaaliset suhteet yms.)?

Moi kaikille!

Nettisivuja on nyt sitten rustattu työpajapäivien pohjalta ja tässä tämän hetkinen tulos. Toivoisin, että jokainen teistä voisi ottaa hetken aikaansa ja tutustua sivuihin ja niiden sisältöön sekä rakenteeseen. Olen listannut alle muutamia kysymyksiä, joihin vastaamalla autatte minua opinnäytetyöni eteenpäin viemisessä sekä siinä että sivuja voidaan vielä muokata siihen suuntaan mihin haluatte.

Sivuissa on nyt sen verran sisältöä, mitä alkuvaiheessa niihin tulee. Sivut täyttyvät sisällöstä sitä mukaa kun Active art etenee. Esimerkiksi aineistoa -osa on nyt melko tyhjä, sillä ensin on käytävä läpi millaiseksi Active art -koulutus jatkossa muotoutuu, enkä näin ollen ole saanut lupaa laittaa enempää informaatiota koulutuksesta yms. Sivut tulevat näyttämään ulkoisesti hieman erilaisilta eri näytöissä, mutta katsotaan nyt mitä palautetta teiltä saan ja muokataan niitä sen mukaan. Tällä hetkellä sivut loppuvat alareunasta siihen mihin teksti loppuu, mutta varsinaiset sivut jatkuvat ja niissä on enemmän tilaa alhaalla.

Foorumiin pääsette linkistä. Se vie teidät erillisille foorumi -sivuille ja luokaa oma tunnus. Klikatkaa kohtaa kirjaudu sisään ja siitä he jäseneksi. Tarvitaan siis oma sähköpostiosoite, joku keksimänne käyttäjänimi ja salasana. Kun olette sen tehneet, hyväksyn teidät jäseniksi ja teille tulee sähköpostiin vahvistus. Pääsette sitten juttelemaan foorumissa ja tutkimaan sitä. Foorumi on siis suojattu ja vain Active art -yhteisön luettavaksi.

Kiitos kaikille ja toivon kovasti, että ehtisitte vastaamaan alla oleviin kysymyksiin, jotta saadaan aikaiseksi sellaiset sivut, joihin voimme kaikki olla tyytyväisiä. Vastaukset tulisi lähettää takaisin viimeistään ke 25.3 mennessä. Jos joku haluaa kyselyn kirjallisena voin laittaa sen myös postitse tulemaan.

Terveisin, Kati.

Active art sivut osoitteessa: <http://bittihiisi.com/memi/index.html>

1. Onko sivuissa otettu huomioon työpajoissa ilmaistut, haluamasi asiat? (Tähän kysymyksen vastaavat luonnollisesti vain ne, jotka olivat mukana työpajoissa tai vastasivat siihen liittyvään kyselyyn sähköpostitse)
2. Koetko, että sivujen sisältö on tarpeeksi laaja?
3. Mitä haluaisit lisää sivuille?
4. Onko jotain liikaa? Mitä?

5. Vastaako sivujen sisältö sitä mitä olit kuvitellut? Mitkä asiat ovat niitä jotka kuvittelit? Mitkä niitä joita et kuvitellut olevan?
6. Millaista sivuilla on liikua? Onko sivuja helppo käyttää, löydätkö sieltä helposti haluamasi asiat? Jos et, niin mikä osio aiheuttaa ongelmia?
7. Onko sivut mielestäsi väreiltään ja ulkoasultaan miellyttävät? Jos ei, niin minkälaisia muutoksia toivoisit? Jos ovat, osaatko kertoa mistä mielekkyys syntyy?
8. Luuletko tulevasi käyttämään kyseisiä sivuja? Mitä odotat sivujen antavan työhösi?
9. Jos sinulla on joku parannusehdotus, kerro se tässä.

Pilotti I 13.1.2009

8.30-9.00 Esittely, aikataulun avaaminen ja tervetuloivotukset

9.00-10.00 Toiminnallista työskentelyä käyttäen kuvataiteen työmenetelmiä: Muistojen herättäminen Active artista kuvan käyttämällä apuna kuvia

10.00-10.15 Tauko

10.15-11.30 Toiminnallista työskentelyä käyttäen kuvataiteen työmenetelmiä: Kipsinaamiot

11.45-12.00 Palaute päivästä ja hierontarinki

Pilotti II 13.1. 2009

12.30-13.00 Esittely, aikataulun avaaminen ja tervetuloivotukset

13.00-14.00 Toiminnallista työskentelyä käyttäen kuvataiteen työmenetelmiä: Muistojen herättäminen Active artista kuvan käyttämällä apuna kuvia

14.00-14.15 Tauko

14.15-15.30 Toiminnallista työskentelyä käyttäen kuvataiteen työmenetelmiä: Kipsinaamiot

15.45-16.00 Palaute päivästä ja hierontarinki

Pilotti I ja Pilotti II 29.1.2009

12.30-13.00 Esittely, aikataulun avaaminen ja tervetuloivotukset sekä muihin tutustuminen

13.00-14.00 Toiminnallista työskentelyä käyttäen kuvataiteen menetelmiä: Kipsinaamioiden maalaus

14.00-14.15 Tauko

14.15-15.00 Toiminnallista työskentelyä käyttäen kuvataiteen työmenetelmiä: Yhteinen jalkamaalaus Active art -muistosta.

15.00-16.00 Palaute päivästä ja kyselyyn osallistuminen

15.30-16.00 Rentoutus

1. Koenko, että saavutin asettamani tavoitteet päivälle?
2. Miten toimin ohjaajana? Olenko itse tyytyväinen toimintaani kyseisellä kerralla? Miten parantaisin mahdollisia epäkohtia?
3. Miten itse koin tekemisen? Tuntuiko se miellyttävältä?
4. Olivatko osallistujat aktiivisia? Olivatko osallistujat omatoimisia?
5. Tuntuiko ryhmä viihtyvän yhdessä? Toimiko ryhmä hyvin yhdessä?
6. Esiintyikö tapaamiskerralla ongelmia? Jos, niin miten niistä selvittiin? Osallistuiko ryhmä ongelmanratkaisuun?
7. Mitä erityisiä huomioita syntyi kyseisellä kerralla? Mitä erityisiä ajatuksia tai kysymyksiä kerrasta heräsi?

Yhteistyötä hakemassa!

Olen Laurea ammattikorkeakoulussa opinnäytetyötään valmisteleva sosiaalialan opiskelija. Olen opintojeni aikana olen ollut aktiivisesti mukana Active art -projektissa, joka on nyt uusi- en kehitysmahdollisuuksien taitekohdassa. Active art on tavoitteelliseen taidetoimintaan perustuva menetelmä, jonka tarkoitus on aktivoida niin asiakkaita kuin sosiaalialan henkilökuntaakin kuvataiteen toiminnallisilla keinoilla. Se edesauttaa hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua käyttäen hyödykseen yksilön omia voimavaroja sekä ryhmämuotoista oppimista.

Active art - projekti on Laurea ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin toteuttama yhteistyömuoto. Sitä on toteutettu vanhuspalvelujen puitteissa kevästä 2007 alkaen kahden pilottikokeilun muodossa. Projektissa yhteistyötä ovat tehneet Laurean lehtorit ja opiskelijat, Vantaan kaupungin työntekijät sekä Vantaan vanhuspalveluita käyttävät asiakkaat. Opinnäytetyöni aiheena onkin yhdistää uudelleen nämä jo kerran yhdessä toimineet tekijät ja muodostaa foorumi verkkosivujen muotoon, joka ylläpitää yhteydenpitoa, antaa mahdollisuuden keskusteluille ja tutustuttaa työntekijöitä sekä opiskelijoita uusiin harjoituksiin. Yhteisöllisyyden syntyminen ja yhteisten tapaamismahdollisuuksien löytäminen ovat oleellinen osia menetelmän hengessä pysymiselle. Verkkosivut toimivat hyvänä vastauksena tähän tarpeeseen. Sivut myös antavat muiden sosiaalialan tekijöiden tutustua aiheeseen.

Tavoitteenani on sisällön kerääminen näitä sivuja varten, nyt tarvitaan enää niiden tekijä. Toivon löytäväni sellaisen Metropolian amk:n opiskelijasta. Sivujen tulee olla toimivat ja muuntautumiskykyiset, sillä niitä tulee käyttämään yhä kasvava joukko. Lisäksi niiden täytyy olla sellaiset, että niiden päivitys on mahdollista kohtalaisen helpokoin ponnisteluilla vielä projektin jälkeenkin. Niiden sisältö tulee muokkautumaan prosessin aikana, mutta aikataulullisesti valmiit sivut tulisivat olla valmiit helmikuun loppuun mennessä. Niiden tekeminen voidaan aloittaa heti 2009 vuoden alussa. Viimeiset palautteet ja toiveet itse käyttäjiltä tulen saamaan tammikuun lopussa. Toisin sanoen aktiivinen vaihe työskentelyssä tulisi sivujen teki- jällä olemaan välillä tammikuun alku - helmikuun loppu. Aina toki on joustamisen varaa.

Sivujen sisällöksi on tällä hetkellä suunniteltu seuraavaa:

- etusivu/esittely
- historiikki
- harjoitusinfo

- projekteissa olevat opinnäytetyöt, harjoittelut yms.
- keskustelufoorumi

Terveisin, Kati Koskinen
Sosionomi -opiskelija,
Laurea, Tikkurila

VANTAAN KAUPUNKI
Vanhus- ja vammaispalvelut
Palvelutalot ja päivätoiminta

9.3.2009/pk

Päivätoiminnan muutoksesta

1. Millainen muutos oli pääpiirteittäin

Päivätoiminta organisoitiin neljään kokonaisuuteen: Länsi-Vantaan päivätoiminta (Myyrinkodin ja Leiritien päivätoimintakeskukset), Keski-Vantaan päivätoiminta (Suopursun päivätoimintakeskus), Pohjois-Vantaan päivätoiminta (Metsonkodin päivätoimintakeskus) ja Itä-Vantaan päivätoiminta (Hakunilan päivätoimintakeskus). Pienet päivätoimintayksiköt (4 kpl) lakkautettiin, ja henkilökunta siirtyi näihin suurempiin yksiköihin.

Vastuu päivätoiminnasta keskitettiin yhdelle esimiehelle. Lisäksi päivätoimintaan tuli kolme toiminnanohjaajaa (Länsi-Vantaa, Pohjois-Vantaa ja Itä- ja Keski-Vantaa, jotka toimivat tiimivastaavina, koordinoivat alueensa päivätoimintaa ja vastaavat myös asiakasprosesseista (tekevät mm. päätökset päivätoiminnan myöntämisestä) sekä kolme sairaanhoitajaa (ts. haluttiin lisätä hoidollista osaamista)

Päivätoiminta muuttui palvelupäivästä toimintapäiväksi, ts. tavoitteellisempaan, suunnitelmallisempaan ja kuntouttavampaan suuntaan. Palvelu- ja kuntoutussuunnitelmien kirjaaminen tuli uutena asiana mukaan toimintaan, kirjaaminen ylipäätään muuttui hyvin paljon. Päivätoimintaryhmät strukturoitiin, esim. muistisairaat, omaishoidettavat, syrjäytymisvaarassa olevat, sairaalasta kotiutuvat.

Päivätoiminta kohdennetaan ensisijaisesti vain kaikkein huonokuntoisimmille ikääntyneille, jotka eivät pysty/jaksa käymään muissa kodin ulkopuolisissa toiminnoissa. Päivätoiminnan ”avoimet” ryhmät lakkautettiin ja päivätoimintaan pääsy perustuu jonkun tahon arviointiin ja lähetteisiin.

Päivätoiminta jaksotetaan, ts. ei ole enää jatkuvaa päivätoimintaa, päätökset tehdään määräajoin.

2. Miksi muutos tehtiin, mitä sillä haettiin

Päivätoiminnan uudelleen määrittelyn tavoitteena on ollut toiminnan tehostuminen palveluja keskittämällä, sekä sisällön, vaikuttavuuden ja laadun parantaminen vastaamaan aiempaa paremmin ikäihmisten tarpeisiin ja tukemaan heidän kotona selviytymistään.

Uuden päivätoimintamallin tavoitteena on myös kohdentaa palvelut aiempaa oikeudenmukaisemmin ja tasapuolisemmin.

Ratkaisun taustalla on ollut myös talouden sopeuttamistarpeet, ts. muutoksella on haettu säästöjä.

3. Millaista palautetta olette/olet saanut

Henkilökunnalle muutos on ollut kaikin tavoin todella suuri ja merkittävä. Heidän työnsä on muuttunut v. 2008 aikana erittäin paljon, samoin heihin ja heidän työhönsä kohdistuneet odotukset. Muutosvauhti on ollut kova. Muutos on koettu rankkana, mutta pääsääntöisesti kuitenkin positiivisena. Entisestä luopumista ja surutyötäkin on tehty viime vuonna. Esimiehen näkövinkkelistä henkilökunta on toistaiseksi selvinnyt muutoksesta erittäin hyvin.

Asiakkailta/omaisilta tullut palaute on ollut suurimmalta osin edelleen hyvin positiivista. Kielteistä palautetta on tullut lähinnä silloin, kun päivätoimintajakso on päättynyt. Yhteistyökumppaneilta tullut palaute on ollut myöskin pääasiassa positiivista, muutos on koettu hyvänä.

4. Miten itse koet muutoksen

Olen tullut itse tähän tehtävään maaliskuun lopussa -08 eli n. vuosi sitten. En tunne juurikaan entistä päivätoimintaa, joten vertailukohtaa ei ole. Mielestäni tämä malli on hyvin toimiva. On ehdoton etu, että päivätoiminta on yksi kokonaisuus ja yhden esimiehen vastuulla. Tällaista palautetta on tullut myös työntekijöiltä. He kokevat, että nyt, kun päivätoiminta on ollut näyttävästi esillä ja painopistealueena, on heidänkin työnsä arvo ja merkitys noussut esiin - ja tämä lisää työntekijöiden jaksamista. Useamman työntekijän sanomana olen kuullut, että nyt voi ylpeänä sanoa olevansa päivätoiminnassa töissä.

LAUREA - AMMATTIKORKEAKOULU

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opinnäytetyön tekijä/tekijät	Koskinen Kati
Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden yhteystiedot ja osoitteet	kati.koskinen@laurea.fi , 040 5296678 Nuppukuja 5 H 41, 00790 Helsinki
Organisaatio/yksikkö	Vantaan kaupunki, Sosiaali- ja terveysvirasto,
Organisaation/yksikön yhteystiedot	Vanhus- ja vammaispalvelut, Anna-Liisa Korhonen
Instituutti Tikkurila Koulutusohjelma Opinnäytetyön ohjaaja Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot	Laurea - ammattikorkeakoulu, Sosiaalialankoulutusohjelma Lehtori, Tiina Pusa tiina.pusa@laurea.fi , 09- 8868 7261
Opinnäytetyön nimi	Verkkoyhteisö yhteisöllisyyden ja voimaantumisen tukena. Verkkosivujen luominen Active art -projektille
Opinnäytetyön tavoitteet/tutkimusongelma	Opinnäytetyön tavoitteena on luoda active art-yhteisön tuleville internet-sivuille sisältö. Internet sivujen tarkoituksena on luoda yhteinen foorumi projektissa mukana oleville tahoille sekä toimia informaatiolähteenä myös muille menetelmästä kiinnostuneille. Ajatus sivujen luomisen takana on active art -menetelmän ylläpitäminen Vantaan vanhustyön työpaikoissa, jossa menetelmä jo tunnetaan ja joihin se on tulossa. Tavoitteena on yhteisöllistää projektissa mukana olevia ohjaajia omatoimiseen oppimiseen ja kehittymiseen yhteisön avulla.
Opinnäytetyön aineisto ja menetelmät	Projektissa mukana oleville ohjaajille järjestetään yhteensä kolme työpajaa, joiden aikana erilaisia toiminnallisia menetelmiä käyttäen pyritään keräämään toiveita, joita ohjaajilla on suhteessa tuleviin internet-sivuihin. Päivien tarkoitus on myös tutustuttaa projektissa toimivat yksilöt toisiinsa. Työpajat järjestetään tammikuussa 2009 ja ne koostuvat Vantaan kaupungin vanhuspalvelujen työntekijöistä sekä Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijoista. Opinnäytetyön tavoitteiden arviointiaineisto koostuu työpajoihin osallistuvien antamasta palautteesta, heille teh-

tävästä kyselystä, omasta oppimispäiväkirjasta ja osallistuvasta havainnoinnista, joka tapahtuu työpajojen aikana. Opinnäytetyöni on toimintatutkimus.

Tutkimussuunnitelma liitteenä.

..... /..... 200.....
Paikka ja aika

.....
Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden allekirjoitus/allekirjoitukset

.....
Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus

Tutkimuslupa on myönnetty

..... /..... 200.....
Paikka ja aika

.....
Allekirjoitus

Opiskelijalla on opinnäytetyötä tehdessään samanlainen vaitiolovelvollisuus kuin sosiaali- ja terveysalan virkasuhteisella työntekijällä. Hän on velvollinen ehdottomasti turvaamaan opinnäytetyössään tarkastelemiensa henkilöiden intymiteetin ja anonymiteetin.